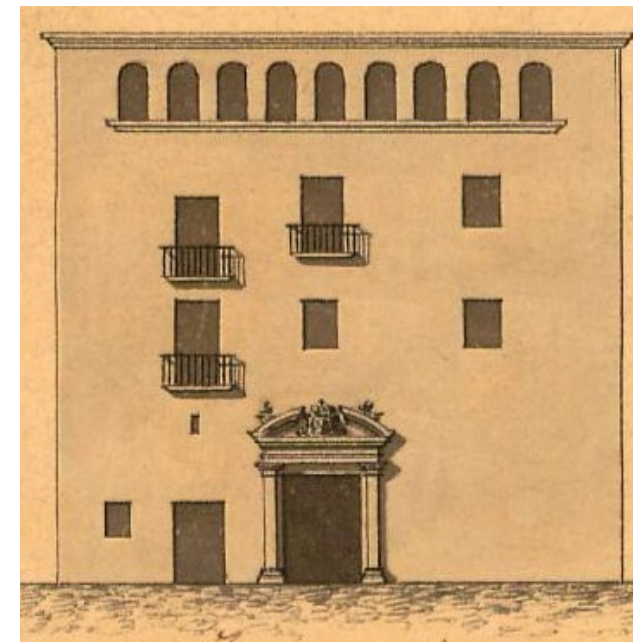

Estudi històric i arquitectònic.

C/ DOCTOR COBERA, 24
08328 ALELLA (BARCELONA)

TEL.: 93 540 64 83
FAX: 93 555 10 40

CORREU@ACTIUM.CAT

Actium®

GESTIÓ DEL PATRIMONI
HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

Plaça del Bonsuccés, núm. 3

Antic convent del Bonsuccés.

Seu del Districte de Ciutat Vella.

Barcelona,
Barcelonès

JOSEP FONT PIQUERAS
OCTUBRE DE 2025

ESTUDI HISTÒRIC I ARQUITECTÒNIC

PLAÇA DEL BONSUCCÉS, NÚM. 3
ANTIC CONVENT DEL BONSUCCÉS – SEU DEL DISTRICTE DE CIUTAT VELLA

Projecte de renovació i millora d'instal·lacions a la Seu del Districte de Ciutat Vella

ANÀLISI I REDACCIÓ:

Josep Font Piqueras

Actium®
GESTIÓ DEL PATRIMONI
HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

PROMOCIÓ:

FOMENT DE CIUTAT, SA

*“Lo convent, en sa major extensió, és nou des de lo any 1771,
[...] lo present convent, a més d’alegre, és notablement sa.”*

1769-1814, Rafael Amat i de Cortada, baró de Maldà.

SUMARI

1. MARC I CONTEXT	4
1.1. OBJECTE I MOTIU	4
1.2. OBJECTIU, ÀMBIT I ABAST	4
1.3. EMPLAÇAMENT	4
1.4. PROTECCIÓ	5
1.5. CONEIXEMENT PREVI.	6
1.6. INTERVENCIIONS ARQUEOLÒGIQUES.	6
2. METODOLOGIA DE L'ESTUDI.	7
3. EVOLUCIÓ HISTÒRICA.....	9
3.1. L'ORÍGEN DELS SERVITES I LA SEVA INSTAL·LACIÓ A LA PENÍNSULA IBÈRICA I A LA CORONA D'ARAGÓ (1233-1497).	9
3.2. LES PRIMERES FUNDACIONS DELS SERVITES A BARCELONA: ELS CONVENTS DEL PEU DE LA CREU, SANTA MADRONA I SANT BERTRAN (1504-1618).....	9
3.3. LA FUNDACIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONVENT DEL BONSUCCÉS (1618-1635).	10
3.4. REFORMES DEL CONVENT DEL BONSUCCÉS (s. XVII-XVIII).	11
3.5. COMPOSICIÓ ARQUITECTÒNICA DE L'ESGLÉSIA I DEL CONVENT.	12
3.6. VIDA MONÀSTICA.	16
3.7. ETAPA CONTEMPORÀNIA: USOS MILITARS I ENDERROC (1809-1936).	17
3.8. RECONSTRUCCIÓ I RECONFIGURACIÓ INSTITUCIONAL DEL BONSUCCÉS (1945-1955).....	18
3.9. LA REMODELACIÓ DE 1984-1987 I ACTUACIONS POSTERIORS.	21
4. SÍNTESI DE L'EVOLUCIÓ ARQUITECTÒNICA	22
5. DESCRIPCIÓ I DOCUMENTACIÓ DE L'ESTAT ACTUAL.....	23
6. CRONOLOGIA HISTÒRICA I CONSTRUCTIVA DEL CONVENT DEL BONSUCCÉS.....	32
7. DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE CONSTRUCTIU.	34
8. CONCLUSIONS.....	35
8.1. CONCLUSIONS.	35
9. BIBLIOGRAFIA.....	36

ANNEX DOCUMENTAL

1. MARC I CONTEXT

1.1. OBJECTE I MOTIU.

Aquest estudi històric i arquitectònic té per objectiu analitzar l'evolució de l'edifici situat a la plaça del Bonsuccés, núm. 3, de Barcelona, dins del districte de Ciutat Vella. L'immoble forma part de l'antic convent del Bonsuccés, edificat en el segle XVII i posteriorment transformat en caserna militar. El convent va ser enderrocat l'any 1936 a excepció d'un volum que va ser reformat entre els anys 1945 i 1955. Des d'aleshores és un equipament municipal i actualment Seu del Districte de Ciutat Vella.

L'estudi s'ha elaborat amb motiu de la sol·licitud de llicència d'obres del *Projecte de renovació i millora d'instal·lacions a la Seu del Districte de Ciutat Vella, plaça del Bonsuccés, 3*, promogut per l'empresa pública Foment de Ciutat, SA, de l'Ajuntament de Barcelona.

1.2. OBJECTIU, ÀMBIT I ABAST.

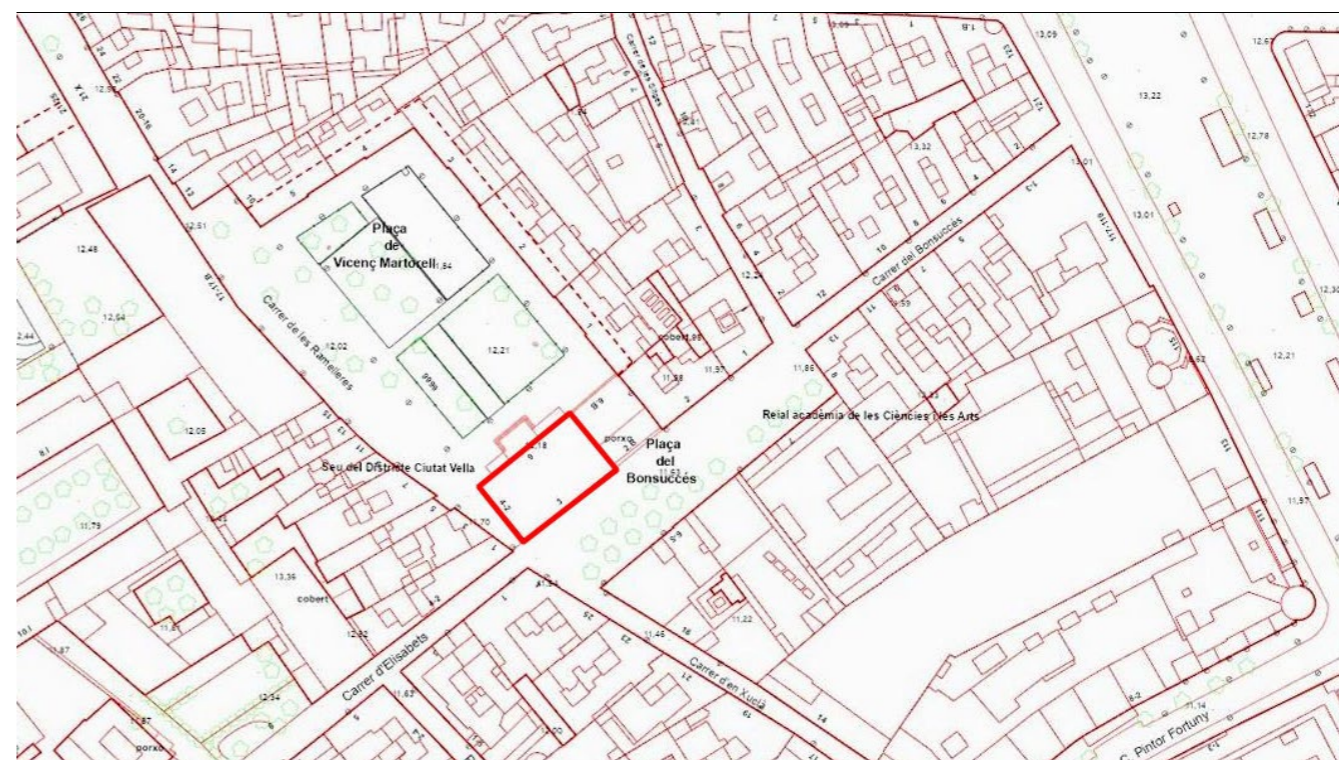
L'estudi comprèn el conjunt de l'edifici situat a l'actual número 3 de la Plaça del Bonsuccés i abasta, de manera general, tota la seva evolució històrica i arquitectònica.

La finalitat és exposar l'evolució de l'immoble i definir-ne les principals característiques històriques i arquitectòniques.

1.3. EMPLAÇAMENT

L'immoble està situat al número 3 de la plaça del Bonsuccés, on es situa la façana principal, orientada al sud-est. La plaça és un espai edificat d'antic, i l'edifici actual forma part de l'antiga església del convent de Bonsuccés, conjunt que, fins al seu enderrocament l'any 1936, s'integrava dins l'illa delimitada per la mateixa plaça, al sud-est, el carrer de les Ramelleres, al sud-oest, el carrer dels Tallers, al nord, i el carrer de les Sitges, a l'est. El perímetre de l'antic convent és encara recognoscible al voltant de la plaça de Vicenç Martorell i entre les cases que confronten amb aquests carrers, encara existents.

Aquest emplaçament es troba al nord-est del barri del Raval, dins del districte de Ciutat Vella de Barcelona. El convent de Bonsuccés s'ubicava gairebé al límit amb el carrer dels Tallers, una de les principals vies d'entrada a Barcelona ja des d'època romana. En època medieval, el suburbi (raval) que creixia al sud-oest de la ciutat va quedar integrat dins del recinte emmurallat. Aquest sector, al nord d'aquest nou barri, va ser un dels primers a acollir instal·lacions de caràcter artesanal (tallers, sitjar) en època baixmedieval, i posteriorment institucions conventuals (Carme, Àngels, Bonsuccés, etc.). A finals del segle XVIII, va iniciar-se un ràpid procés d'urbanització entorn d'aquests convents i dels espais que fins aleshores havien romàs agrícoles.

Emplaçament de l'edifici, sobre cartografia 1:5.000.

Emplaçament de l'edifici, sobre ortofotomapa. L'edifici està situat al sud de la plaça de Vicenç Martorell, també part de l'antic convent.

La referència cadastral de l'immoble és 0619321DF3801H0001L0. Segons les dades cadastrals, l'edifici ocupa una parcel·la de 268 m² i presenta una superfície construïda de 1.100 m², distribuïda en planta baixa i tres pisos, tots d'aquests 268 m², a més d'una planta altell de 40 m² situada entre la baixa i la primera. El cadastre assenyalat com a data orientativa de construcció l'any 2017, que correspon a una de les darreres reformes de l'edifici.

1.4. PROTECCIÓ.

L'immoble situat en el núm. 3 de la plaça del Bonsuccés està inclòs en el *Catàleg de patrimoni arquitectònic de Barcelona* amb l'identificador **188** i la denominació **Seu del Districte 1 (Antic Convent del Bonsuccés)**. Disposa d'un nivell de protecció "B", equivalent a la categoria de Bé Cultural d'Interès Local.

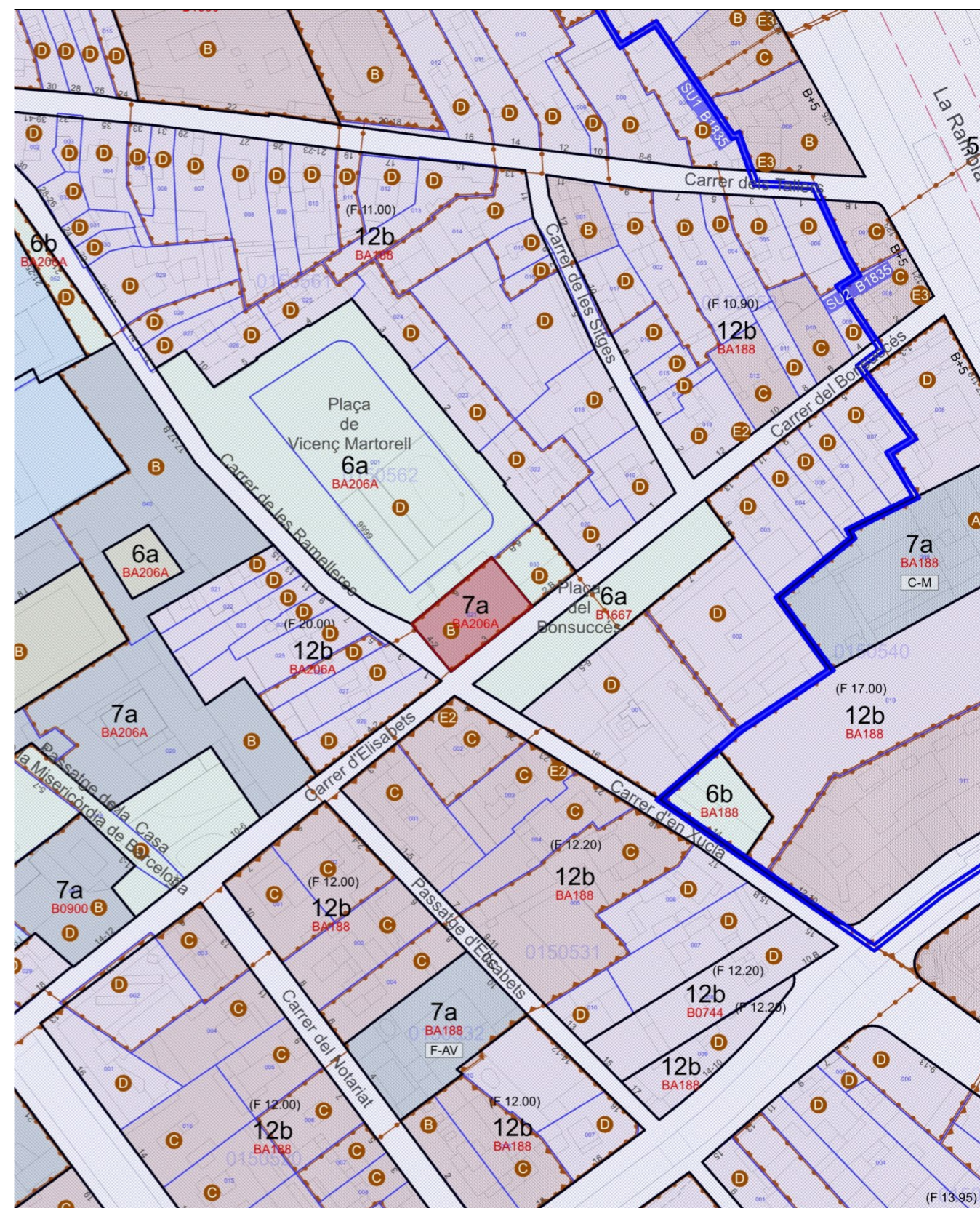
En el Catàleg, les regulacions establertes per l'edifici són les següents:

- Manteniment de la volumetria original.
- Restauració de les façanes, eliminant elements superposats no originals i recuperant els elements originals.
- Aplicació d'un cromatisme en les façanes remès al Pla de Color de Barcelona o a un estudi cromàtic.
- Qualsevol intervenció haurà de valorar tots els processos històrics de l'edifici.

El text descriptiu de la fitxa del *Catàleg* protegeix el cos arquitectònic subsistent de l'antic convent del Bonsuccés, amb especial valor en la façana de pedra i la portalada barroca. Del Catàleg es desprèn que la protecció se centra principalment en l'exterior de l'edifici (volumetria i façanes), mentre que l'interior queda subjecte a criteris de valoració i no de conservació estricta.

D'altra banda, en l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, l'edifici figura amb el codi 40320. Tanmateix, no hi consta cap registre com a Bé Cultural d'Interès Local (BCIL). De la mateixa que el *Catàleg* de l'Ajuntament de Barcelona, fa referència exclusivament a les restes del cos conservat de l'antic convent i concreta que l'única façana que presenta els acabats originals és la principal, l'encarada al sud-est¹.

Per un altre costat, cal assenyalar que l'immoble forma part dels entorns de protecció B "Carrer Ramelleres, 2-4, plaça del Bonsuccés, 3 i plaça de Vicenç Martorell, 6", protegit en el *Catàleg de Patrimoni Arquitectònic de Barcelona* amb l'identificador **3600**, així com del "Carrer Elisabets, 6-14, carrer Ramelleres, 17-17B", ambdós dins la categoria B (BCIL).

Plànol d'emplaçament de l'edifici, esc. 1:1.000, assenyalat en vermell i indicant la protecció amb nivell B. Font: Portal Urbanístic de Barcelona².

¹ <https://invarquit.cultura.gencat.cat/card/40320>

² <https://ajuntament.barcelona.cat/informaciourbanistica/cerca/ca/fitxa/0619321DF3801H/--/--/pa/>

1.5. CONEIXEMENT PREVI.

L'antic convent del Bonsuccés ha estat objecte de diversos estudis que aporten un notable coneixement, especialment pel que fa a la seva evolució històrica. Sobre els antecedents i l'origen del convent destaca especialment l'estudi de Xavier Alarcón sobre els servites a Catalunya, *Notes històriques dels servites a Catalunya. De la seva arribada fins a la fundació del convent del Bonsuccés*³.

Pel que fa a la història del convent, destaca, com en altres casos d'instal·lacions eclesiàstiques a Catalunya, l'estudi del canonge Caietà Barraquer i Roviralta, que incorpora també dades de caràcter arquitectònic en la seva important obra *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*, publicada l'any 1906⁴. L'estudi de Barraquer inclou una planta del convent en l'estat del segle XIX, reproduïda en nombrosos treballs posteriors.

El mateix Caietà Barraquer va tornar a fer referència al convent en *Los religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX*, publicada el 1915, on recull principalment informacions sobre el període en què l'edifici fou destinat a usos militars després de la desamortització⁵.

Pel que fa a les transformacions arquitectòniques, l'antic convent no ha estat objecte de cap estudi aprofundit i, per tant, des del punt de vista arquitectònic és un bé poc conegut. Tanmateix, cal fer esment de l'estudi sobre les intervencions recents per rehabilitar l'edifici, a mitjan segle XX, realitzat per Ignacio Paricio i Jaume Rosell, publicat el 1983 dins *Anàlisi tècnica i funcional del patrimoni immobiliari municipal: el Raval, Institut de Tecnologia de la Construcció de Catalunya*⁶.

1.6. INTERVENCIONS ARQUEOLÒGIQUES.

No consta que s'hagin dut a terme intervencions arqueològiques en l'edifici i parcel·la objecte d'estudi i, en conseqüència, no es té coneixement de possibles restes al subsol.

Tanmateix, en les immediacions s'han efectuat diverses actuacions arqueològiques que han aportat dades sobre la conservació de restes en aquest sector. Les més properes corresponen a la plaça del Bonsuccés, davant la façana principal, i al carrer de les Ramelleres, al lateral oest de l'edifici.

La primera es va dur a terme l'any 2005, a la plaça del Bonsuccés 6, 8 i 10, amb motiu de la col·locació d'una xarxa de fibra òptica. L'afectació del subsòl per serveis anteriors va impedir la localització de restes arqueològiques⁷.

L'any 2012 es va realitzar una intervenció a la plaça del Bonsuccés núm. 6, arran de la reforma d'un local comercial, que va permetre documentar una seqüència estratigràfica d'ocupació continuada des del segle XIV, incloent-hi restes dels segles XVI i XVII anteriors al convent del Bonsuccés, i estructures modernes i contemporànies coetànies i posteriors⁸.

Per la seva banda, la intervenció efectuada l'any 2014 al carrer de les Ramelleres, 2-10, i a la plaça de Vicenç Martorell, vinculada a l'arranjament del paviment i a la instal·lació de serveis, va permetre documentar nombroses restes associades principalment al convent del Bonsuccés, com un tram del mur

de tanca, divisions internes, part del paviment de l'església i tres pous. També es van identificar fonamentacions d'edificis annexos i restes baixmedievals anteriors, principalment sitges⁹.

Fotografia de les restes del mur de tanca del convent del Bonsuccés localitzades en la intervenció de 2014 al carrer de les Ramelleres¹⁰.

³ ALARCÓN I CAMPDEPADRÓS, X. (2016).

⁴ BARRAQUER, 1906, p. 404-407.

⁵ BARRAQUER, 1915, Vol. I, p. 859.

⁶ PARÍCIO, I.; ROSELL, J. (1983)

⁷ MOIX EZQUERRA, E. (2005).

⁸ GINER IRANZO, D. (2012).

⁹ SEGURA BUENO, S. (2016), p. 181-182.

¹⁰ SEGURA BUENO, S. (2016), p. 182.

2. METODOLOGIA DE L'ESTUDI.

METODOLOGIA DE LA RECERCA

El present estudi s'ha fonamentat en una recerca documental extensiva que ha combinat fonts primàries, secundàries i gràfiques. A banda de les referències que s'indiquen, que corresponen a les localitzades i explotades, també s'ha dut a terme recerca, sense resultats tangibles, en múltiples altres arxius, com l'Arxiu Nacional de Catalunya, el fons de la Biblioteca de Catalunya, diversos arxius militars, així com en nombroses hemeroteques digitalitzades.

Les fonts que han proporcionat informació significativa han estat, entre altres, les següents:

Fonts d'arxiu: s'han consultat expedients procedents de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), l'Arxiu Municipal Contemporani de Barcelona (AMCB), de l'Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella (AMDCV) i de l'Arxiu General Militar de Madrid (AGMM). Aquests documents inclouen plànols originals (1845, 1858, 1893), expedients d'obra dels segles XVIII, XIX i XX, i projectes i tràmits de l'etapa contemporània. Aquest corpus permet reconstruir amb precisió la successió d'intervencions arquitectòniques.

Fonts hemerogràfiques: s'ha buidat premsa històrica (*Diario de Barcelona, El Diluvio, La Vanguardia, Gasetta Municipal de Barcelona*, etc.), que aporta informacions sobre obres, conflictes i context. En la major part dels casos han aportat dades inèdites que no han aportat les fonts arxivístiques.

Bibliografia especialitzada: s'ha utilitzat els estudis de Barraquer (1906, 1915), base per a la morfologia conventual i la vida monàstica; Madoz (1846) i el famós *Calaix de Sastre* (Baró de Maldà) per al context i testimonis; Ainaud-Gudiol-Verrié (1947) i Florença (1953) per a la lectura patrimonial i intervencions; Paricio & Rosell (1983) per a la interpretació tècnica de la rehabilitació de postguerra; Catàlegs i inventaris (Ajuntament/Generalitat) i cadastre per a protecció i dades bàsiques. Totes aquestes obres han estat utilitzades amb una lectura crítica i contrastades amb altra documentació.

Pel que fa a la **documentació fotogràfica**, s'ha dut a terme una recerca exhaustiva de fotografies històriques de Bonsuccés, del que hi ha un fons prou representatiu. Cal destacar les fotografies localitzades a l'Arxiu Nacional de Catalunya, que s'han utilitzat juntament amb les procedents dels arxius municipals de Barcelona i les que s'han extret de publicacions del segle XX.

Contrast arqueològic: s'han tingut en compte les dades procedents de les intervencions arqueològiques dutes a terme en l'entorn immediat (2005, 2012, 2014), que en alguns casos documenten restes associades al convent.

L'ús, i especialment l'anàlisi sistemàtica, d'aquest corpus mixt, arxiu, hemeroteca, bibliografia i plànols, suposa la fiabilitat de les conclusions, establint un relat fiable sobre la trajectòria constructiva del convent del Bonsuccés.

REVISIÓ HISTORIOGRÀFICA

La bibliografia sobre el convent del Bonsuccés és notable però desigual. Les obres del segle XIX, com Pi i Arimon (1854), i de la primera meitat del XX, com el *Catálogo Monumental de España* (1947), estableixen la cronologia essencial (1626, 1629 i 1635) i descriuen l'edifici amb el llenguatge de l'època, sense entrar en el seu desenvolupament constructiu ni en els usos posteriors. Els treballs de Gaietà Barraquer continuen essent una base imprescindible del coneixement de l'edifici. L'estudi *Notes històriques dels servites a Catalunya fins a la fundació de Bonsuccés* (Alarcón, 2016) aporta informació molt valuosa sobre el context de l'orde servita i els inicis del conjunt.

Aquest estudi reuneix i contrasta la informació existent amb fonts d'arxiu, planimetria i documentació tècnica. Això permet ordenar la seqüència històrica i verificar punts que fins ara restaven difusos.

Els expedients d'obres de 1785 i 1787 documenten reformes a la façana principal i a una finca del carrer de les Ramelleres. Cal remarcar la descripció coetània del *Baró de Maldà*, rellevant per l'abast i per dades significatives: la denominació popular del volum conservat com a "Torre (o Miranda) dels Frares" i la notícia d'una reconstrucció important vers 1771. Aquest testimoni de Rafel d'Amat gairebé no s'ha integrat en la historiografia del Bonsuccés, quan és una font tan valuosa com els estudis de Barraquer.

Els plànols de 1848 i 1893 de l'Arxiu General Militar de Madrid confirmen l'etapa castrense i en mostren l'organització interna de l'ex-convent. Són un font que caldria aprofundir.

Finalment la documentació municipal i tècnica de 1945–1955 i la de reforma de 1984–1987 és essencial per comprendre l'estat actual de l'edifici. Caldria una revisió exhaustiva d'aquest conjunt per delimitar amb precisió quines parts són realment originals i quines responen a la reconstrucció i reforma contemporània.

TAULA D'EVIDÈNCIES

Aquesta revisió historiogràfica es fonamenta en un conjunt ampli de documents i expedients, alguns dels quals són els que es reflecteixen en la taula següent:

<i>Àmbit/Conclusió</i>	<i>Font</i>	<i>Signatura</i>	<i>Acredita</i>	<i>Grau de certesa</i>
1626 / 1629 / 1635 – Fundació, capella dels Dolors i trasllat del Santíssim	Fonts bibliogràfiques	<i>Pi i Arimon, 1854; Catálogo Monumental, 1947</i>	Cronologia fundacional bàsica del convent	Mitjà
1690 – Portada de l'església	Inscripció (Miquel Perelló)		Autoria i data de la portada barroca	Alt
1771 – "Convent nou en la seva major extensió" (Baró de Maldà)	Font literària	<i>Calaix de Sastre</i>	Referència indirecta a reformes setcentistes	Mitjà
1785 – Llicència per construir un balcó a la façana principal	AHCB	AHCB, 09/1C.XIV, expedient 1785044	Reforma a la façana principal del convent	Alt
1787 – Reedificació d'una casa al carrer de les Ramelleres (PB+3)	AHCB	AHCB, 09/1C.XIV, expedient 1787042.	Obra associada al conjunt conventual	Alt

Finals XVIII – Inicis XIX – <i>Torre o Miranda dels Frares</i>	Font literària	<i>Calaix de Sastre</i>	Nom popular del volum conservat	
1848 – Plànols de la caserna amb plantes, seccions i alçat	AGMM	Plànols originals	Configuració del conjunt després de l'exclaustració	Alt
1893 – Plànol general i detallat de la caserna.	AHCB	Plànols originals	Configuració i distribució funcional	Alt
1906 – Obres menors a la façana de la "Iglesia del Buensuceso"	AMCB	AMCB Q127 Fo-881 1906	Transformacions en façana i habitatge del capellà	Alt
1936 – Notícia d'enderroc a <i>La Vanguardia</i>	Hemeroteca	<i>La Vanguardia</i> , 17.09.1936	Inici de l'enderroc durant la darrera setmana de setembre	Alt
1945–1955 – Reconstrucció de postguerra	AMCB / ITeC	Gasetta Municipal 1951, 1955; ITeC 1982	Obres de reconstrucció	Alt
1984–1987 – Reforma integral	AMCB	Expedients I projecte constructiu	Configuració actual de l'edifici	Alt

APORTACIONS DE L'ESTUDI

- Es documenta amb precisió la seqüència d'ús militar (1838–1869) i la seva evolució funcional, fins ara només esmentada de manera genèrica en la bibliografia.
- Es localitzen i analitzen els plànols militars de 1848 i 1893 de l'Arxiu General Militar de Madrid, que permeten reconstruir l'organització interior de la caserna i la seva correspondència amb l'estructura actual.
- Es fixa la data exacta de l'enderroc del conjunt el setembre de 1936, a partir de fonts hemerogràfiques.
- S'incorpora la documentació municipal de 1951 i 1955 i la diagnosi de l'ITeC (1982), que permeten definir la intervenció de postguerra.
- Es posen en valor els expedients constructius de 1785 i 1787, fins ara inèdits, que documenten obres reals al conjunt a finals del segle XVIII.
- Pel que fa al set-cents, el testimoni del *Baró de Maldà* (c. 1771) és rellevant perquè documenta la denominació popular "Torre" o "Miranda dels Frares" per referir-se al volum angular del conjunt del convent, corresponent al cos que s'ha preservat. Aquest nom coetani, fins ara no havia estat recollit a la bibliografia del Bonsuccés, malgrat que resulta significatiu per la denominació de l'edifici.
- Es sintetitza un relat complet de les tres grans etapes del conjunt (conventual, castrense i institucional) a partir de fonts primàries i documentació tècnica contrastada.

Les dues portes del convent, la principal de l'església (dreta) i la principal del convent (esquerra), en un dibuix de l'època que presenta l'intent d'assalt de la caserna que ocupava l'ex-convent del Bonsuccés¹¹.

¹¹ AHCB, AHCB4-203/C0304.

3. EVOLUCIÓ HISTÒRICA.

3.1. L'ORÍGEN DELS SERVITES I LA SEVA INSTAL·LACIÓ A LA PENÍNSULA IBÈRICA I A LA CORONA D'ARAGÓ (1233-1497).

El convent del Bonsuccés de Barcelona, del qual formava part l'edifici objecte d'estudi, va ser fundat i pertanyia als anomenats frares servites. Per aquest motiu, cal contextualitzar aquesta ordre mendicant.

L'orde dels Servents de Maria va néixer a Florència al segle XIII, vers el 1233, malgrat que la primera documentació coneguda data del 1245. Fou fundat per set mercaders florentins, coneguts com els Set Sants Fundadors, que abandonaren la vida mundana per seguir una vida de pregària i servei sota la inspiració de la Mare de Déu. L'any 1304 van rebre l'aprovació papal a través de la butlla *Dum levamus* del papa Benet XI. El seu carisma es basava en la pobresa evangèlica, el servei als malalts i als pobres, i la devoció mariana, principalment a la Mare de Déu dels Dolors, una devoció que es va difondre intensament a partir del segle XV.

Els servites van intentar establir-se a Castella al segle XIV. Una butlla de Gregori XI (1374) autoritzava la fundació de convents a Castella i Portugal, però aquestes primeres cases, com la de Mansilla de las Mulas, van desaparèixer aviat, sobretot a causa de la manca de frares i dels conflictes polítics durant el Cisma d'Occident.

Una segona expedició (1488-1497), liderada pel fra Girolamo Foschi, va aconseguir fundar la primera casa estable peninsular a través del convent femení de Santa Anna de Morvedre (Sagunt), amb una comunitat de monges adherides a l'orde (1489). A partir del convent de Sagunt, el frare Joan Lidó (o Fraga) va intentar fundar un convent masculí a Cuevas de Cañart (Terol), que, si bé va comptar amb un suport inicial l'any 1497, finalment va fracassar per problemes administratius i per la insalubritat del lloc on es volien establir¹².

3.2. LES PRIMERES FUNDACIONS DELS SERVITES A BARCELONA: ELS CONVENTS DEL PEU DE LA CREU, SANTA MADRONA I SANT BERTRAN (1504-1618).

Arran de la fallida del projecte a Terol, el prior general Taddeo Tandredi va decidir traslladar-lo a Barcelona i va nomenar fra Joan Lidó vicari general d'Hispania. L'any 1504 el bisbe Pere Garcia va autoritzar la fundació de la comunitat, es va aixecar una petita església al carrer d'en Company (després carrer dels Àngels), dedicada a la Mare de Déu al Peu de la Creu, primera advocació d'aquest tipus a Catalunya, que va beneir el mateix bisbe. Entre els anys 1505 i 1507 es van fer pagaments al pintor Fernando Camargo pel retaule de l'església del Peu de la Creu.

Malgrat aquests esforços d'implantació, l'any 1515 el convent del Peu de la Creu va desaparèixer en tractar-se d'una comunitat molt reduïda i l'edifici del carrer dels Àngels va ser ocupat per monges clarisses precedents de Pedralbes i, posteriorment (1562) per les monges dominiques dels Àngels, que hi van construir el seu convent. Arrel d'aquests fets, la presència servita a Barcelona es va extingir, tot i que l'advocació del *Peu de la Creu* es va mantenir.

Malgrat la desaparició temporal, l'orde estava decidida a recuperar la seva presència a Barcelona, i l'any 1576 va enviar el frare Gregorio de Espinosa, de Daroca, amb autorització del prior general Giacomo Tavanti, en un nou intent de fundació servita, que les fonts situen a l'ermita de Sant Bertran de Montjuïc aquell mateix any.

L'any 1580 la comunitat es va establir a l'ermita de Santa Madrona, també a Montjuïc, sota la tutela del Consell de Cent, que volia donar al lloc un culte regular. L'any següent, 1581, el Consell va reconèixer els servites com a custodis de Santa Madrona. Aquell any ja hi havia vuit frares, encapçalats per fra Gregorio de Espinosa (mort poc després), que fou substituït per fra Bartolomé Rodríguez. El 1582 van participar per primera vegada a la processó del Corpus. Els servites van restaurar l'ermita, van impulsar el culte a Santa Madrona i van participar activament en la vida religiosa de la ciutat.

Tot i la consolidació de la comunitat a Montjuïc, els servites i el Consell de Cent van mantenir, a principis del segle XVII, un xoc d'interessos, sobretot per qüestions econòmiques i d'autoritat. El Consell mantenia la propietat i la tutela de l'ermita de Sant Bertran, i exigia als frares que hi residissin sota certes condicions, mentre que els servites reclamaven una major autonomia i pretenien gestionar directament els dons i les almoines del santuari.

Finalment, el conflicte es va agreujar, i el Consell de Cent va decidir expulsar-los de l'ermita el 9 de juliol de 1618¹³.

Dibuix de Eudald Canibell, datat entre 1876 i 1876, de la capella de Santa Madrona de Montjuïc. A la llinda s'hi llegeix la inscripció "1754", data de la reforma de l'ermita¹⁴.

¹² ALARCÓN I CAMPDEPADRÓS, X. (2016)

¹³ ALARCÓN I CAMPDEPADRÓS, X. (2016), BARRAQUER y ROVIRALTA, C. (1906), p. 163-172, i CARRERAS CANDI F.; GUNYALONS BOU, B. (1912-1914).

¹⁴ AHCB, C03.03, reg. 05174.

3.3. LA FUNDACIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONVENT DEL BONSUCCÉS (1618-1635).

Arran de l'expulsió de Santa Madrona, els frares es van quedar sense casa. Per aquest motiu, es van traslladar provisionalment a una casa adaptada com a col·legi de Sant Felip, al carrer de Jutglar (actual carrer Xuclà), que tenia el noviciat al carrer d'Elisabets, just davant de la façana principal de la posterior església del Bonsuccés.

El mateix any 1618, en aquesta casa, van erigir un altar dedicat a la Mare de Déu del Bon Succés. Aquesta primera instal·lació acabaria originant el nou convent i donant nom a la casa. La casa de Sant Felip estava situada just enfront dels terrenys on posteriorment es construiria el convent¹⁵.

L'any següent, l'11 de gener de 1619, es va fundar la Confraria de Nostra Senyora del Bonsuccés. La devoció a aquesta Mare de Déu sembla provenir d'una imatge trobada a l'entorn del bisbat de Tortosa, posteriorment beneïda a Roma pel papa Pau V, que es va difondre ràpidament per tot Espanya, amb l'Hospital del Bon Succés de Madrid (1607-1611) com a primer gran establiment. També l'any 1619, els servites van acordar amb la parròquia de Santa Maria del Pi l'autorització per construir una església, tenir cementiri i passar la bacina¹⁶.

Aquesta devoció arrelada va afavorir la fundació estable d'un convent. Es va recollir almoïna amb aquesta finalitat¹⁷, i el 29 d'abril de 1625 el Consell de Cent va aportar 300 lliures en ajut "de les obres han de fer en la Iglesia y casa"¹⁸.

El 6 de juny de 1626, el Registre d'Obreria va concedir llicència al Prior i al convent dels Pares Servites de Nostra Senyora del Bonsuccés de Barcelona per fer i construir una cantonada de pedra picada al carrer dels Àngels, davant del monestir, "la qual cantonada ha de servir per la cantonada del Iglesia nova ha de fer dit convent". Una setmana després, el 14 de juny de 1626, el bisbe de Barcelona, acompanyat dels Consellers de la ciutat, va posar la primera pedra del convent. Les actes municipals informen que l'església s'havia iniciat (cantonada) i que el ciutadà honrat¹⁹ Montserrat Navarro havia adquirit i cedit als servites les cases per edificar-hi el convent²⁰. Pascual Madoz indica que Montserrat Navarro va fundar el convent l'any 1619²¹; si fos certa la data, podria correspondre a l'adquisició de les cases o dels terrenys. Navarro es considerava ell mateix fundador o protector del convent²².

L'any 1629 es va iniciar la construcció de la capella dels Dolors, situada a la dreta de l'església, al costat de l'Evangeli²³. L'any següent, el 1630, el dia de Corpus, van ser robats els diners destinats a la construcció del convent, fet que va provocar un disgust tan gran a Montserrat Navarro que li va causar la mort. Va ser sepultat a la mateixa església del Bonsuccés. També el 1630, durant una visita d'obra, el tracista de l'església va morir en precipitar-se "des lo mas alto"²⁴.

Finalment, el 4 de març de 1635 es va celebrar la finalització de l'església i es va traslladar el Santíssim Sagrament de l'antiga església a la nova, "que havien fet a l'altre part del Carme, davant la capella vella"

²⁵, en una processó solemne a la qual van assistir el bisbe, els Consellers i la comunitat de Santa Maria del Pi²⁶. Amb aquest acte es donava per inaugurat el nou convent.

El portal principal de l'església i convent en una fotografia de l'any 1908²⁷.

¹⁵ ALARCÓN I CAMPDEPADRÓS, X. (2016), p. 43.

¹⁶ ALARCÓN I CAMPDEPADRÓS, X. (2016), p. 46.

¹⁷ BALAGUER, Víctor (1841), p. 514.

¹⁸ CARRERAS CANDI F.; GUNYALONS BOU, B. (1914), p. 105.

¹⁹ AHCB, Fons Institucionals. Cúria del Veguer i del Corregidor. 1336-1849, p.28.

²⁰ CARRERAS CANDI F.; GUNYALONS BOU, B. (1914), p. 105

²¹ MADUZ, Pascual (1846), p. 125.

²² ALARCÓN I CAMPDEPADRÓS, X. (2016), p. 49.

²³ BARRAQUER y ROVIRALTA, Cayetano (1906), p. 164.

²⁴ ALARCÓN I CAMPDEPADRÓS, X. (2016), p. 103-104.

²⁵ CARRERAS CANDI F.; GUNYALONS BOU, B. (1914), p. 158.

²⁶ ALARCÓN I CAMPDEPADRÓS, X. (2016), p. 103-104.

²⁷ ANC, ANC-284-N-711

3.4. REFORMES DEL CONVENT DEL BONSUCCÉS (s. XVII-XVIII).

Després de finalitzar la construcció de l'església, el convent del Bonsuccés va viure un llarg període de consolidació i embelliment al llarg del segle XVII. Les obres es van orientar tant a la millora del temple com a la completació dels espais conventuals, conformant progressivament un conjunt d'una notable presència urbana.

La primera actuació documentada és la realització, l'any 1639, del retaule major, encarregat a l'escultor Domènec Rovira amb la col·laboració de Joan Aldabó. Aquesta obra marcava l'inici d'una etapa d'enriquiment artístic que, durant les dècades següents, donaria al temple una aparença més solemne i representativa²⁸.

El convent va continuar millorant la seva infraestructura. El 10 de novembre de 1660, el Consell de Cent va debatre la possibilitat de fer-hi arribar aigua de font²⁹, fet que mostra la voluntat d'actualitzar les condicions de vida de la comunitat. Poc després, el 19 de setembre de 1671, el convent es convertí en escenari de les celebracions per la canonització de sant Felip de Florença, que culminaren amb una processó solemne el dia 21, reflectint la vitalitat i el prestigi creixent de la casa³⁰.

Les reformes van incloure també actuacions en les propietats del convent. El 25 de maig de 1685, els consellers de la ciutat van autoritzar la construcció d'un arc en una casa del carrer dels Tallers, propietat del Bonsuccés, per a la qual cosa es permeté ocupar sis pams de terreny del Sitjar. Aquestes intervencions mostren com el convent aleshores ampliava i adaptava les seves dependències dins del teixit urbà barceloní³¹.

Finalment, l'any 1690 es completà la façana principal del temple amb la nova portada, coronada per un frontó esculpit pel mallorquí Miquel Perelló. La inscripció *Miquel Perelló Majoricensis Esculpsit*, encara conservada, n'acredita l'autoria. Nascut a Palma el 1674 i deixeble de Jaume Oms, Perelló treballà posteriorment a Berga, la Bisbal d'Empordà i Girona, deixant empremta del seu ofici en diversos indrets del país³².

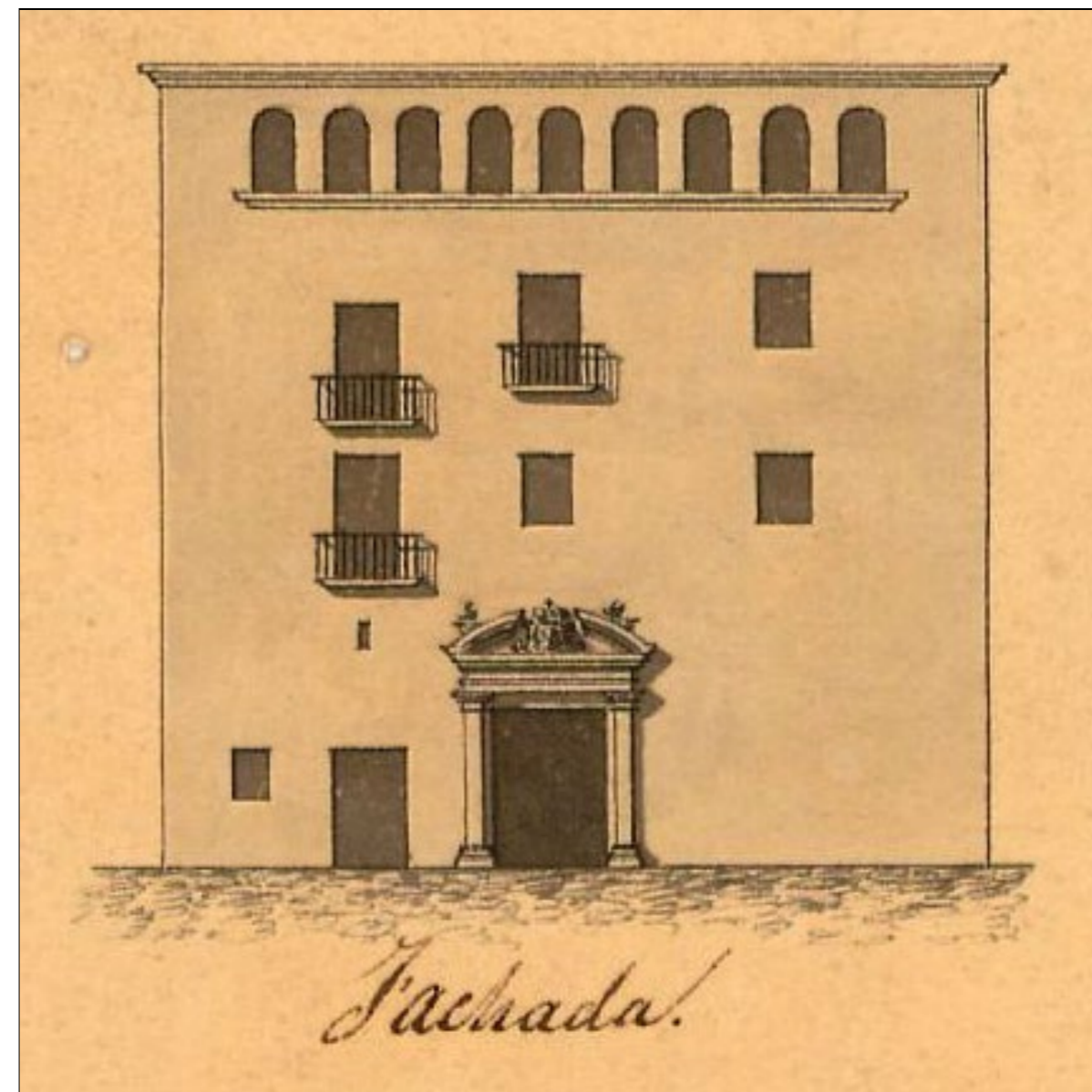
Respecte a reformes posteriors, del segle XVIII únicament s'ha localitzat a l'Arxiu Històric de Barcelona dos expedients.

El primer, datat el 17 de març de 1785, correspon a una petició del pare prior del convent del Bonsuccés, fra Gabriel Piñol, que sol·licitava permís per construir un balcó a l'habitació del segon pis que donava a la plaça, és a dir, a la façana principal. L'arquitecte municipal Pau Mas va aprovar la llicència l'endemà, 18 de març, amb la condició que el balcó no sobresortís més de dos pams i tres quarts del plom de la façana³³.

El segon expedient, de data 9 de març de 1787, recull una nova petició del mateix pare prior, adreçada a l'Ajuntament de Barcelona, en què exposava la necessitat de reedificar una casa situada al carrer de les Ramelleres, propietat del convent. Sol·licitava autorització per obrir portals, finestres i balcons, i per executar totes les obres necessàries. La instància s'acompanyava d'un alçat de la casa, que representava un edifici de planta baixa i tres pisos, amb dos portals principals, probablement destinats a botigues, i un portal central que devia donar accés a l'escaleta cap als pisos superiors.

L'arquitecte Pau Mas, en representació de l'Ajuntament, va aprovar el projecte el 14 de març de 1787, amb la condició que els balcons del primer pis no sobresortissin més d'un pam i mig, els del segon d'un pam i un quart, i els del tercer de tres quarts del plom de la façana. El nou edifici havia de tenir 74 pams d'alçada³⁴.

Es desconeix amb exactitud a quina casa es referia aquesta darrera sol·licitud, però és probable que correspongui a l'edifici que l'any 1901 estava assenyalat amb el núm. 10 del carrer de les Ramelleres, i que Gaietà Barraquer indica que l'any 1835 ja comptava amb quatre pisos d'alçada. Les altres propietats dels servites al carrer de Ramelleres únicament comptaven amb un sol pis encara l'any 1901³⁵.

Dibuix alçat de la façana principal del convent de l'any 1848, representació fidedigne de l'antic convent. Una dels dos balcons del segon pis és el que es va obrir a través de la llicència autoritzada el 18 de març de 1785³⁶. No ens consta que hagi estat mai publicat.

²⁸ ALARCÓN I CAMPDEPADRÓS, X. (2016), p. 104.

²⁹ CARRERAS CANDI F.; GUNYALONS BOU, B. (1914), p. 120.

³⁰ CARRERAS CANDI F.; GUNYALONS BOU, B. (1914), p. 177.

³¹ CARRERAS CANDI F.; GUNYALONS BOU, B. (1914), p. 132.B-10/3.

³² TRIADÓ, Joan (1984), p. 91.

³³ AHCB, 09/1C.XIV, expedient 1785044.

³⁴ AHCB, 09/1C.XIV, expedient 1787042.

³⁵ BARRAQUER y ROVIRALTA, Cayetano (1906), p. 164.

³⁶ AGMM, B-10/3. Cod. 2100537.

3.5. COMPOSICIÓ ARQUITECTÒNICA DE L'ESGLÉSIA I DEL CONVENT.

L'aspecte arquitectònic del convent del Bonsuccés és conegut principalment gràcies a la descripció de Caietà Barraquer, que en pogué estudiar l'edifici quan encara es conservava dempeus. La seva anàlisi, elaborada a partir de l'observació directa i de diverses fonts documentals i orals³⁷, permet conèixer la configuració general del conjunt i les seves principals característiques constructives. Tot i que el mateix Barraquer considerava el convent d'escàs, o cap, valor artístic, el seu testimoni constitueix avui una referència fonamental per comprendre'n la morfologia i l'evolució.

A aquesta informació s'hi afegeix la documentació recollida en el *Catálogo Monumental de España*, publicat el 1947³⁸, que inclou plànols, fotografies i descripcions gràfiques de gran interès. Gràcies a aquestes dues fonts és possible reconstruir, amb un grau notable de detall, l'aspecte i l'organització arquitectònica original del conjunt conventual i de l'església del Bonsuccés.

Com a testimoni literari complementari, cal destacar també la descripció contemporània de Rafael d'Amat i de Cortada, baró de Maldà, que en el seu *Calaix de Sastre* deixà una crònica detallada del convent i de la seva església. Constitueix una aportació extremadament rellevant per conèixer el conjunt en el context de finals del segle XVIII. Aquesta font s'analitza específicament al final del present apartat.

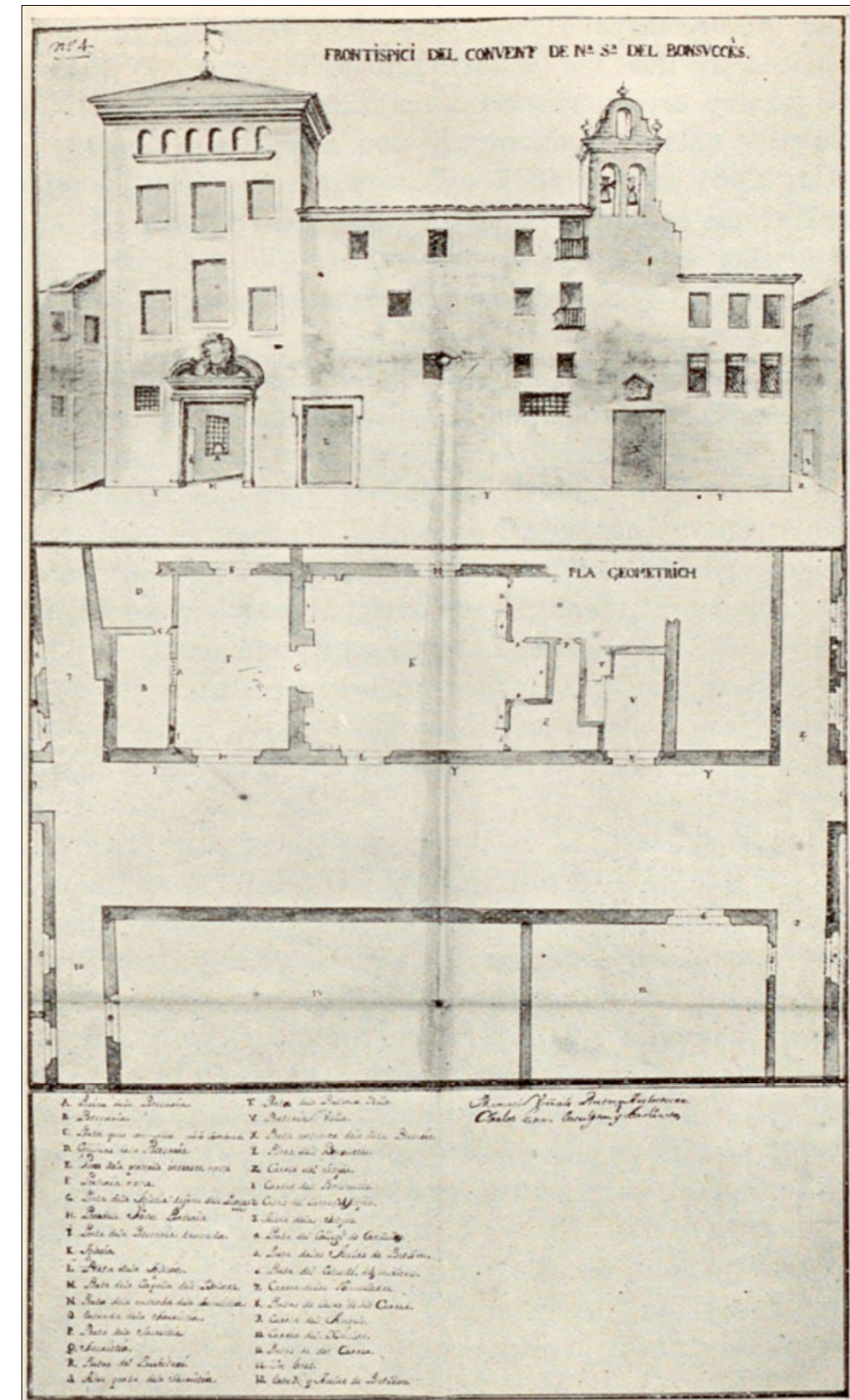
L'ESGLÉSIA

La façana principal destacava per la seva construcció íntegrament amb carreus de pedra polida, d'una execució acurada que li conferia solidesa i presència. A la part oriental, una sèrie d'arcs oberts al tercer pis afegien una nota d'elegància al conjunt. La porta del temple, datada el 1690, presentava una ornamentació amb una anta o mig pilar de gust toscà a cada costat, una cornisa llisa sobre la llinda i un frontó corbat trencat al centre. Aquest frontó acollia l'escut d'armes de l'Orde, sostingut per dos àngels nus infantils. Una inscripció certificava que l'obra havia estat esculpida pel mallorquí Miquel Perelló. Aquesta façana, que encara es conserva, constitueix probablement l'element més representatiu del conjunt del Bonsuccés.

Un cop traspassat el llindar, s'accedia a un vestíbul cobert amb volta compartimentada amb llunetes. Des d'aquest espai, a través de dos pilars i tres arcs situats al costat dret, s'entrava al temple pròpiament dit, que mesurava 22,40 metres de llarg per 11,30 metres d'ample.

L'església era d'una sola nau, sense creuer ni capelles laterals, amb retaules adossats als murs. Les voltes originals de la nau van ser substituïdes per una gran cúpula o mitja taronja, decorada amb un fresc monumental que representava el firmament amb la Santíssima Trinitat. El presbiteri estava cobert per una altra cúpula més petita, ornamentada amb el mateix tipus de decoració. El cor, situat als peus de la nau i sobre la porta d'ingrés, era alt i disposava d'un ampit esculpit amb gelosies que s'estenien pels murs laterals formant dues tribunes corregudes.

El retaule major, d'estil barroc i datable al segle XVII, es caracteritzava per la seva profusa decoració escultòrica i daurada. Estava format per tres ordres de relleus que representaven escenes de la vida de Maria. La imatge central, una talla de la Mare de Déu de dimensions superiors a la mida natural, destacava per l'harmonia de les formes i un cert caràcter viril en l'expressió. A la nau, prop del presbiteri, es conservaven dos retaules d'ordre grecoromà dedicats a sant Gaietà i sant Antoni.

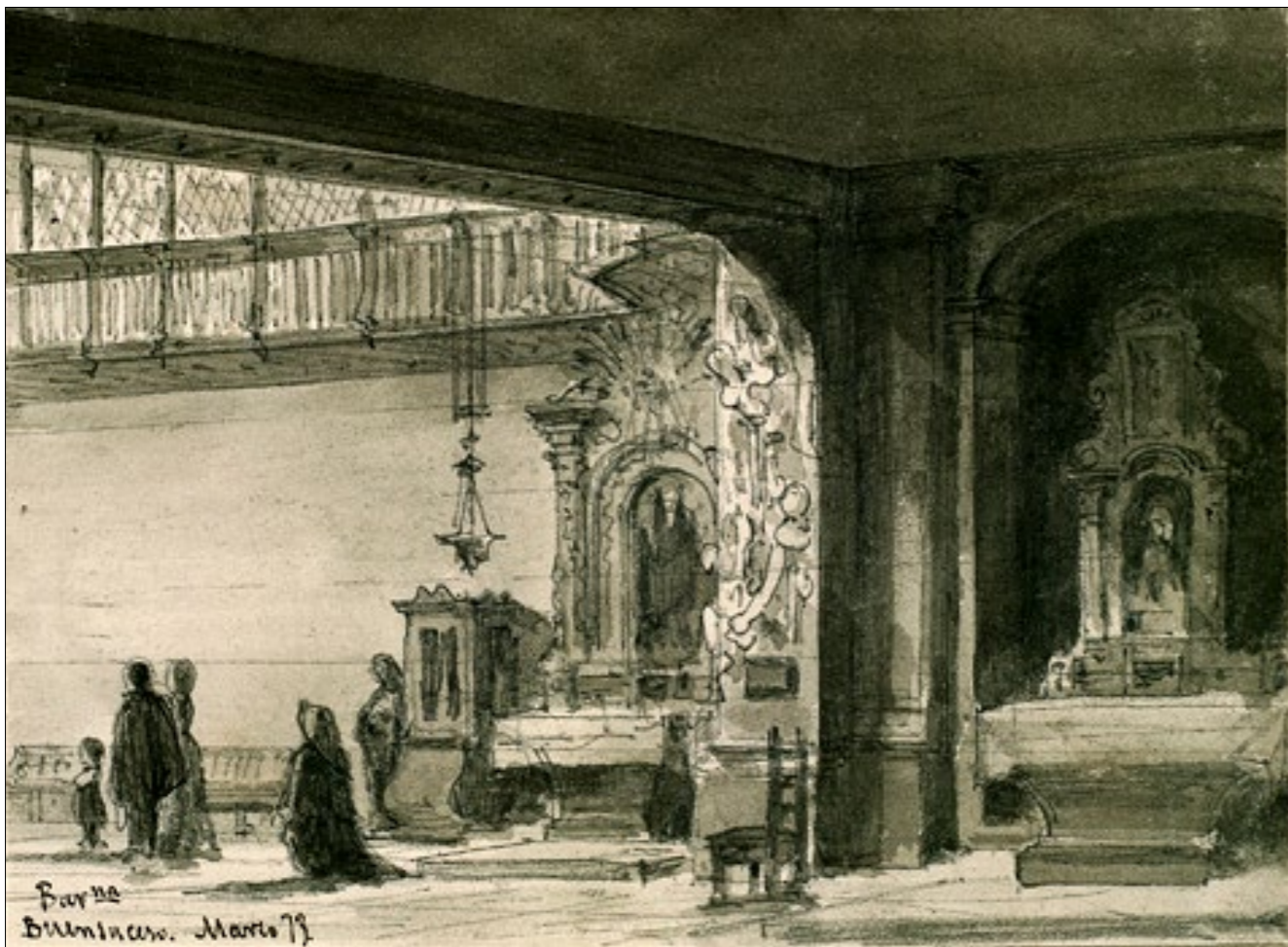
Alçat i planta del cos principal del convent de Bonsuccés fet l'ant 1741 pel mestre Manuel Viñals³⁹.

³⁷ BARRAQUER y ROVIRALTA, Cayetano (1906).

³⁸ AINAUD DE LASARTE, J.; GUDIOL, J, VERRIÉ i FAGET, F. (1947), p.201-203.

³⁹ Extret d'AINAUD et alii (1947), p. 203. Original procedent de l'Arxiu Notarial de Barcelona.

L'església es completava amb la capella dels Dolors, adossada al costat de l'Evangelí i paral·lela a la nau principal. Construïda l'any 1629, presentava una sola nau coberta amb volta i acollia la imatge de Nostra Senyora dels Dolors. El seu retaule fou fabricat l'any 1762. A les parets de la capella es conservaven dos grans llenços de Pere Pau Montanya, considerats obres de mèrit, *El descans de la Sagrada Família en la fugida a Egipte* i *La presentació del Senyor al temple*. *El descans de la Sagrada Família en la fugida a Egipte* i *La presentació del Senyor al temple*⁴⁰. Pere Pau Montanya i Placeta (Barcelona, 1749-1803) va ser un reconegut pintor amb produccions pictòriques religioses, com a la Mercè de Barcelona o a Santa Maria de Mataró, i en edificis civils, com el saló de la casa Bofarull (1788) o la Duana (1790)⁴¹.

Dibuix de l'interior de l'església del Bonsuccés realitzat per Lluís Rigalt l'any 1873⁴², possiblement la primera il·lustració documentada.

L'ESTRUCTURA CONVENTUAL

L'estructura conventual s'organitzava al voltant d'un claustre de planta quadrada, annex a l'església, format per tres cossos d'estructura simple. Aquest claustre, construït amb pedra de Montjuïc, presentava una traça acurada i una composició vertical característica, amb la planta baixa obrint-se amb sis arcs sobre pilars, el primer pis amb tres balcons, i el segon pis definit per una successió d'onze arcs. Al centre del pati hi havia un pou amb brocal tancat amb forma de torre.

Una de les ales del convent s'estenia perpendicularment a la plaça del Bonsuccés, entre les cases del carrer de Ramelleres i un pati interior. Una segona ala, que tancava l'angle nord-oest del pati, acollia la sala del *De Profundis* (espai d'oració abans de menjar), el gran refectori de voltes i altres dependències secundàries. El refectori destacava per la seva amplitud, la seva comoditat i la pulcritud de les seves voltes. Al nord d'aquest espai hi havia un petit pati ombrívol conegut com "l'horta".

Els pisos superiors, primer i segon, estaven formats per les dues ales principals i presentaven corredors molt amples coberts amb volta. Les cel·les, disposades a banda i banda, constaven de cambra, alcova i recambra. El convent allotjava el *coristado*, és a dir, els estudiants de tots els cursos, i habitualment també el noviciat, situat al tercer pis, a l'extrem de l'ala que donava a la façana de la plaça i a la cantonada amb el carrer de Ramelleres.

Segons les investigacions de Barraquer, el Convent també comptava amb diverses cases de propietat. En el carrer Ramelleres, les quatre primeres cases adossades al convent, que a principis del segle XX encara només eren de planta baixa i pis (l'any 1901 numerades amb els núm. 2-8). També comptaven amb la casa següent (núm. 10) del mateix carrer, que segons Barraquer l'any 1835 ja comptava amb quatre pisos d'alçada i que probablement es tracta de l'edifici reformat l'any 1787. D'altra banda els servites també eren propietaris d'una casa a la plaça del Bonsuccés, cinc al carrer de les Sitges, una al carrer de Bonsuccés, una al carrer de Canuda, així com d'altres propietats fora de Barcelona⁴³.

EL TESTIMONI DEL BARÓ DE MALDÀ

Rafael d'Amat i de Cortada (1746-1819), el baró de Maldà, en les seues conegut Calaix de Sastre va descriure el convent de Bonsuccés de la manera següent:

La iglesia y convent de pares servites, dita del Bonsuccés, és figurada en quadro, ab una gran mitja taronja al mitg, tota ella pintada, junt ab las demás parets de la iglesia.

Queda son costat la capella de la congregació de maria Santísima dels Dolors, tant llarga com la iglesia, si bé que no tant ample, de una proporcionada nau. És tota pintada y doradas las cartel·les, quadros y pinturas de la sagrada passió de Christo, balustrades del cor, banchs y respaldos de baix de la capella color escur y perfilats de coladura, organet per les funcions en una de les tribunetas immediatas a la balustrada del cor dels Dolors, altres dos tribunes laterals de l'altar, color perla y perfilades de or o coladuras, ab dos grans quadros sota, ab guarnicions de escultura y doradas, lo un de la oració de Christo en lo hort de Getsemaní y a l'altre costat, frent de est, sota, del prendiment de Christo. Com estas dos tribunes és lo altar de la Mare de Déu dels Dolors, jaspeat y dorat, ab dos imatges de bulto a un costat y altre a imitació de jaspi blanch de sant Felip Benici y de santa Juliana de Falconeriis, etc.

En la iglesia, lo millor altar de escultura y dorat, sota del cor, és lo de Sant Peregrí de Forly. Los demás retaulats són de hechura antiga. Lo orga gran és bastant sonoro des de que se recompongué sa flauteria. A las tribunes ab celosias del cor córran altres laterals fins prop de l'altar major, de fusta, sens dorar-se. Las campanes del campanar són tres y molt finas de sonido, y més las més xiqueta, que senyala las missa. En quant a la sagristia, és clara, y lo que se necessita per aquella iglesia y capella adnexa de la consagració.

Lo convent, en sa major extensió, és nou des de lo any 1771, espaiosos corredors de primer y segon pis, ab dos balcons ab ventalles que dóan a la plasa del Bonsuccés, casi sota dels quals és la porteria del convent, y en la cantonada al carreró de Ramelleras y plasa referida, és la torre o

⁴⁰ BARRAQUER y ROVIRALTA, Cayetano (1906), p. 164.

⁴¹ *Enciclopèdia Catalana*.

⁴² Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi. Arxiu obra.

⁴³ BARRAQUER y ROVIRALTA, Cayetano (1906), p. 167-168.

Miranda dels Frares, quadrada, que t't tot lo dessobre de la porteria, ab moltes finestretes iguals, y sobre de la teulada de la torre hi ha un panell de ferro ab la creu, corona y cor ab set espasas.

Las celdas dels religiosos són capaces, unes més que altres, y molt alegres las del segon corredor, principalment las que miran a ponent. És bastant lo número de sacerdots y llechs. Per fi, lo convent tot diferent del vell, que era trist y incòmodo, per tenir ue estr los frares o més en una celda, quals quedàban dintre del carreró de las Sitjas, a la altre cantonada de la plasa del Bonsuccés y per allí cerca la portaria. Y el present convent, a més de alegre, és notablement sa. Lo rafató és al pis de la porteria, cerca de la escala principal del convent, etc⁴⁴.

Aquesta descripció del baró de Maldà és d'un valor excepcional per la cronologia que reflecteix, vers finals del segle XVIII, amb el convent plenament actiu. La seva descripció coincideix aproximadament amb les altres fonts en la caracterització general, destacant l'església amb gran cúpula central pintada, la Capella dels Dolors ornamentada i unes dependències conventuals àmplies.

Tanmateix, el seu relat aporta tres informacions clau:

1. La reconstrucció integral del convent el 1771.

El baró afirma explícitament que "lo convent, en sa major extensió, és nou des de lo any 1771", i ho contraposa al "vell, que era trist i incòmodo". Això indica una obra de refacció completa del conjunt conventual (no de l'església), amb nova distribució, corredors amples i bones condicions de ventilació i salubritat. Aquesta dada apareix únicament esmentada de passada en el *Catálogo Monumental*⁴⁵, quan constitueix una aportació històrica molt significativa que permet situar una gran reforma estructural del convent en el darrer terç del segle XVIII.

2. La descripció de la torre o miranda del Frares.

Maldà esmenta una "torre o miranda dels frares", situada a la cantonada amb el carrer Ramelleres i la plaça, sobre la porteria, amb finestres regulars i coronada per un penell amb creu, corona i cor amb set espasas. Aquest element, ignorat en les descripcions de l'edifici, com ara les de Barraquer i les que el citen, confirma l'existència d'un cos vertical singular que correspon al volum residual que s'ha conservat.

3. La presència del campanar.

Maldà descriu també el campanar de l'església, amb les seves tres campanes "molt finas de sonido", un element al qual cap altra font coneguda no fa referència. Aquesta menció confirma l'existència d'un campanar propi i actiu, integrat al conjunt del temple.

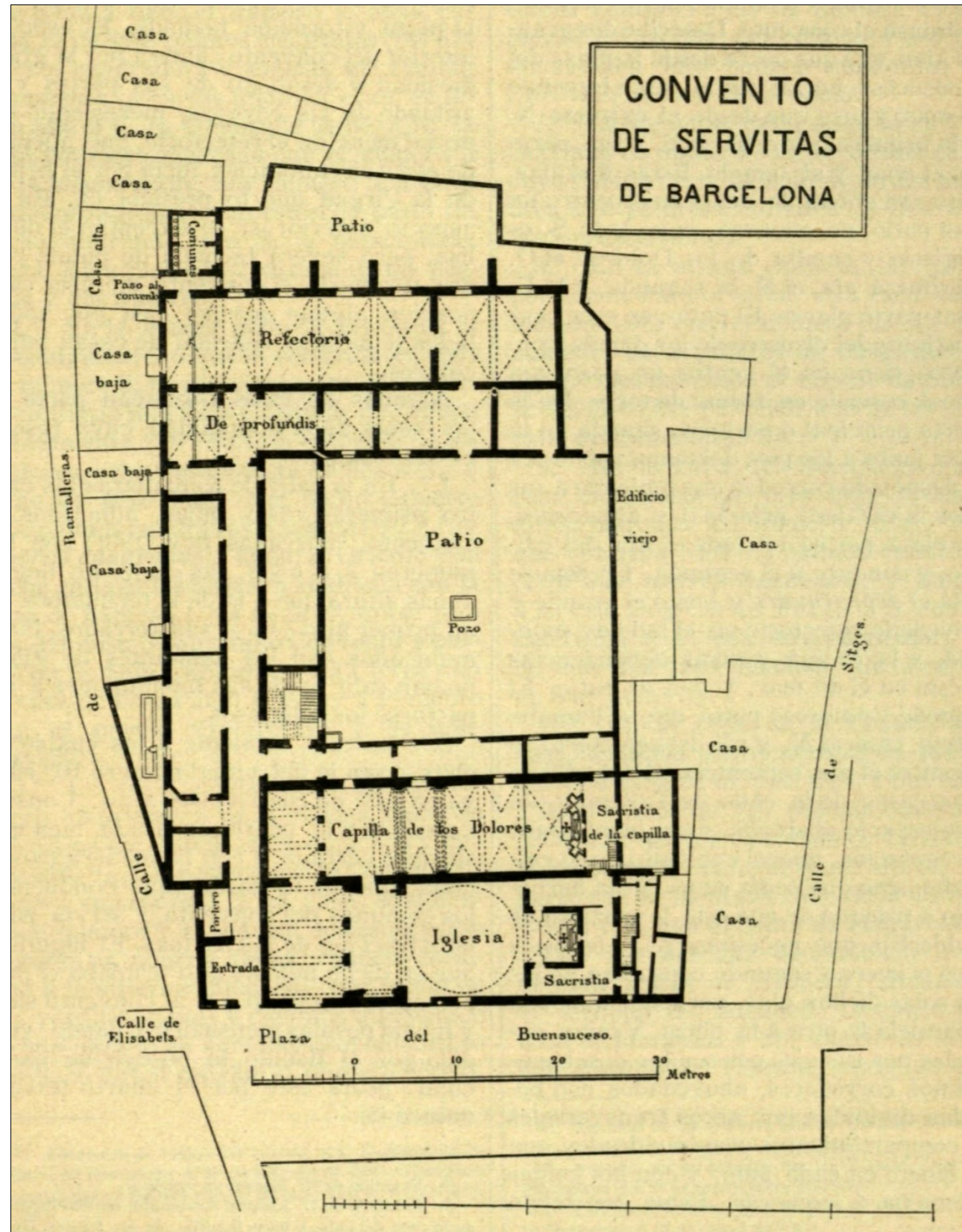

Vista completa de la façana principal del convent entre els anys 1925 i 1935⁴⁶.

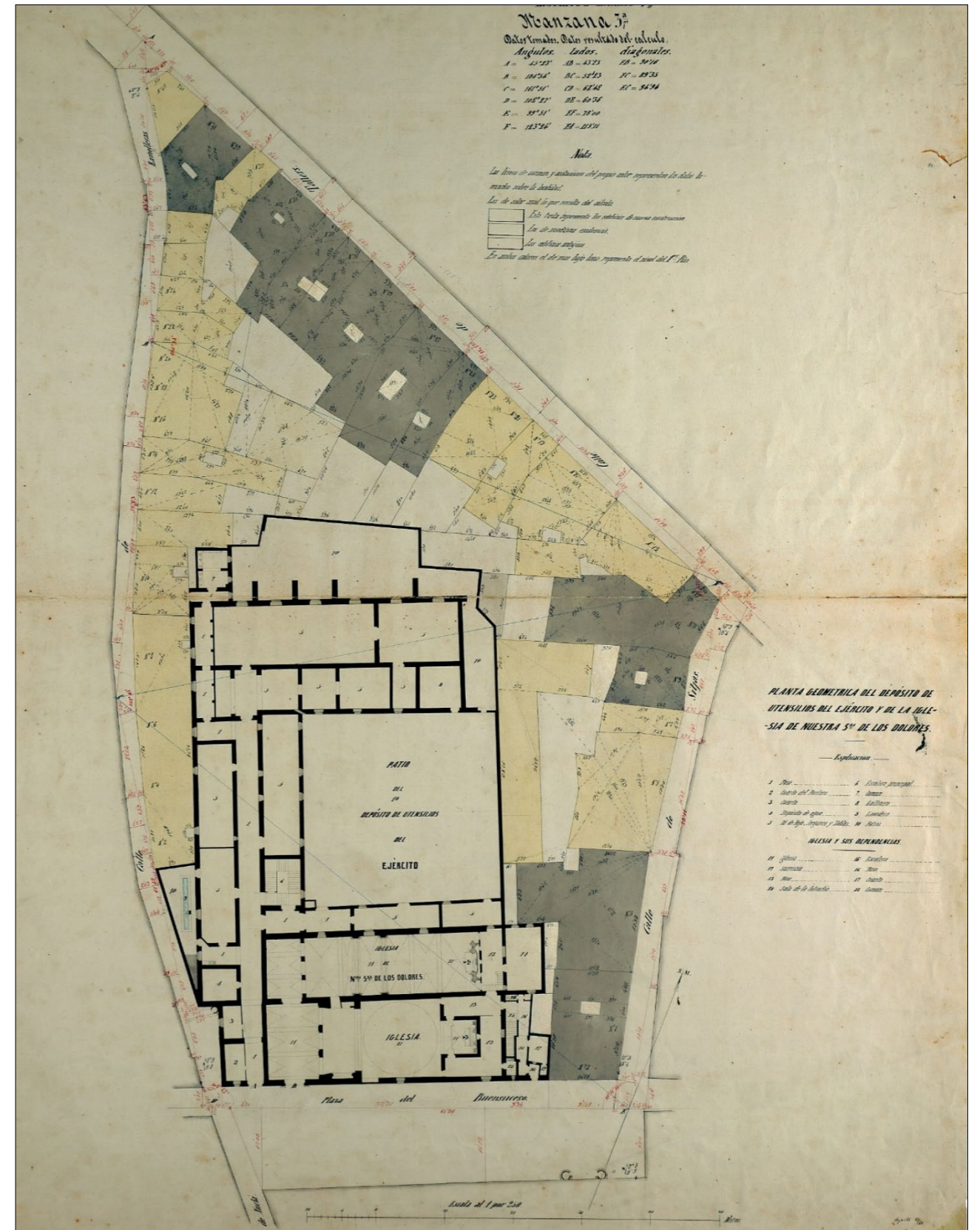
⁴⁴ AMAT I DE CORTADA, R. (1994), p. 118.

⁴⁵ AINAUD et alii (1947), p. 201.

⁴⁶ AFB, AFB4-212

Planta del conjunt del convent de Bonsuccés, elaborada per Gaietà Barraquer vers l'any 1901⁴⁷.

Planta del conjunt del convent de Bonsuccés, dins el quarteró núm. 54 de plànols de Miquel Garriga i Roca de 1858⁴⁸.

⁴⁷ BARRAQUER y ROVIRALTA, Cayetano (1906), p.165.

⁴⁸ AHCB, 5D33, núm. reg. 11458.

3.6. VIDA MONÀSTICA.

Segons la descripció que emet Barraquer, almenys pel que fa al seu coneixement de la primera meitat del segle XIX, la comunitat monàstica de Bonsuccés estava composta per entre trenta i quaranta frares, incloent-hi tant sacerdots com frares llecs. El convent funcionava com a centre de formació i era la residència del *constado*, és a dir, dels estudiants de tots els cursos, i habitualment també del noviciat. Per aquesta raó era conegut com la "font de la província" (*fuelle de la provincia*), ja que proveïa frares a les altres cases de l'Orde. El noviciat ocupava el tercer pis, a la cantonada de la façana amb el carrer de Ramalleras.

Pel que fa a la vida quotidiana, els servites professaven els tres vots essencials i mantenien un bon nivell d'observança, seguint el règim de completa subjecció a la veu del superior. La vida comunitària es caracteritzava per la seva austeritat i per la llarga durada de les oracions, amb moltes hores dedicades al cor.

Les mortificacions consistien en un àpat de vigília durant tota la Quaresma i cada divendres de l'any, a més de la pràctica de la disciplina corporal els divendres. L'esperit de pietat estava profundament arrelat en la comunitat. Gaietà Barraquer exposa alguns pares grans, tot i estar exempts d'assistir al cor, hi acudien igualment i, en acabar, recitaven noves pregàries pels corredors. El rigor i el criteri dels superiors es manifestaven en una disciplina estricta; per exemple, el Prior, amb la voluntat de fomentar la mortificació interior, va arribar a negar el permís a un frare per visitar un amic malalt. Alguns membres, com el mestre de novicis, Pare Feu, i el Prior P. Anselmo Parera, eren considerats homes de santedat⁴⁹.

Vista de la cúpula central de l'església del convent al setembre de 1936⁵¹.

Vista frontal de la nau de l'església, altar i retaule, al setembre de 1936⁵⁰.

Interior de la Capella dels Dolors, al setembre de 1936⁵².

⁴⁹ BARRAQUER y ROVIRALTA, Cayetano (1906), p. 169-171.

⁵⁰ AHCB, Q100, Urb_0227.

⁵¹ AHCB, Q100, Urb_0226.

⁵² AHCB, Q100, Urb_0229.

3.7. ETAPA CONTEMPORÀNIA: USOS MILITARS I ENDERROC (1809-1936).

Durant la Guerra del Francès (1808-1814), el convent del Bonsuccés fou transformat, el març de 1809, en hospital de campanya per a malalts i ferits⁵³. A inicis de 1810 el convent ja havia estat desocupat, l'església restava tancada i només es permetia l'accés a la capella dels Dolors⁵⁴.

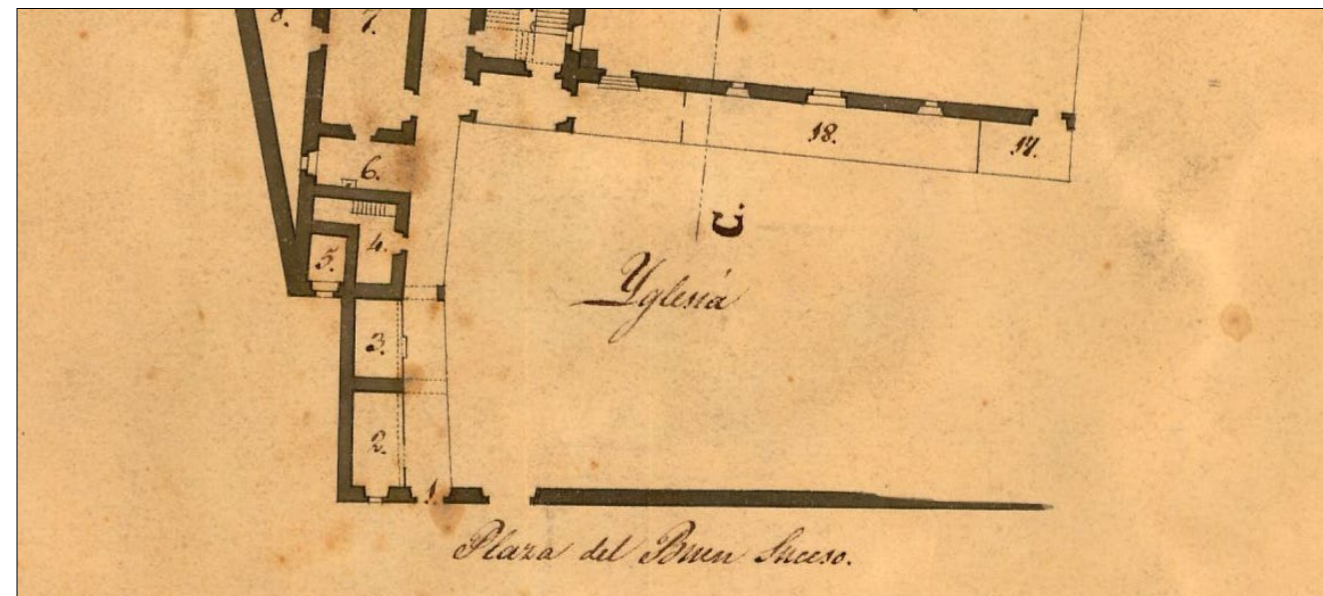
Després de la revolta anticlerical de 1835, iniciada a Reus el 22 de juliol i estesa a Barcelona tres dies després, el Reial decret promulgat el 25 de juliol va ordenar la supressió dels convents amb menys de dotze religiosos. Aquest decret va comportar la clausura del convent del Bonsuccés i la seva exclaustació definitiva. Segons Barraquer, durant els disturbis hi va haver un intent d'incendi, sufocat abans que el foc es propagués, tot i que l'edifici fou saquejat⁵⁵. Els frares van abandonar el recinte aquell mateix any, marcant la fi de la seva etapa com a casa religiosa.

A partir d'aquell moment, el conjunt va passar successivament per diferents usos militars. El 13 juliol de 1838 l'Estat Major de l'Exèrcit de Catalunya va sol·licitar la concessió d'una ploma d'aigua per millorar el subministrament del nou quarter per convalescents instal·lat en l'antic convent⁵⁶. En efecte, el 1839 consta com a "Depósito de inutilizados en campaña" i acollia la comissió encarregada de formar un batalló⁵⁷. Al març de 1842 l'exèrcit deliberava respecte la cessió del convent al Batalló Provincial que havia de ser retirat de la Ciutadella, qüestió que havia de consultar-se a Hisenda per ser a qui responia els afer de l'amortització dels béns eclesiàstics⁵⁸.

A l'Arxiu General Militar de Madrid es conserven uns plànols detallats de la caserna militar del Bonsuccés, que la representen tant en planta com en secció i en alçat de la façana principal. Datat de 1848⁵⁹. Aquests plànols són especialment valuosos, ja que documenten l'estat del convent pocs anys després d'haver deixat de tenir ús religiós, i probablement en unes condicions molt properes a les originals. El plànol mostra que, en la part del convent que ocupa aquest estudi, l'església es mantenia encara com a tal a la planta baixa, mentre que els petits cossos situats al seu lateral oest estaven destinats al cos de guàrdia i a un calabós.

Al mateix arxiu es conserva un segon plànol, en aquest cas només en planta, de tot el convent, datat el 17 de març de 1893. No s'hi observen canvis substancials en l'estructura del conjunt, tot i que cal destacar que el plànol de 1893 representa una planta entre pisos, situada entre la planta baixa i el primer pis, al lateral oest de l'església, un forjat que precisament coincideix amb l'emplaçament de l'actual planta entre pisos, de factura recent, de la Seu del Districte.⁶⁰ Les anotacions en els espais d'aquest plànol permeten constatar que part del primer pis del volum de l'església estava destinat a escoles i acadèmia, mentre que el segon (golfes) a dormitori de la tropa.

El 1859 hi figurava la "Administración de utensilios" de l'exèrcit⁶¹, i el 1862 es va obrir una nova porta per facilitar-hi l'accés de carros. En aquella època es projectà destinar el primer pis a escola, mentre que els baixos i el segon pis restarien per a la "Provisión Militar"⁶². El 1864 el capità general oferí un local dins dels magatzems del mateix convent per construir-hi una cuina econòmica⁶³, i el 1869 s'hi va establir també la Comissaria de Guerra de Barcelona⁶⁴.

Extracte del plànol de 1848 de la planta baixa del cos de l'antiga església, volum que ha romàs de l'antic convent i caserna militar⁶⁵.

A l'agost de 1891, un grup d'entre dotze i quinze revolucionaris va intentar assaltar la caserna a les sis de la tarda, en uns fets que alguns van interpretar com una maniobra organitzada per financers amb l'objectiu de provocar una revolta que fes caure la borsa i permetés obtenir-ne benefici⁶⁶.

El caràcter castrense de l'edifici es va mantenir durant dècades. De l'any 1906 es conserva un expedient d'obres relatiu a la façana de l'església. Malgrat l'ús militar de l'antic convent, probablement mantenia el culte des de 1843⁶⁷. El capellà custodi de l'església, Florenci Nualart, va sol·licitar a l'Ajuntament autorització per fer algunes reparacions a "la casa habitación propia de la Iglesia". Les obres consistien a reformar una finestra que donava a la plaça del Bonsuccés per convertir-la en balcó, igual que el que ja existia, i a construir els quartos interiors. La sol·licitud data del 9 d'abril de 1906, i l'autorització es va concedir el 27 d'agost del mateix any⁶⁸. Aquell mateix 1906 coincideix amb la instal·lació dels frares mercedaris als habitatges que encara conservaven ús eclesiàstic dins l'antic convent⁶⁹.

El juliol de 1920 s'hi va esfondrar una xemeneia de la cuina del quarter, accident que causà diversos ferits⁷⁰, i el 1930 s'hi van fer obres a la vorera i al paviment de la plaça del Bonsuccés, encara vinculades al seu ús militar⁷¹. L'any 1932 es preveia que el quarter quedés lliure, ja que les tropes allotjades temporalment al Bonsuccés serien traslladades a Sabadell⁷², tot i que les referències a la seva funció militar continuen fins a l'octubre de 1934⁷³.

Finalment, el setembre de 1936 la premsa anunciava l'enderroc imminent de l'antic convent-quarter⁷⁴, que es fer la darrera setmana d'aquell mes⁷⁵. Amb aquesta actuació es posava fi a més de tres segles d'existència del conjunt conventual, que seria reconstruït parcialment després de la guerra.

⁵³ FERRER, Raimon (1815), Vol 3, p. CXI.

⁵⁴ FERRER, Raimon (1815), Vol. 5, p. 30.

⁵⁵ BARRAQUER y ROVIRALTA, Cayetano (1906), p.170 i BARRAQUER y ROVIRALTA, Cayetano (1915), p. 202.

⁵⁶ AMCB, Q136 - 31-212 - 1837.

⁵⁷ *Diario de Barcelona*, 1839.08.29, p. 3728.

⁵⁸ AMCB, Q136 - 31-554 - 1842

⁵⁹ AGMM, B-10/3, 2100537.

⁶⁰ AGMM, B-46/8, 2131878.

⁶¹ *Diario de Barcelona*, 1859.11.12, p. 9344.

⁶² *Diario de Barcelona*, 1862.11.27, p. 8638.

⁶³ *Diario de Barcelona*, 1864.08.05, p. 7549.

⁶⁴ *Diario de Barcelona*, 1869.04.10, p. 3470.

⁶⁵ AGMM, B-10/3, 2100537 i AGMM, B-46/8, 2131878.

⁶⁶ FERNÁNDEZ CUESTA (1892), p.93.

⁶⁷ *Los templos antiguos de Barcelona* (1932), p. 49.

⁶⁸ AMCB, Q127 Fo-881 1906

⁶⁹ *Los templos antiguos de Barcelona* (1932), p. 49.

⁷⁰ *El Diluvio*, 02.07.1920, p. 12.

⁷¹ *Gasetta Municipal de Barcelona*, 18.08.1930, p. 569.

⁷² *El Diluvio*, 04.11.1932, p. 9.

⁷³ *El Diluvio*, 09.10.1934, p. 18

⁷⁴ *El Diluvio*, 24.12.1936, p. 3

⁷⁵ *La Vanguardia*, 17.09.1936, p. 1.

3.8. RECONSTRUCCIÓ I RECONFIGURACIÓ INSTITUCIONAL DEL BONSUCCÉS (1945-1955).

Després de l'enderroc del convent i dels desperfectes ocasionats per la Guerra Civil en les parts que en romanien, essencialment l'església⁷⁸, l'Ajuntament de Barcelona va plantejar la recuperació dels sectors conservats i, posteriorment, l'arranjament de l'àmbit de l'antic convent. L'actuació tenia com a objectiu conservar parcialment aquesta construcció barroca del segle XVII per evitar-ne la desaparició total després de l'enderroc parcial ocorregut durant la Guerra Civil.

Les obres de reforma i reconstrucció de l'antic convent del Bonsuccés es van iniciar l'any 1945 i es van prolongar fins a mitjan dècada de 1950, moment en què l'Ajuntament de Barcelona en va donar per finalitzats els treballs. Es tracta d'una intervenció profunda que va transformar completament el conjunt, fins al punt que Ignacio Paricio i Jaume Rosell la van considerar com una edificació pràcticament de nova planta⁷⁹.

Vista del pati del convent-caserna, amb la façana posterior de l'església en primer terme, vers l'any 1935, poc abans del seu enderroc⁷⁶.

Imatge d'una de les galeries del convent, vers l'any 1935, poc abans del seu enderroc⁷⁷.

Vista general de la façana de l'antic convent, vers l'any 1935, abans de l'àmplia reforma i enderroc. En primer terme, la Torre dels Freres, que serà l'única part conservada.⁸⁰

Segons la documentació, encara el mateix any 1945 una part de les restes del convent enderrocat era encara ocupada pels Pares Mercedaris, aquell mateix any passaren a ocupar un nou edifici⁸¹. En aquell moment només restava en peu principalment el cos d'edifici situat a la cantonada de la plaça del

⁷⁶ ANC, ANC1-42-N8824

⁷⁷ ANC, ANC1-42-N8820

⁷⁸ FLORENSA, A. (1953), p. 25.

⁷⁹ PARÍCIO, I.; ROSELL, J. (1983), Bonsuccés, p. 11.

⁸⁰ ANC, ANC1-42-N29262

⁸¹ *Barcelona Atracció*, núm. 303, juny 1945, p.46.

Bonsuccés amb el carrer de Ramelleres, corresponent al sector de l'antiga església i a la seva façana principal de grans dimensions, que és volum objecte d'aquest estudi i el que ha romàs. Aquest cos es va aprofitar com a base per a la reconstrucció, mentre que la resta del convent fou totalment enderrocada.

D'acord amb l'aspecte actual i l'anàlisi que en van publicar Paricio i Rosell l'any 1983⁸², la reforma va seguir un criteri formal de continuïtat amb el passat, prenent la façana principal existent com a model per a la resta del nou edifici. Les façanes laterals i posterior es van reconstruir gairebé íntegrament amb maçoneria comuna revestida amb arrebossat imitant la pedra. Fins i tot la façana principal, tot i ser conservada, va patir modificacions per adaptar les obertures a les noves alçades interiors; algunes es van traslladar, d'altres es van cegar i d'altres es van obrir de nou. Els murs interiors i perimetrals també es van reformar profundament, substituint les obertures originals i consolidant les noves amb maó massís i morter de ciment pòrtland. Adolf Florensa ho definia d'aquesta manera: *la fachada principal estaba casi Integra; però una de las laterales y la posterior, como se derribaron los cuerpos de edificio que les eran contiguos, han tenido que rehacerse casi por completo, siguiendo las lineas de la principal*⁸³.

Segons Paricio i Rosell tots els sostres i la coberta són obra nova. Es va construir una coberta de quatre vessants amb teula aràbiga, suportada per un entramat d'encavallades de fusta. El sistema d'evacuació d'aigües de pluja es va situar amagada sobre els murs perimetrals i els baixants es van encastar a les façanes, fet que posteriorment provocà problemes d'humitats i deteriorament a les cornises⁸⁴.

El projecte s'integrava dins d'una operació urbanística més àmplia, orientada a reforçar el caràcter monumental del conjunt. El maig de 1950, la *Gasetta Municipal de Barcelona* informava que s'havia aprovat un projecte "a fin de realzar las bellezas arquitectónicas del edificio que fue convento del Buensuceso", consistent en la construcció d'una doble arcuació d'enllaç entre l'edifici i la plaça del Bonsuccés, amb un pressupost de 527.000 pessetes⁸⁵. Es tractava del passatge cobert amb aquestes arcuacions entre la plaça del Bonsuccés i la plaça de Vicenç Martorell, encara existent.

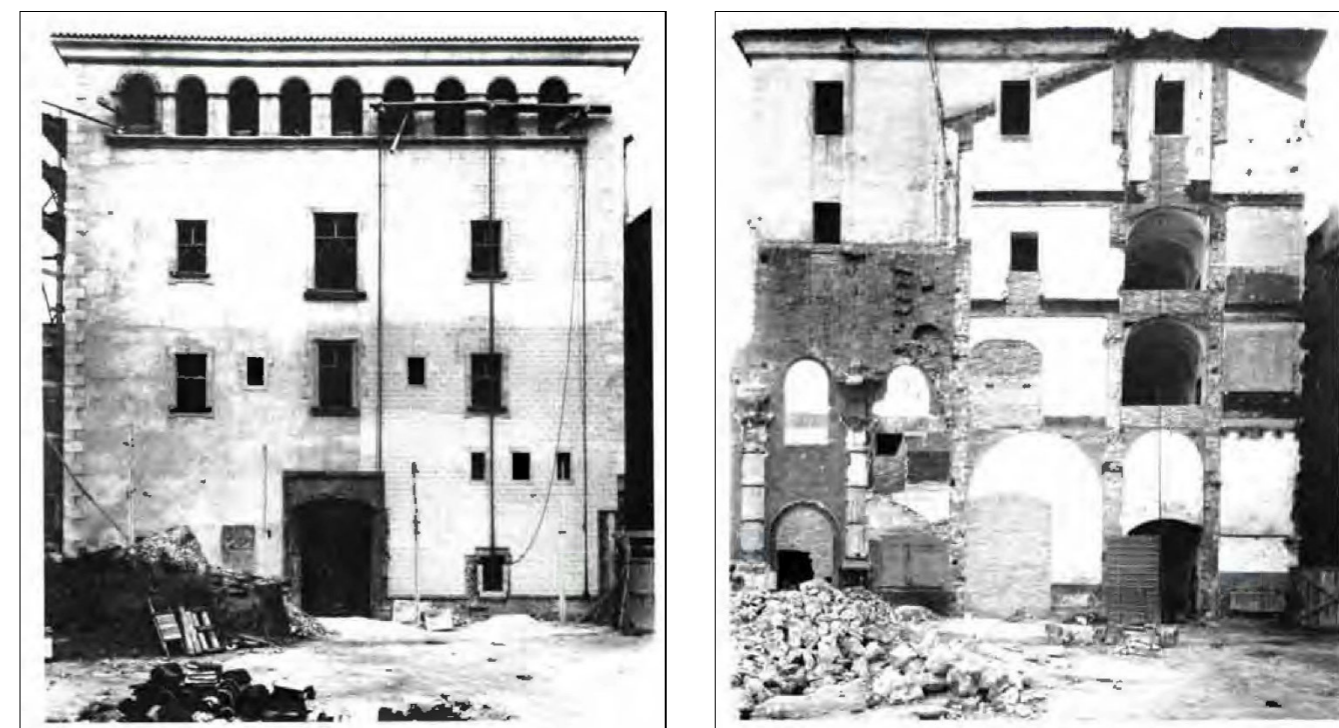
L'interior es va concebre d'acord amb els nous usos administratius. El vestíbul de la planta baixa es va dissenyar com un gran espai de pas entre les dues places, i la caixa d'escala, situada al sector dret de l'edifici, es va construir amb graons recolzats sobre una ampla volta de rajola i coberta superior amb una gran volta d'aresta de maó de pla.

A primers de gener de 1951, la mateixa *Gasetta Municipal* es feia ressò de l'interès del tinent d'alcalde Melcior Baixas perquè, un cop finalitzades les obres principals, els locals dels pisos segon i tercer, aleshores sense ús definit, es destinessin a una exposició permanent de plànols i maquetes urbanístiques de la ciutat⁸⁶.

Finalment, el 26 de gener de 1955, l'Ajuntament de Barcelona va fer pública l'exposició dels expedients de cancel·lació de garanties de les obres efectuades al conjunt del Bonsuccés: l'enllaç urbanístic amb la plaça, la habilitació del segon pis per a l'Institut Municipal de l'Habitatge, la reconstrucció i adequació per a la Tinència d'Alcaldia del Districte V i la finalització total dels treballs, tots executats per

l'empresari constructor Jaume Piera Mas⁸⁷. Amb això, es donaven oficialment per concloses les obres de rehabilitació i reorganització funcional de l'antic convent del Bonsuccés.

En síntesi, la reforma duta a terme entre 1945 i 1955 va generar un edifici municipal quasi de nova factura, construït seguint pautes historicistes i aprofitant únicament una petita part de l'estructura original, la façana principal i part dels murs de càrrega, com a testimoni arquitectònic del convent barroc del segle XVII.

La façana principal (esquerra) i posterior (dreta) del volum conservat durant les obres de finals de la dècada de 1940⁸⁸.

Als arxius municipals de Barcelona no s'ha localitzat l'expedient corresponent a les obres de rehabilitació i reconstrucció dutes a terme entre la segona meitat de la dècada de 1940 i els primers anys de la de 1950. Tanmateix, sí que s'ha localitzat l'expedient relatiu a la pavimentació de la vorera situada davant de l'edifici de la "Tenencia de Alcaldía del Distrito V", datat de 1951, que testimonia la finalització de les obres principals i confirma que l'edifici ja es preveia destinat a equipament institucional. Aquest expedient inclou una breu memòria del projecte, datada el 18 de desembre de 1951, el pressupost corresponent i un plànol que mostra que s'arranjava només la vorera nord de la plaça del Bonsuccés⁸⁹.

De 1952 es conserva documentació relativa a la restauració i adquisició de mobiliari per a les noves oficines institucionals de l'edifici⁹⁰, així com un nou expedient d'obres de reforma en el mateix immoble, ja conservat i rehabilitat. Aquest projecte preveia l'adequació d'un espai per instal·lar-hi nous banys, la construcció d'un soterrani destinat a carbonera i la construcció d'un porta al primer pis per accedir al terrat sobre el porxo exterior. L'expedient es va iniciar el desembre de 1952 i les obres es van executar durant la primera meitat de 1953⁹¹.

⁸² PARÍCIO, I.; ROSELL, J. (1983)

⁸³ FLORENSA, A. (1953), p. 25.

⁸⁴ PARÍCIO, I.; ROSELL, J. (1983), Bonsuccés, p. 8.

⁸⁵ *Gasetta Municipal de Barcelona*, 29.05.1950, p. 569.

⁸⁶ *Gasetta Municipal de Barcelona*, 01.01.1951, p. 13.

⁸⁷ *Gasetta Municipal de Barcelona*, 14.02.1955, p. 146.

⁸⁸ Fotografies extretes de PARÍCIO, I.; ROSELL, J. (1983)

⁸⁹ AMCB, Q136 - I-2104 - 1951

⁹⁰ AMCB, Q136 - I-2118 - 1952

⁹¹ AMCB, Q136 - I-2321 - 1952.

Fotografia del cos de l'antic convent un cop finalitzades les obres de reconstrucció, l'any 1953⁹².

Vista de la Seu del Districte en la dècada de 1980⁹³.

⁹² Fotografia extreta de FLORENSA, A. (1953), làm. 22.

⁹³ AHCB, AMDC4-590.

De 1953 es conserva també un nou expedient d'obres a l'edifici, de caràcter menor, relatiu a la col·locació d'un arrambador i la instal·lació de fluorescents o làmpades en diversos espais⁹⁴. De 1954 data un expedient d'obres per adaptar les oficines a la instal·lació de l'Institut Municipal de l'Habitatge⁹⁵. L'any 1957 se'n documenta un altre per a la instal·lació d'una estació transformadora, situada al costat oriental de l'edifici, sota el porxo del carrer⁹⁶. No consta cap projecte significatiu fins a l'any 1984.

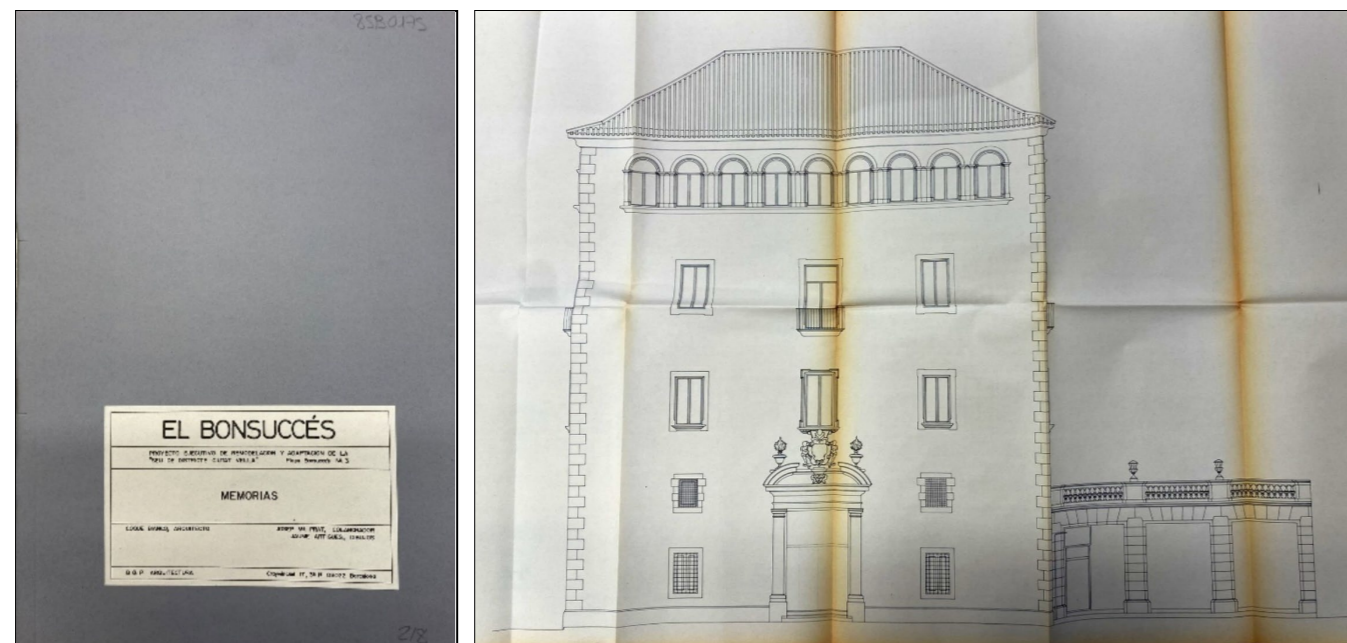
3.9. LA REMODELACIÓ DE 1984-1987 I ACTUACIONS POSTERIORIS.

En efecte, l'abril de 1984 es va redactar un avantprojecte de *Rehabilitación y adaptación del edificio de Plaza Bonsuccés, nº 3. Seu Consell Municipal de Districte i Ciutat Vella*, signat per l'arquitecte Coque Bianco l'abril d'aquell any⁹⁷.

La proposta pretenia recuperar l'edifici com a element representatiu i connector entre les dues places. Per aquest motiu, es proposava reobrir la façana cap a la plaça Vicens Martorell i dotar-la d'una nova (o segona) porta principal que en restituís la presència urbana.

A l'interior, es preveia reorganitzar les funcions per plantes: la planta baixa destinada a l'atenció al públic; l'entresol a tasques administratives; la primera a serveis tècnics; la segona a funcions polítiques i de direcció; i la tercera a un gran saló d'actes o espai representatiu sota la coberta recuperada. Aquesta darrera planta, fins aleshores infrautilitzada, havia d'esdevenir un espai diàfan de gran valor arquitectònic gràcies a la recuperació de l'estructura de fusta original.

El projecte també preveia la incorporació d'una nova escala interior per millorar la comunicació entre les diferents àrees, així com la neteja i restitució de les façanes.

A l'esquerra, portada de la Memòria del projecte de remodelació de 1984. A la dreta, plànol alçat de la façana principal, en l'estat actual de 1984.

Després, el projecte definitiu, també signat per Coque Bianco, duu la data de setembre de 1984 i el títol *Proyecto de remodelación y adaptación de la Seu de Districte de Ciutat Vella*⁹⁸. Mantinent la línia de l'avantprojecte, la memòria de la proposta plantejava l'adaptació de l'edifici als nous usos administratius previstos. El projecte comportava una afectació substancial en l'immoble, modificant la configuració existent fins aleshores i resultat de la restauració-reconstrucció de la dècada de 1940.

Segons la memòria, pel que fa **enderrocs**, les obres incloïen una sèrie de demolicions parcials orientades a eliminar elements considerats impropis o degradats. Entre aquestes, s'eliminaven diverses divisions interiors tant a la planta baixa com a l'entresol per obtenir espais més amplis i diàfans. A la tercera planta, o golfes, s'enderrocaven tots els envans per configurar un gran saló d'actes. A la coberta es preveia el desmuntatge complet per reconstruir-la amb criteris actualitzats d'aïllament tèrmic.

A l'exterior, el projecte contemplava també l'enderroc del porxo adossat lateralment a l'edifici, interpretat com un afegit aliè al seu caràcter compositiu.

Pel que fa a les **façanes**, s'introduïen modificacions rellevants a la del carrer de les Ramelleres, on es proposaven noves obertures de format regular per substituir les finestres desordenades preexistents. Aquestes obertures es concebien com a franges envidrades encastades al pla de façana. A la façana nord, orientada a la plaça Vicens Martorell, es projectava una nova porta d'accés amb rampes suaus per garantir la plena accessibilitat, configurant un pòrtic que seria revestit amb granit rosat. Aquest nou pòrtic havia de remarcar l'entrada principal de l'edifici. La fusteria exterior es renovava íntegrament, substituint-se per elements d'alumini anoditzat color bronze.

La **reforma estructural** afectava especialment la zona occidental de l'edifici, on es preveia substituir el forjat de fusta existent a l'entresol per una llosa de formigó armat recolzada sobre vuit pilars i perfils metàl·lics. També s'eliminava el contrafort central, substituït per un entramat metàl·lic amb ancoratges transversals, i es reforçaven les bigues de les plantes primera i segona.

El sistema de **comunicacions** verticals experimentava una transformació completa, ja que s'hi afegia una nova escala interior situada al sector oposat de l'escala principal, amb funció d'evacuació i connexió amb el nou saló d'actes, mentre que l'escala existent seria adaptada per integrar-se millor als espais reformats. El projecte incorporava també la instal·lació d'un ascensor, integrat amb la nova escala dins la franja de circulació pública i serveis generals.

La planta tercera, fins llavors ocupada parcialment per dependències secundàries, es transformava en un ampli espai polivalent. L'eliminació de tots els envans permetia recuperar la llum natural procedent de les finestres a quatre vents i deixar vista l'estructura de fusta de la coberta, prèviament oculta, que havia de ser degudament tractada i protegida.

Les obres es van dur a terme entre 1984 i 1987, segons consta en l'expedient corresponent al conjunt dels treballs⁹⁹. A la vista de l'aspecte i la configuració actual de l'edifici, és evident que aquest respon, en gran mesura, a la reforma executada durant la dècada de 1980. La configuració estructural principal concorda plenament amb el projecte previst. Pel que fa a les actuacions més destacades, l'únic element que finalment no es va executar, segons es desprèn de la seva pervivència actual, fou l'enderroc del porxo adossat a l'est de l'edifici.

A l'Arxiu del Districte de Ciutat Vella es conserven nombrosos expedients d'actuacions posteriors, datades entre aquella gran intervenció i l'any 2010. D'entre aquests, destaca que ja l'any 1991 es va desenvolupar un nou projecte executiu per concretar actuacions específiques a la planta baixa, la primera i la tercera planta, amb l'objectiu d'actualitzar-ne els espais i adequar-los als usos administratius

⁹⁴ AMCB, Q136 – I-2495 – 1953

⁹⁵ AMCB, Q136 – I-2790 – 1954

⁹⁶ AMCB Q143 – 9781957 – 1957

⁹⁷ AMCB Q134 840750

⁹⁸ AMCB Q134 850175 1984

⁹⁹ AMCB Q134 850175 1984

i públics¹⁰⁰. També es van executar diverses obres orientades a la millora de les instal·lacions elèctriques i informàtiques¹⁰¹ així com diversos projectes destinats a reforçar la seguretat de l'edifici¹⁰².

En conjunt, aquestes actuacions successives van consolidar la fesomia i l'organització interna actual, mantenint l'edifici operatiu i preservant-ne alhora la coherència arquitectònica adquirida, primer, amb la transformació de l'edifici en la dècada de 1940 i, després, amb la reforma dels anys vuitanta.

4. SÍNTESI DE L'EVOLUCIÓ ARQUITECTÒNICA

Els orígens del convent del Bonsuccés es troben en diversos intents d'implantació servita a Barcelona durant el segle XVI i en la posterior consolidació de la comunitat a inicis del XVII. L'expulsió dels frares de l'ermita de Santa Madrona, l'any 1618, va motivar la recerca d'un nou establiment que, amb precedents immediats en el mateix indret, culminaria aquell mateix any amb la fundació del convent del Bonsuccés.

Entre 1618 i 1635 es va configurar el nucli del conjunt conventual, a través de la instal·lació provisional al carrer de Jutglar, l'obtenció de llicències d'obra ja en l'espai de Bonsuccés (1626) i finalització de l'església amb trasllat del Santíssim (4 de març de 1635). Ja el 1629 s'havia iniciat la capella dels Dolors, peça paral·lela a la nau principal.

El temple va adoptar una nau única sense creuer, amb cúpula central pintada i un presbiteri cobert també amb cúpula, cor alt als peus i retaulística barroca; la porta principal, datada 1690 i encara conservada, incorpora un frontó amb l'escut de l'Orde i l'autoria esculpida de Miquel Perelló.

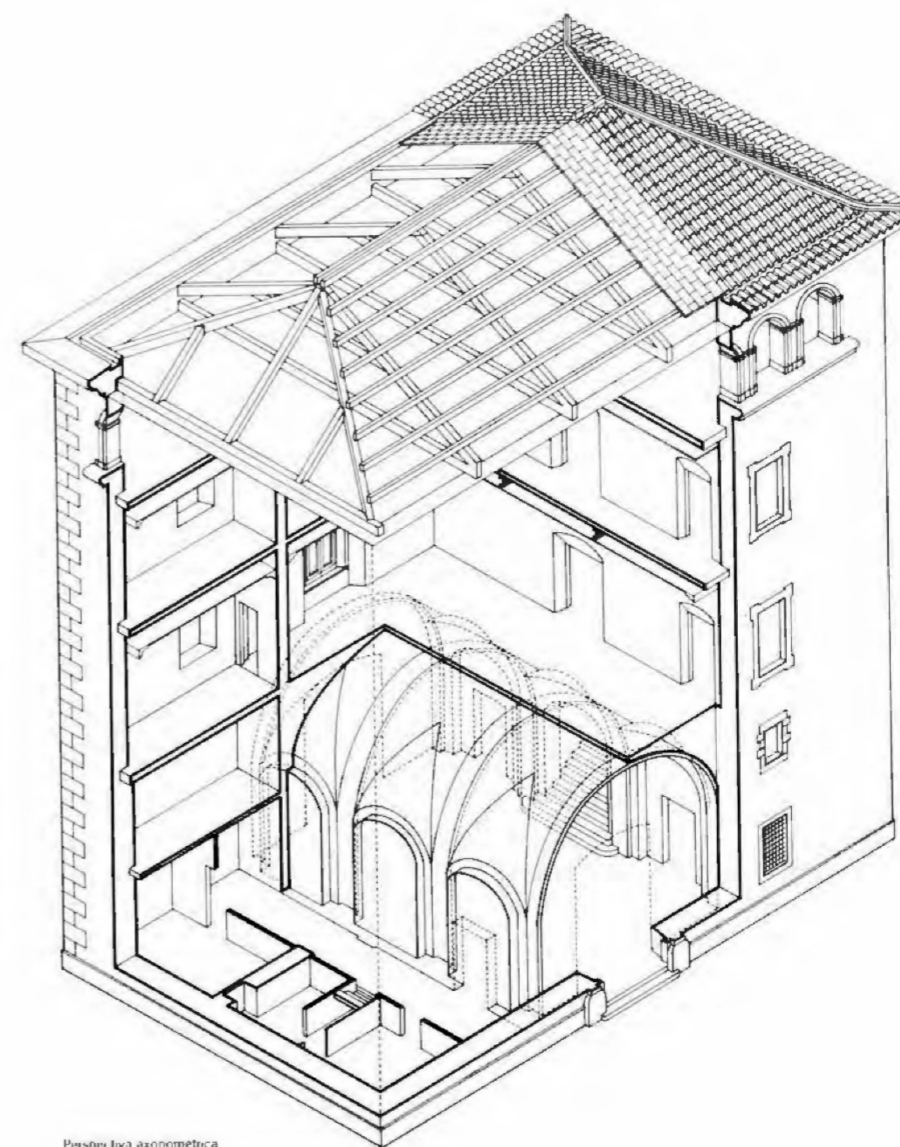
Les fonts del segle XVIII-XIX confirmen elements singulars com la torre o miranda situada a la cantonada entre la plaça i el carrer de les Ramelleres, que és precisament l'únic element que, malgrat que àmpliament reformat, ha perviscut de l'antic convent. El 1771 el convent fou refet en la seva major extensió, amb nova distributiva i millora de salubritat, culminant la fase d'embelliment encetada amb el retaule major (1639) i actuacions puntuals sobre la façana i propietats. El conjunt conventual refet al darrer terç del segle XVIII es va articular entorn d'un claustre quadrat, amb dependències comunitàries, corredors amples amb volta als pisos superiors i cel·les disposades als dos costats.

La desamortització de 1835 va comportar l'abandonament religiós i alhora l'ús castrense de forma continuada durant el XIX i el primer terç del XX. La documentació a través de plànols de l'època (1848 i 1893) mostra que l'estructura bàsica del convent estava intacta, malgrat l'adaptació d'espais a usos militars, amb transformacions menors i apertures puntuals. Finalment, l'any 1936 es va dur a terme l'enderroc del conjunt, romanent essencialment el cos de l'antiga església amb la façana principal.

Entre 1945 i 1955 l'Ajuntament va executar una reconstrucció i reconfiguració de caràcter profund en el principal volum conservat (l'antiga Miranda dels Frares), amb un criteri de continuïtat historicista, mantenint i adaptant la façana principal, refent gairebé íntegrament els laterals i la façana posterior, així com fent nous tots els forjats i la coberta. L'edifici que en va resultar era pràcticament de nova planta sobre fragments estructurals preexistents. A partir d'aleshores va assumir la condició d'equipament públic.

Posteriorment, la reforma duta a terme entre els anys 1984 i 1987 va remodelar de nou l'edifici, especialment per l'interior, reorganitzant totes les plantes i construint una nova escala interna, però també incidint en l'exteriorment a través de la formació d'una nova porta principal, complementària, en la façana nord, encarada a la plaça de Vicenç Martorell. Entre 1991 i 2010 es completaren actualitzacions. L'aspecte actual de l'edifici, tant exteriorment com interior, és fruit principalment de la reforma de la dècada de 1980, malgrat reformes funcionals posteriors.

En conjunt, el Bonsuccés és el resultat d'un origen conventual barroc (segle XVII) amb una important refacció setcentista (1771), una desafectació eclesiàstica i ús militar (segle XIX-1936) que no el va alterar estructuralment, la reconstrucció municipal (1945-1955) després de l'enderroc i finalment la darrera reforma funcional (1984-1987).

Perspectiva axonomètrica de l'edifici publicada l'any 1983. Reflecteix l'edifici abans de la remodelació iniciada el 1984¹⁰³.

¹⁰⁰ ADCV, ED-1991-010.

¹⁰¹ ADCV, ED-2002-045.

¹⁰² Per exemple ADCV ED-2001-035 o ED-2010-006.

¹⁰³ PARÍCIO, I.; ROSELL, J. (1983). Bonsuccés, p. 5.

5. DESCRIPCIÓ I DOCUMENTACIÓ DE L'ESTAT ACTUAL.

EL CONJUNT DE L'EDIFICI

L'edifici actual és resultat de la superposició de tres grans reformes. La primera correspon a l'edifici original del segle XVII, del qual es conserven parcialment la façana principal i els murs de càrrega interiors (crugies), però no la façana septentrional, que va ser completament refeta. La segona intervenció, duta a terme entre els anys 1945 i 1953, va comportar la rehabilitació i reconstrucció general de l'immoble, configurant-ne l'aspecte actual. En aquesta etapa es van reedificar tots els forjats, reconstruir la coberta, restituir les façanes i formar l'escala principal que encara avui es conserva. Finalment, la reforma executada entre els anys 1984 i 1987 va reconfigurar la distribució interior, mantenint les tres crugies estructurals però renovant íntegrament els espais, introduint una escala secundària al centre de la crugia occidental i afegint-hi el forjat de la planta entresol.

Aquestes tres fases successives expliquen la configuració actual de l'edifici, que combina estructures antigues amb elements reconstruïts dins d'una organització interior plenament moderna. Excepte una part dels murs de càrrega i les restes de les voltes de l'antiga església a la planta baixa, el conjunt de l'edifici correspon essencialment a una obra de reconstrucció recent.

De l'edifici en destaca la façana principal, que constitueix la part més ben conservada del convent històric. Correspon al parament original del segle XVII, bastit amb carreus de pedra ben escairats i organitzat segons un ordre clàssic de tres nivells. Al centre s'hi obre el portal monumental, emmarcat per un arc de mig punt i coronat per un frontó corbat. També és remarcable la galeria superior de finestres, pròpia de l'arquitectura civil dels segles XVII i XVIII i hereva del gòtic tardà, que en aquest cas és una restitució fidel de la que hi havia originalment, tal com es dedueix de les fotografies històriques.

En conjunt l'edifici presenta una estructura ordenada, organitzada amb tres crugies transversals, disposició hereva de l'edifici històric i consolidada en les reformes del segle XX. Les comunicacions verticals, amb una escala principal a llevant, una de secundària a ponent i un ascensor situat al sud-est, vertebraven la connexió funcional entre plantes. La distribució dels espais respon a un ús predominantment administratiu, a excepció de la planta noble, amb un ús més representatiu.

PLANTA BAIXA

La planta baixa de l'edifici presenta una organització simètrica i clara, amb un espai central ampli que actua com a nucli distributiu. Aquesta sala, ocupa bona part de la superfície i funciona com a recepció i àmbit d'atenció al públic, amb els dos accessos principals a l'edifici encarats a les places. Des d'aquí s'accedeix a la resta d'espais, que s'obren als costats de l'edifici.

A l'oest, hi ha dues dependències auxiliars, un office al sud-oest i un magatzem polivalent al nord-oest; entre ambdós hi ha l'escala secundària que puja a les plantes superiors (entresol i pisos). Al nord-est de la sala-vestíbul hi ha uns lavabos, al sud-est un espai d'instal·lacions elèctriques i l'ascensor, i entre ambdós l'escala principal, que connecta amb els pisos de dalt.

A la planta baixa es conserven les voltes d'aresta de l'antic vestíbul d'accés a l'església, únic vestigi arquitectònic de l'edifici, al marge de la façana i part dels murs laterals. Els espais de la crugia occidental (office, escala i magatzem) corresponen a l'antiga entrada del convent, amb la porteria, posteriorment destinada a cos de guàrdia durant el període castrense. No es conserven elements constructius d'aquests àmbits originals, ni tan sols les mitgeres.

PLANTA ENTRESOL

La planta entresol manté la composició estructural que la planta baixa, però amb un caràcter molt més reduït. L'escala principal, a l'est, connecta els nivells únicament presenta en aquesta altura un replà des del qual fa un gir angular vers el primer pis, direcció nord, mentre que direcció sud dona accés a una espai situat al sud-est de l'edifici destinat a instal·lacions.

A l'oest hi ha la veritable planta entresol, concebut com un espai funcional amb dos despatxos a cada costat de l'escala. Aquesta planta, igual com l'escala secundària, és part del projecte de reforma executat en la segona meitat de la dècada de 1980. En aquesta planta no hi ha elements originals.

PLANTA PRIMERA

La planta primera manté també la mateixa estructura general, amb una distribució ordenada i funcional orientada a l'activitat administrativa. Els espais es disposen al llarg de la façana, mentre que les comunicacions verticals, l'escala principal i la secundària, ocupen posicions centrades en els laterals.,

A l'oest del plànol hi ha dues àrees de treball àmplies, separades per l'escala secundària; al centre hi ha un gran espai de treball obert, amb aspecte d'oficina col·laborativa; mentre que a l'est, a banda de l'escala angular que ocupa el nord, al centre hi ha un vestíbul que ocupa el replà del pis i al sud-est hi ha uns lavabos.

En aquesta planta, deixant de banda algunes obertures, destaca la conservació d'un porta original, de carreus de pedra, situada entre la crugia oriental i la central. Segons el plànol de 1848 aquest accés comunicava el "depòsit de vestuari", és a dir un magatzem de roba castrense, que correspon a l'actual sala de treball central, amb una "pieza inhabitada", actual crugia oriental, on hi ha el replà de l'escala i vestíbul.

PLANTA SEGONA

La planta segona de nous segueix el mateix esquema, pràcticament idèntic a la planta primera, amb dos despatxos a la crugia occidental, destinades principalment a reunió, un d'ampli al centre, en aquest cas amb una subdivisió al sud, i l'escala, ascensor i lavabos a l'est. El cos oriental l'ocupa principal sales de reunió. En aquesta planta també es conserva una porta original carreuada, igual que la del primer pis i en el mateix emplaçament.

PLANTA TERCERA

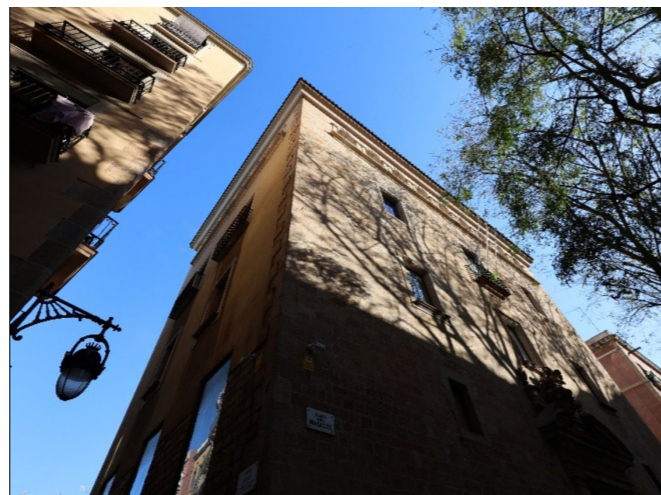
La tercera planta és distintiva de la resta i després de la reforma de 1984-1987 ha esdevingut la planta noble de l'edifici, amb una configuració més representativa i cerimonial, destinada a les funcions públiques i institucionals del districte. Es compon de dos espais principals: en les dues crugies orientals (centre i est) una gran sala polivalent, d'uns 105 m², està organitzada actualment al voltant d'una gran taula en el lateral oest i un ampli espai de públic a l'est; en la crugia occidental, dos despatxos funcionals separats, com en els pisos inferiors, per l'escala secundària. Al sud-est de la planta hi arriba l'ascensor.

En aquesta planta hi destaca la recuperació de l'antic sostre embigat, amb imponents jàsseres de fusta, que esdevé un dels elements més significatius de l'edifici.

1. Façana.¹⁰⁴

Vista general de la façana de la façana principal des del sud-est.

Vista general de la façana de la façana principal des del sud-oest.

Vista general i de context de la façana posterior (nord).

Vista general de la façana nord.

Vista frontal de la façana principal.

Ornament del portal principal.

Perspectiva de la façana nord.

Detall de les obertures de la façana nord.

Detall de l'escut dels servites i de la inscripció de Miquel Perelló.

Porxada adossada, des del sud-oest.

Vista angular de l'edifici, amb les façanes nord i oest.

Porxada adossada, des del nord-est.

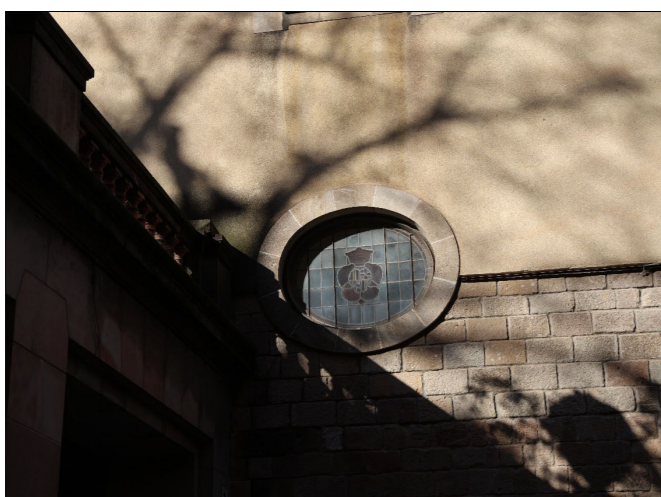
¹⁰⁴ Alguns despatxos no han pogut ser fotografiats per manca d'autorització d'accés. D'altra banda, malgrat diversos intents en jornades diferents, no s'han pogut obtenir fotografies correctes de conjunt de la façana principal a causa de la presència continuada de vehicles davant de l'edifici.

Vista angular de l'edifici, amb les façanes est i nord.

Vista de la façana oriental.

Detall de l'òcul situat en el replà de l'escala, a la façana est.

Porxada adossada, vista des de l'interior en direcció a l'edifici.

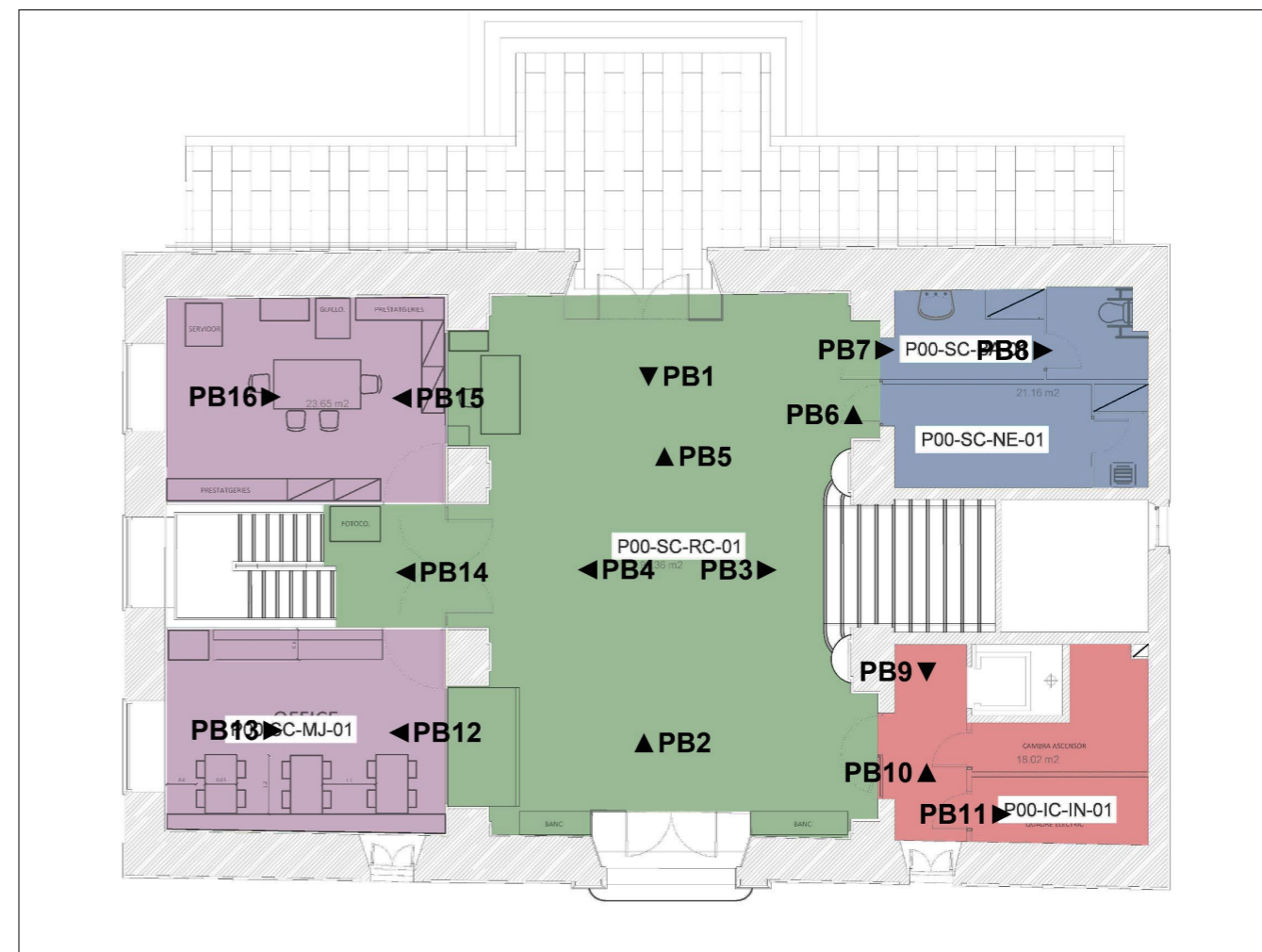

Perspectiva general de la façana oest.

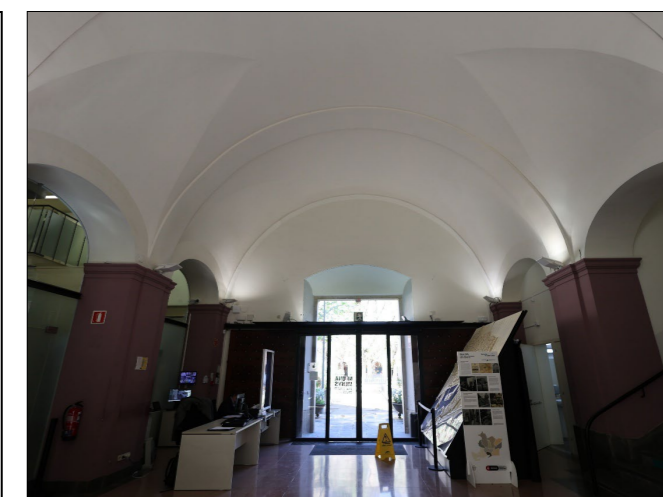

Detall de les finestres inferiors (1984) de la façana oest.

2. Planta baixa.

PB1. Interior de la sala direcció a la porta principal.

PB2. Interior de la sala direcció a la porta secundària.

PB3. Lateral est de la sala-vestíbul.

PB4. Lateral oest de la sala-vestíbul.

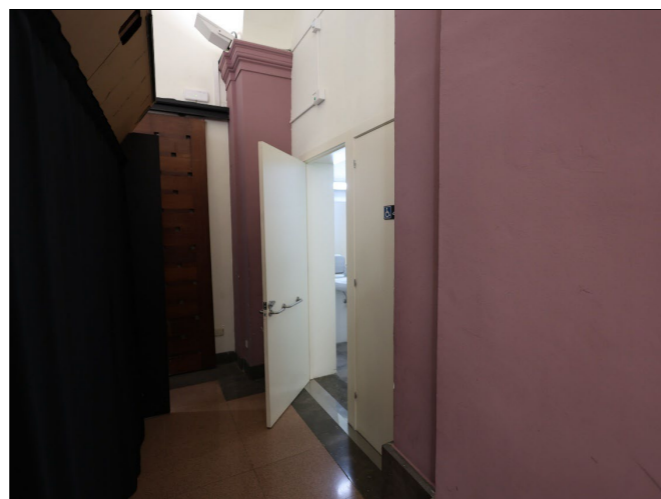
PB9. Espai distribuïdor, accés a la cambra d'instal·lacions.

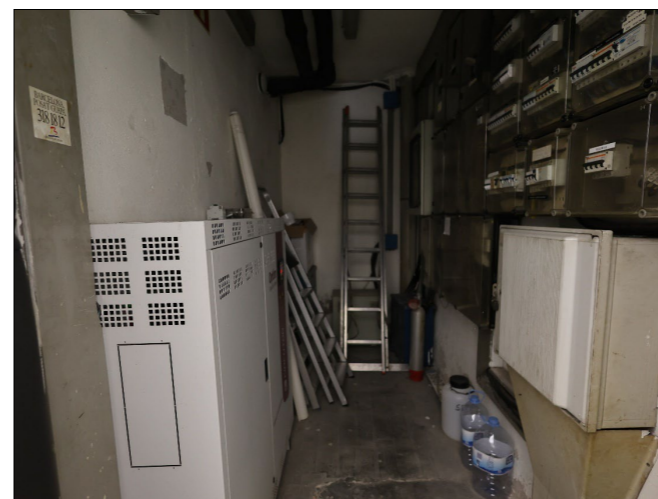
PB10. Espai distribuïdor, accés a l'ascensor.

PB5. Voltes de l'antic vestíbul de l'església.

PB6. Accés als lavabos.

PB11. Espai d'instal·lacions elèctriques, al sud-est.

PB12. Espai office, al sud-oest, des de l'est.

PB7. Lavabo de la planta baixa.

PB8. Bany adaptat.

PB13. Espai office, al sud-oest, des de l'oest.

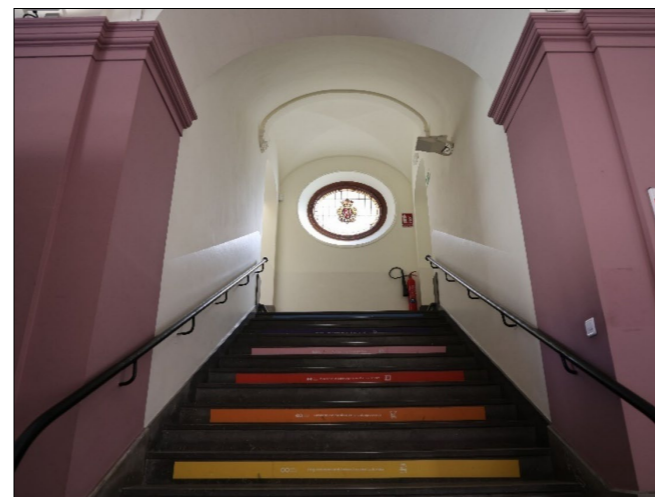
PB14. Arrencament de l'escala secundària o de servei.

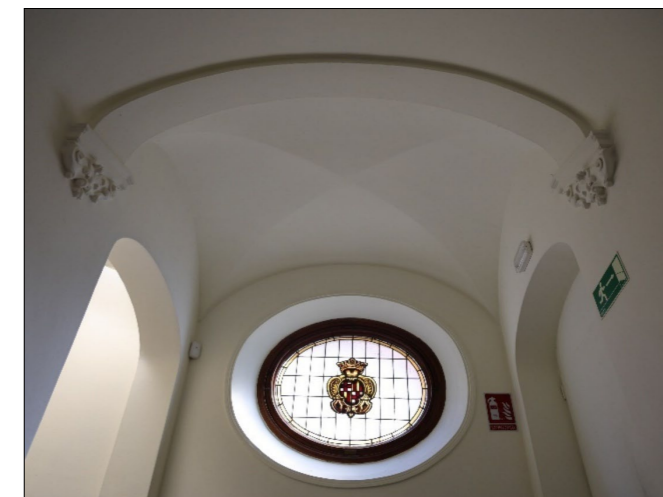
PB15. Espai de magatzem, des de l'est.

PB14. Espai de magatzem, des de l'oest.

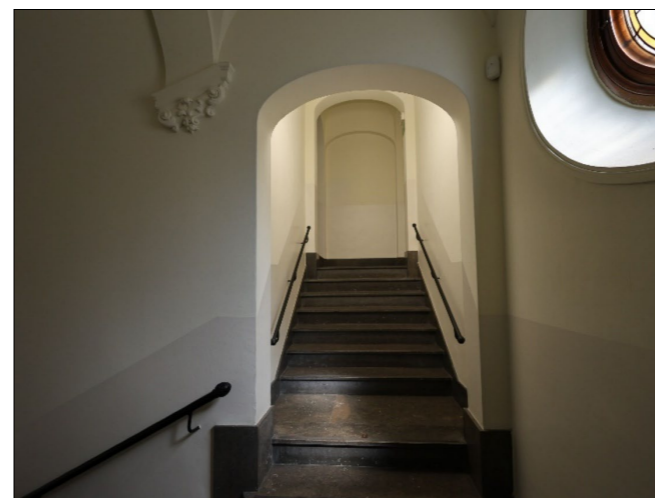
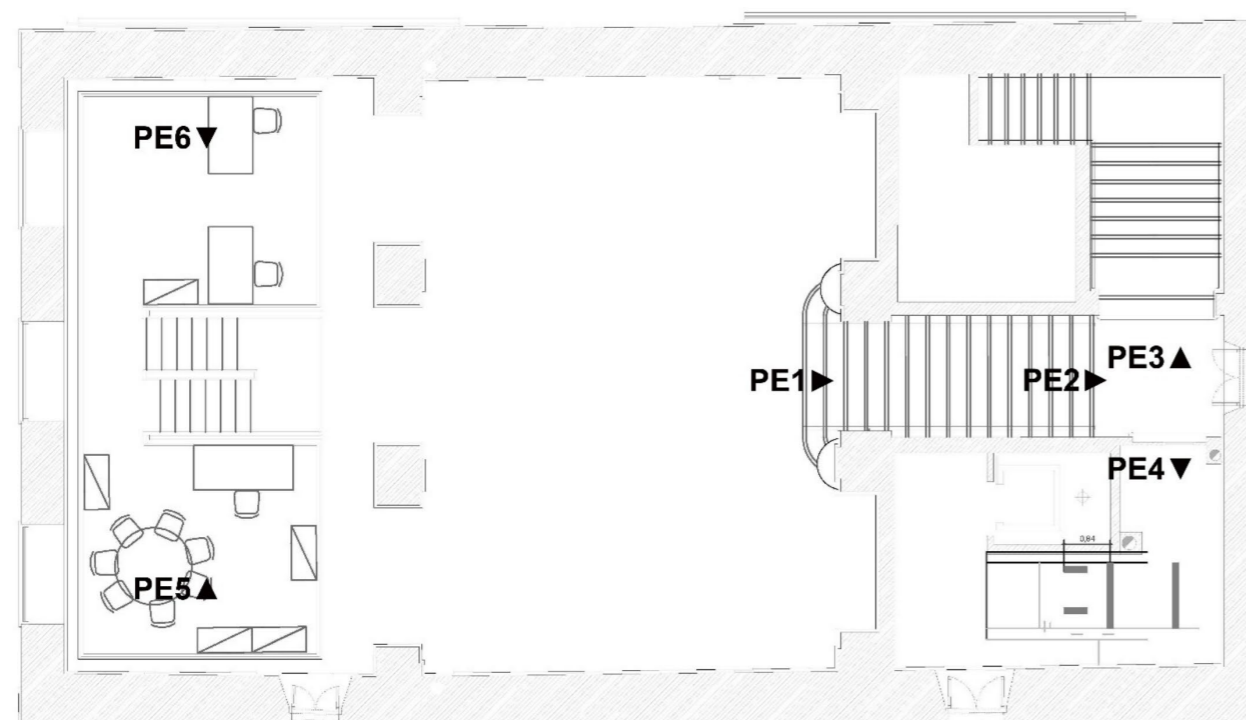

PE1. Arrencament de l'escala principal.

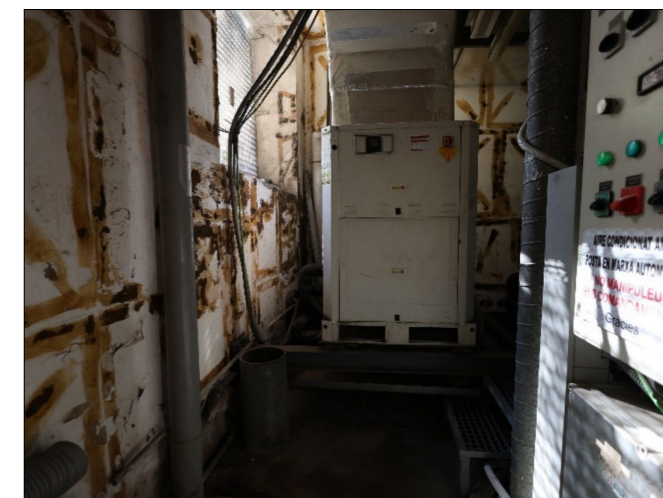

PE2. Detall de l'òcul existent en el replà de l'escala.

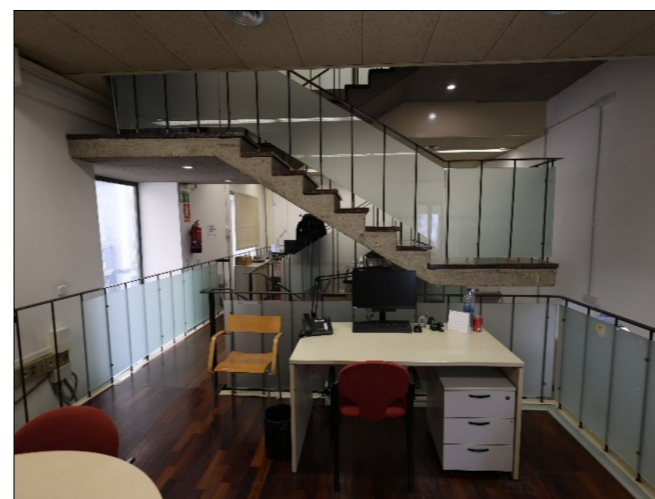
3. Planta entresol.

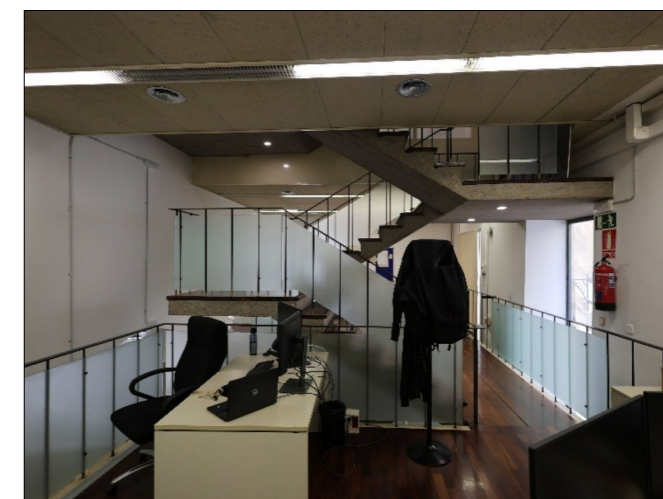
PE3. Tram angular de l'escala, direcció al primer pis.

PE4. Interior de la cambra d'instal·lacions en la planta entresol.

PE5. Sala de treball al sud-oest.

PE6. Espai de treball al nord-oest.

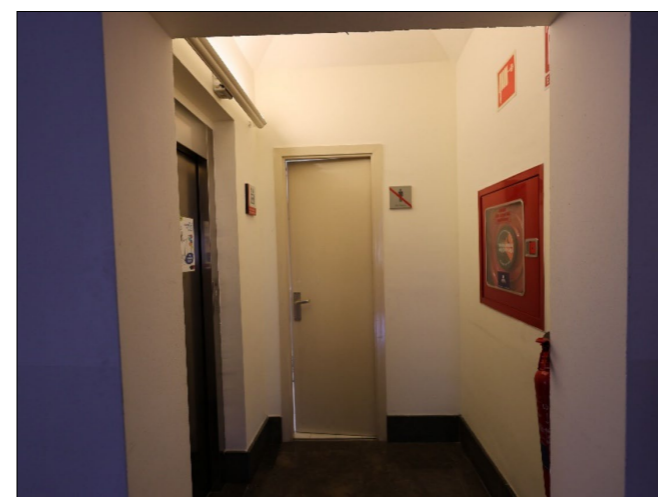
4. Planta primera

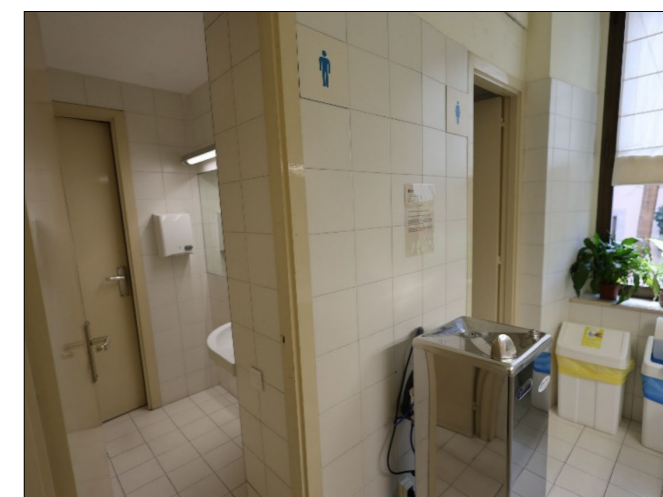
P1.3. Replà-vestíbul, amb la porta d'accés antiga.

P1.4. Detall de la porta d'accés antiga.

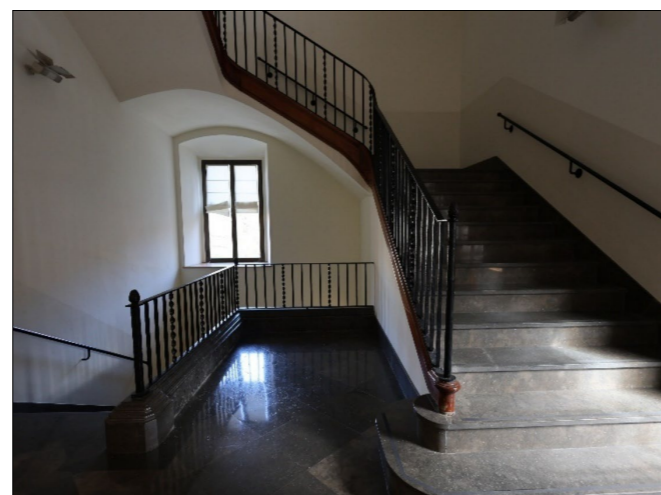
P1.5. Espai distribuïdor de l'ascensor i del lavabo.

P1.6. Lavabo de la planta primera.

P1.1. Escala principal, tram de planta baixa arribant a la primera.

P1.2. Escala principal, replà de la planta primera.

P1.7. Espai de treball central, vist des l'est.

P1.8. Espai de treball central, vist des l'oest.

5. Planta segona.

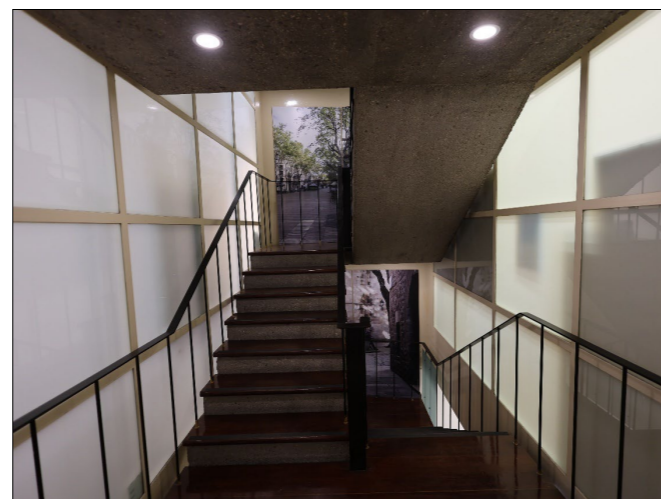
P1.9. Espai de treball central, vist des del nord.

P1.10. Detall d'una de les finestres de l'espai central.

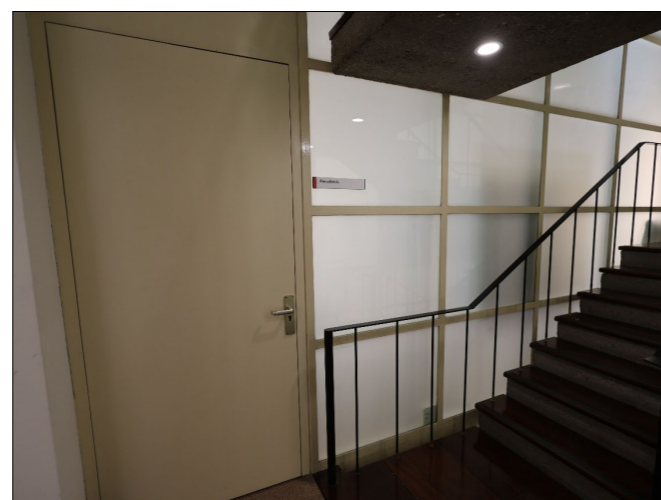
P1.11. Detall d'un festejador.

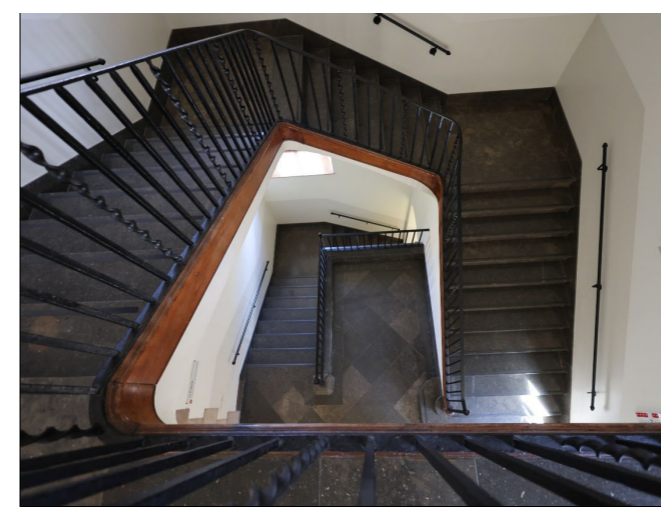
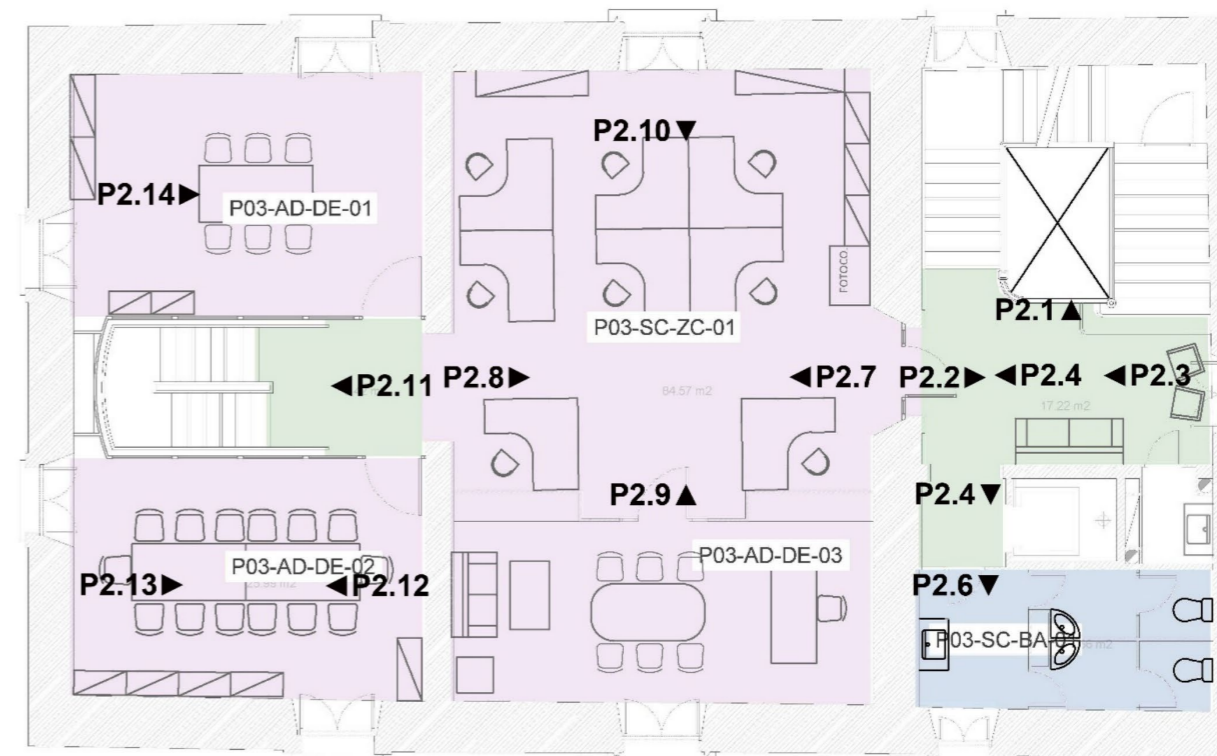
P1.12. Vista de l'escala secundària.

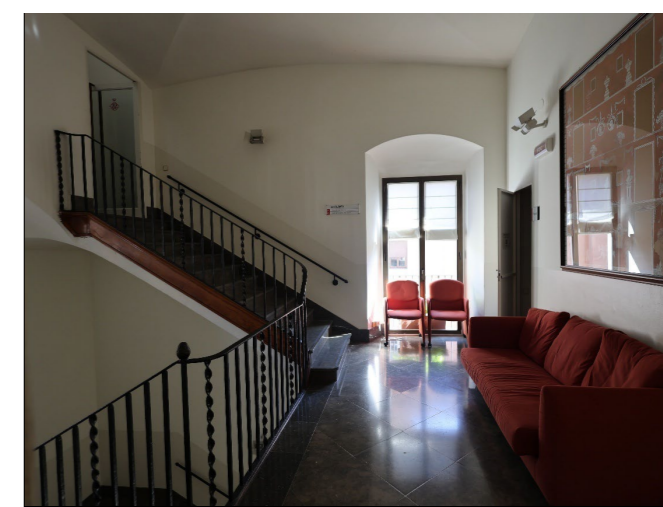
P1.13. Despatx situat al nord-oest.

P1.14. Accés al despatx de presidència.

P2.1. Vista vertical de l'escala principal, des de la segona planta.

P2.2. Replà-vestíbul de la segona planta

P2.3. Vestíbul de la segona planta.

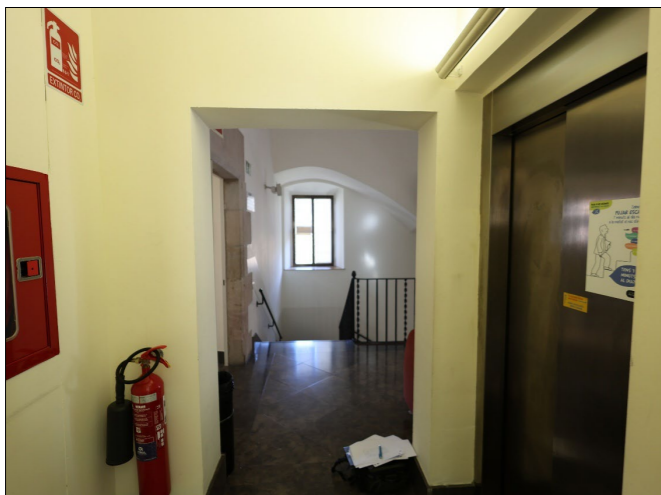
P2.4. Antiga porta entre les crugies orientals.

P2.9. Sala de treball central, des del sud.

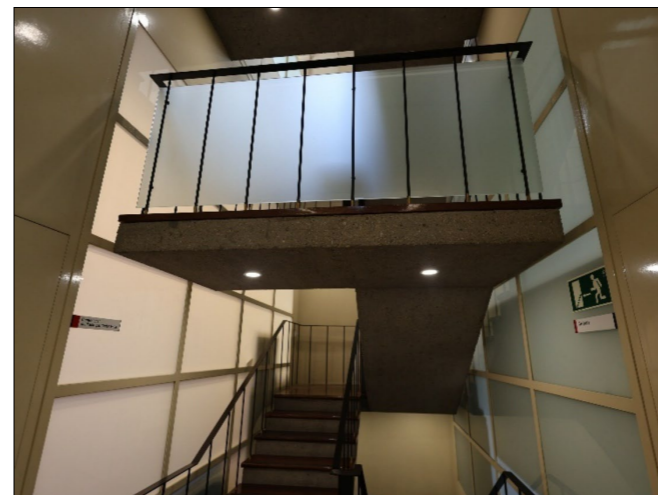
P2.10. Sala de treball central, des del nord.

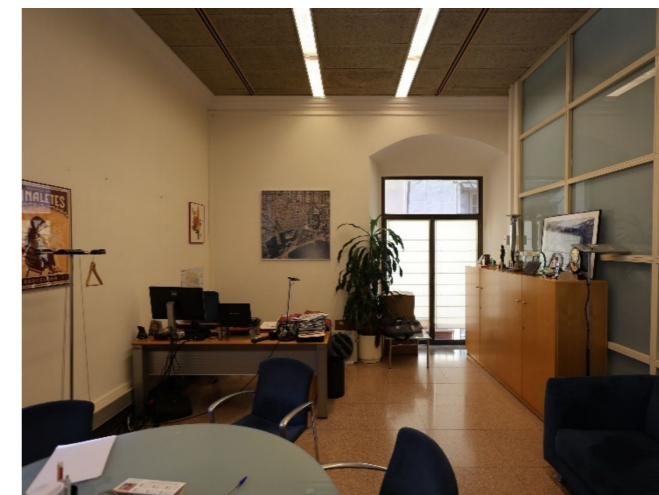
P2.5. Espai d'accés a l'ascensor i lavabo.

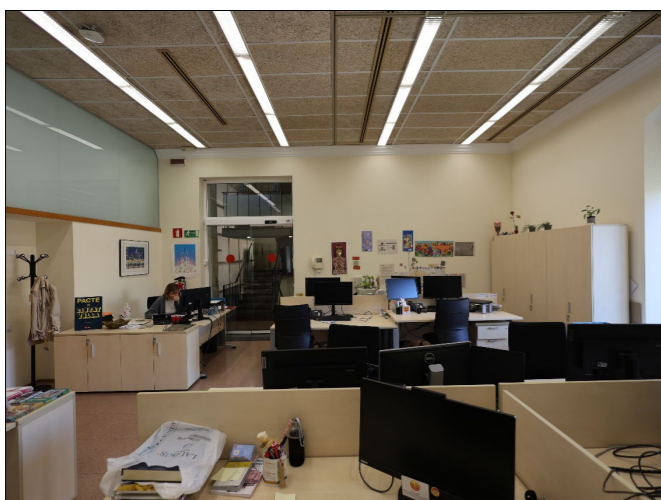
P2.6. Lavabos de la segona planta.

P2.11. Escala secundària al segon pis.

P2.12. Despatx sud-oest, des de l'est.

P2.7 Sala de treball central, des de l'est.

P2.8. Sala de treball central, des de l'oest.

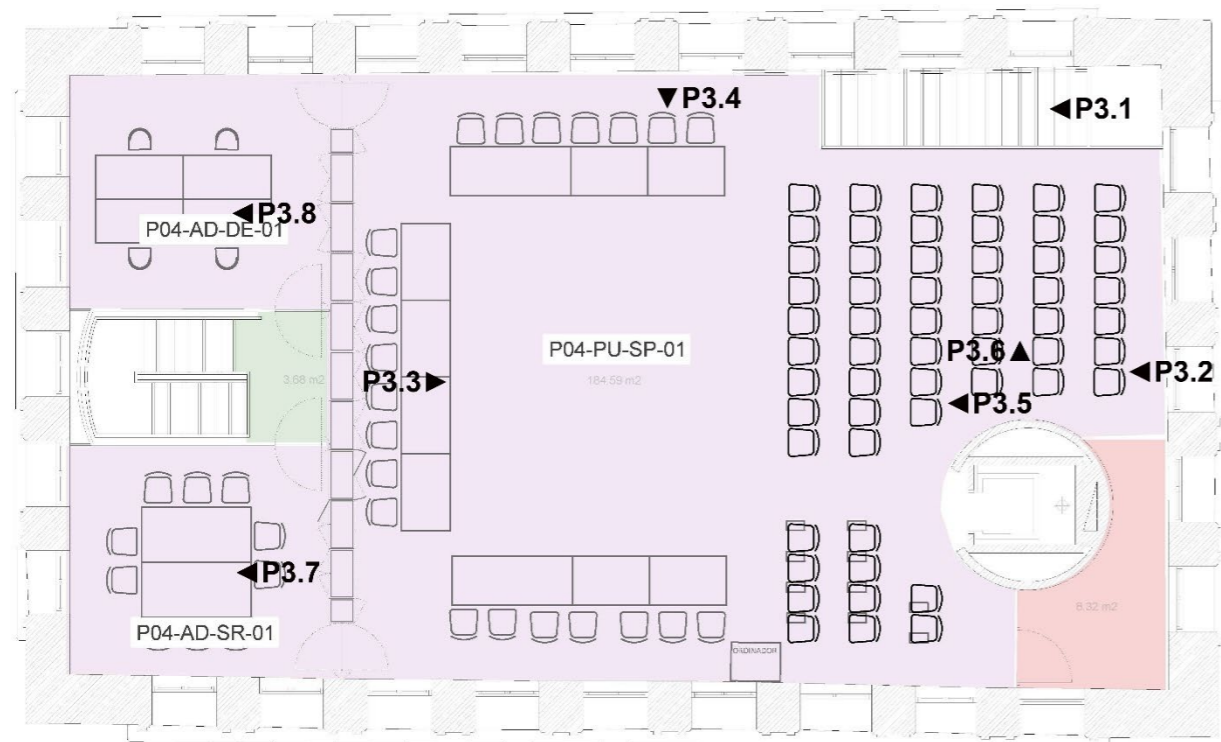

P2.13. Despatx sud-oest, des de l'oest.

P2.14. Despatx nord-oest, des de l'oest.

6. Planta tercera.

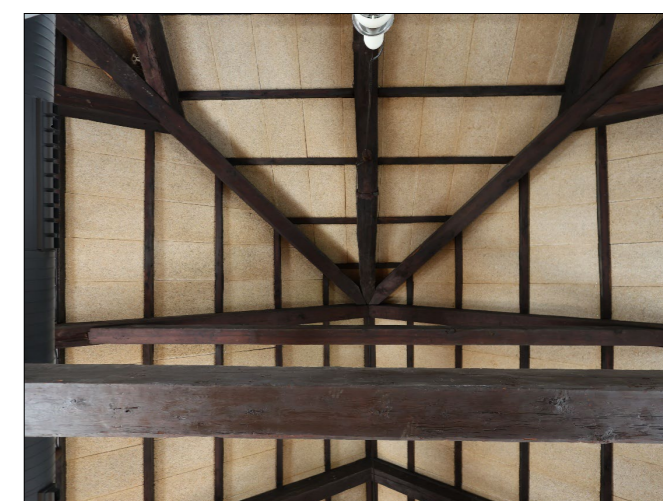
P3.3. Vista general de sala d'actes, des de l'oest.

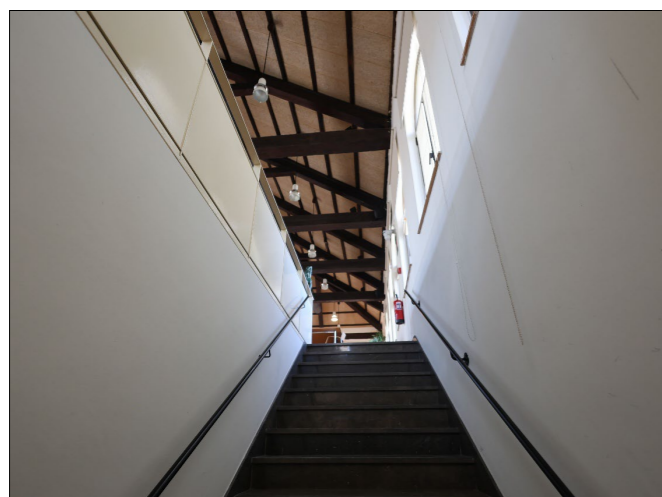
P3.4. Vista general de sala d'actes, des del nord.

P3.5. Vista de les encavallades i tirants de la coberta.

P3.6. Detall de la unió dels cavalls centrals amb els laterals.

P3.1. Darrer tram de l'escala principal fins a la tercera planta.

P3.2. Vista general de sala d'actes, des de l'est.

P3.7. Despatx o espai de treball situat al sud-oest.

P3.8. Despatx o espai de treball situat al nord-oest.

6. CRONOLOGIA HISTÒRICA I CONSTRUCTIVA DEL CONVENT DEL BONSUCCÉS.

ANTIC CONVENT DEL BONSUCCÉS		
RESUM CRONOLÒGIC I RELACIÓ DELS PRINCIPALS PROJECTES CONSTRUCTIUS, REFORMES I OBRES		
ETAPA	ANY	FET HISTÒRIC - ARQUITECTÒNIC
ANTECEDENTS I CONTEXT	1233-1497	Naixement de l'ordre servita a Florència; intents d'implantació peninsular; primer nucli estable a Sagunt (1489).
	1504-1515	Convent del Peu de la Creu (c. 1504); desaparició el 1515; extinció temporal de la presència servita.
	1576-1618	Instal·lacions a Sant Bertran i Santa Madrona; consolidació però conflicte amb el Consell de Cent; expulsió (9-07-1618).
FUNDACIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONVENT	1618	Casa-col·legi de Sant Felip (c. Jutglar/Xuclà); altar a Nostra Senyora del Bon Succés; noviciat a Elisabets.
	1619	Confraria de N. S. del Bonsuccés; acord amb Santa Maria del Pi per construir església, cementiri i bacina.
	1625-1626	Ajut del Consell (1625); llicència d'Obreria per a la cantonada i traça de l'església nova (6-06-1626); col·locació de la primera pedra (14-06-1626).
	1629	Inici de la capella (costat de l'Evangeli), paral·lela a la nau
	1630	Robatori de fons; mort del tracista en caiguda durant visita d'obra.
	1635	Trasllat del Santíssim i inauguració solemne del convent (4-03-1635).
CONSOLIDACIÓ I EMBELLIMENT BARROC	1639	Execució del retaule major (Domènec Rovira i Joan Aldabó).
	1660	Debat del Consell de Cent per portar aigua al convent (millora funcional).
	1671	Festes per la canonització de sant Felip de Florència; processó solemne (21-09-1671).
	1690	Nova portada de l'església amb frontó; obra de Miquel Perelló (conservada).
REFORMA I REFACCIÓ SETCENTISTA	1771	Convent "nou en la seva major extensió": redistribució, corredors amples, millora de salubritat (testimoni del Baró de Maldà).
	1785	Llicència municipal per obrir balcó a la façana principal (pare prior Gabriel Piñol).
	1787	Llicència per reedificar casa (PB+3), portals i balcons, propietat del convent i situada al costat.
PREVIVÈCIA I OCUPACIÓ FRANCESA	1787-1835	Guerra del Francès. Convent convertit en hospital; posterior desocupació; accés només a la capella dels Dolors.
	1835	Exclaustració; saqueig i intent d'incendi; abandonament religiós.

DESAMORTITZACIÓ I ÚS MILITAR	1838-1869	Adaptacions militars: aigua (1838), Convalescència i hospital militar (1839), nous accessos (1862), usos docents/logístics, Comissaria de Guerra (1869).
	1848	Plànols detallats (planta, seccions, alçat): estat del conjunt poc després de l'exclaustració.
	1893	Plànol general; identificació d'una planta entre pisos al lateral oest de l'església (antecedent de l'actual entre planta).
	1906	Obres menors a l'església (finestra a balcó; habitatge del capellà).
	1920-1934	Ensorrament de xemeneia (1920); obres a la plaça (1930); previsió de trasllat de tropes (1932-34).
	1936	Acord i inici d'enderroc la darrera setmana de setembre; perviu essencialment el cos de l'antiga església i la façana.
RECONSTRUCCIÓ	1945-1955	Reconstrucció i reconfiguració de l'edifici; continuïtat historicista; laterals/posterior refets; forjats i coberta nous; redistribució a usos administratius.
	1950	Projecte de passatge arcat entre plaça del Bonsuccés i Vicenç Martorell.
	1951-1954	Pavimentació vorera (1951); mobiliari i obres d'adequació (1952-53); adaptació a l'Institut Municipal de l'Habitatge (1954).
REFORMES I MILLORES	1957	Instal·lació d'estació transformadora sota el porxo oriental.
	1984-1987	Àmplia rehabilitació i adaptació; segona porta a Vicenç Martorell; nova escala; neteja de façanes; redistribució per plantes; saló d'actes sota coberta recuperada.
	1991-2025	Millores successives de les instal·lacions.

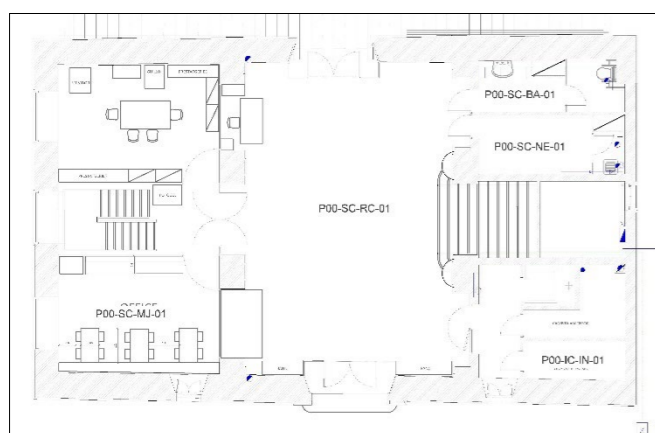
7. DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE CONSTRUCTIU.

Atès que l'estudi històric i arquitectònic és requerit en el marc d'un projecte d'intervenció, aquest apartat descriu de manera objectiva l'abast de les actuacions previstes per tal de constatar si tenen o no incidència sobre els elements històrics documentats en aquest estudi, sense incloure criteris d'intervenció ni valorar la idoneïtat de les solucions proposades.

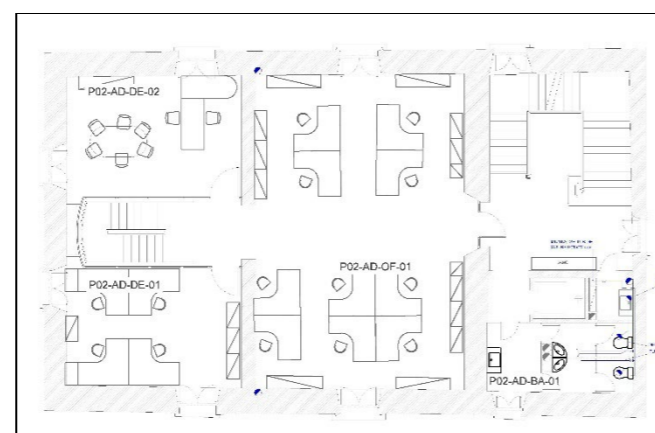
El projecte té per objecte la renovació parcial de les instal·lacions de la Seu del Districte de Ciutat Vella, amb actuacions centrades en els sistemes d'electricitat, sanejament, climatització, i telecomunicacions.

INSTAL·LACIÓ ELÈCTRICA

Pel que fa a la instal·lació elèctrica, es preveuen nous punts de llum als banys i a la cambra de l'ascensor, amb una línia que discorrerà resseguint la façana oriental. A la planta entresol i a la planta primera, de manera similar, s'instal·laran nous punts als lavabos. A les cantonades occidentals de la crugia central es preveu la col·locació d'un nou punt de llum a cadascuna de les plantes. A la tercera planta no es preveu cap actuació. Les fixacions d'aquesta instal·lació poden afectar superficialment les parets de càrrega antigues sud i oriental.

Actuacions elèctriques previstes en la Planta Baixa.

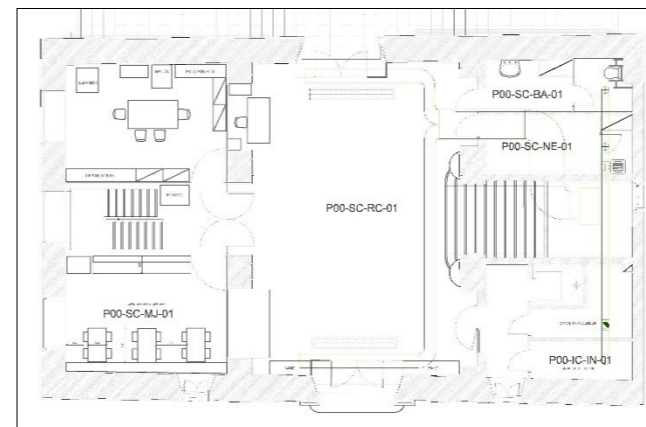

Actuacions elèctriques previstes en la Planta Primera.

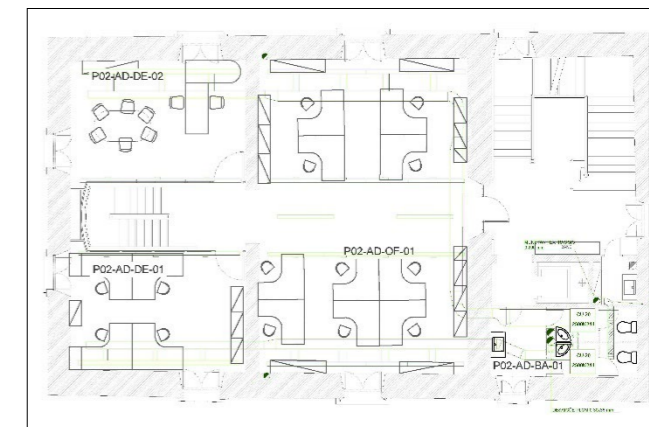
INSTAL·LACIÓ CLIMÀTICA

Pel que fa a la instal·lació de climatització, en planta baixa es preveuen nous conductes, passant pel lateral est de la crugia oriental, des de la sala del quadre elèctric fins als banys, i un repartidor a la zona de l'escala principal que es dirigirà cap a la crugia central, on hi haurà dues canalitzacions més als laterals sud i nord. A la planta entresol es renovarà la maquinària del sistema de climatització. A les plantes primera i segona, de manera similar, es proposen noves canalitzacions i difusors als banys, així com un nou conducte que, des dels banys, seguirà una direcció paral·lela a les façanes sud i nord, amb diferents punts de difusió. A la planta tercera es preveu la renovació de les conduccions ja existents.

Les fixacions de les noves canalitzacions en planta baixa poden afectar els sostres de volta d'aresta d'aquesta planta. Les parets mitgeres que es travessen a la crugia central en planta baixa presumiblement corresponen a la reforma de 1945. A les plantes primera i segona serà necessari formar un pas a través de parets de càrrega que probablement corresponen a l'estructura original del convent.

Actuacions de climatització previstes en la Planta Baixa.

Actuacions de climatització previstes en la Planta Primera.

INSTAL·LACIÓ CONTRA INCENDIS

Pel que fa a la instal·lació contra incendis, es preveu la millora de l'actual mitjançant la substitució dels mecanismes ja existents, siguin manegues d'armari o extintors. Atès que es tracta d'una substitució, no ha de suposar cap afectació.

INSTAL·LACIÓ DE TELECOMUNICACIONS.

Respecte a la millora de les telecomunicacions, es preveu la renovació de les instal·lacions als despatxos de la planta entresol, a algunes zones de treball de la planta segona, principalment a la crugia central, i a la planta tercera, als despatxos i amb dues connexions a la sala d'actes. Aquestes actuacions poden afectar superficialment alguns punts de la paret de façana meridional, original, i de les mitgeres.

CONCLUSIÓ

Les obres es concentren en la incorporació de nous punts de servei, substitucions puntuals i pas de canalitzacions o conduccions per paraments existents.

Algunes d'aquestes actuacions poden comportar afectacions superficials en parets de càrrega de l'edifici original i en els sostres de volta d'aresta de l'antiga església.

No es preveuen modificacions estructurals ni actuacions sobre elements constructius originals més enllà d'aquests punts de pas o fixació.

8. CONCLUSIONS.

8.1. CONCLUSIONS.

La trajectòria de l'edifici pervivent de l'antic Bonsuccés mostra la formació del convent servita (segles XVII–XVIII), la seva transformació funcional a partir de la desamortització del 1835 amb usos militars, l'enderroc del 1936 i, posteriorment, una reconstrucció significativa duta a terme entre els anys 1945 i 1955, i, finalment, una remodelació integral executada entre 1984 i 1987 que en defineixen l'estat actual com a equipament institucional.

TRAJECTÒRIA HISTÒRICA

Els servites es van establir de manera definitiva a l'entorn del Bonsuccés el 1618, seguit per la fundació del convent i el procés constructiu de l'església (1626–1635) i la capella dels Dolors (1629). El segle XVIII va comportar consolidació i embelliment, incloent-hi la construcció del retaule major (1639) i de la portada datada el 1690. De 1771 hi ha documentada una refacció de gran abast. La desamortització eclesiàstica de 1835 va marcar la fi de l'ús conventual i l'inici d'una etapa castrense al llarg del segle XIX i primer terç del XX, fins a l'enderroc del 1936, que va deixar dempeus essencialment el cos de l'antiga església i la façana principal del volum convent-església. El cos principal d'aquest volum és que ha perviscut.

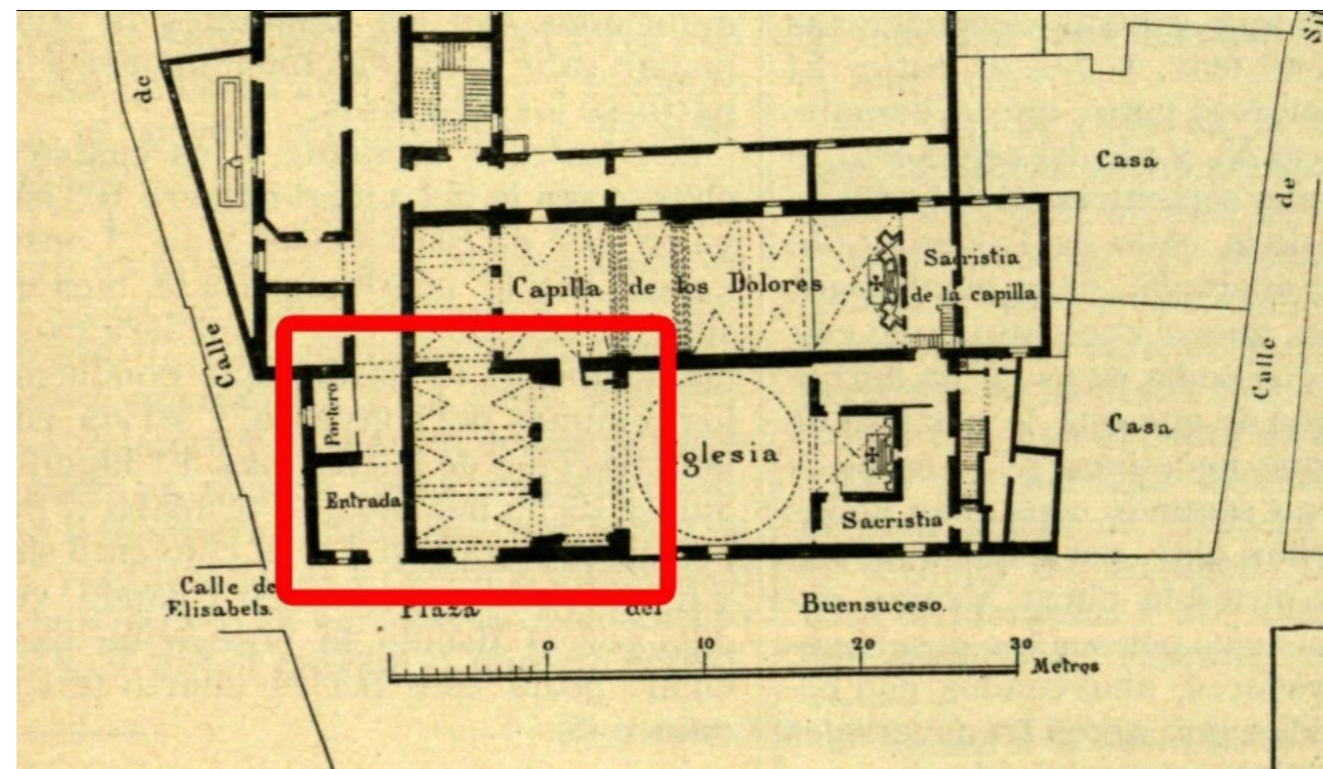
TRAJECTÒRIA ARQUITECTÒNICA

El convent original s'articulava amb església d'una nau i capella paral·lela, i un conjunt conventual amb claustre i dependències comunitàries. A la façana principal s'hi conserva la portada de 1690. Consta una remodelació integral de la part conventual l'any 1771, situada a la part posterior de l'església, que va millorar molt les instal·lacions originals. Els plànols militars de 1848 i 1893 testimonien la pervivència estructural del conjunt construït en aquesta reforma de finals del segle XVIII, amb adaptacions d'ús.

Entre 1945 i 1955 es va reconstruir el volum principal amb criteris de continuïtat formal, refent-se gairebé íntegrament façanes laterals i posterior, forjats i coberta. La façana principal, situada al sud, és l'element més ben conservat de l'edifici original. La reforma de 1984–1987 va reorganitzar molt significativament l'interior, introduint una nova escala, obrint un segon accés principal a la façana nord i redistribuint els espais interiors malgrat que sense modificar la composició estructural en tres crugies.

EVOLUCIÓ HISTÒRICO-ARQUITECTÒNICA

El conjunt conventual passa d'un origen conventual barroc amb una important revisió setcentista a una etapa militar (1835–1936) sense alteracions estructurals de fons en els cossos principals, a excepció de la renovació de 1771, molt poc coneguda, i que va afectar a les zones situades a redós de l'església. La manca de preservació va suposar l'enderroc l'any 1936 de les parts conventuals i de bona part de l'església la reconstrucció per ús públic del volum més preservat (1945–1955). Finalment, es va dur a terme una remodelació funcional (1984–1987) que és la que va donar lloc a l'organització espacial i d'usos actual. L'edifici actual és el resultat de la superposició d'aquestes fases, amb combinació de paraments històrics (murs de càrrega, principalment) i elements refets al segle XX.

Antic plànol del convent, assenyalant la part conservada, amb funcions de Seu del Districte de Ciutat Vella.

VALORS PATRIMONIAL I CONSIDERACIONS FINALS

El valor patrimonial identificable se centra en la façana principal del segle XVII, amb la portada de 1690, i en alguns murs de càrrega i vestigis de les voltes de l'antiga església a la planta baixa, com a testimonis materials de l'antic conjunt conventual. La resta de l'edifici correspon a les reconstruccions i reformes del segle XX, que han configurat la imatge i l'estructura actual.

A banda dels elements històrics específics, cal remarcar la pervivència del volum historicoarquitectònic, que, malgrat haver arribat parcialment seccionat, manté un valor patrimonial significatiu com a edifici representatiu de la seva època i com a vestigi d'un convent rellevant de Barcelona. L'edifici que ha perviscut correspon a l'antigament denominada *Torre o Miranda dels Frares*.

Finalment, en relació amb el projecte que motiva l'estudi, es detecten possibles afectacions superficials en les parets de càrrega originals així com en els sostres de volta d'aresta a planta baixa.

Josep Font Piqueras

Llicenciat en Història.
Historiador, arqueòleg i gestor del patrimoni històric.
Col·legiat núm. 36968.

Barcelona, octubre de 2025.

9. BIBLIOGRAFIA.

Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Històric-Artístic de la Ciutat de Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 1987, p. 357.

Los templos antiguos de Barcelona (Biblioteca de Turismo de la Sociedad Atracción de Forasteros), Barcelona, 1932, Imprenta Altés.

AINAUD DE LASARTE, J.; GUDIOL, J, VERRIÉ i FAGET, F. (1947), *La Ciudad de Barcelona: catalogo monumental de España*, CSIC, Madrid, Instituto Diego Velázquez.

ALARCÓN I CAMPDEPADRÓS, X. (2016), "Notes històriques del servites a Catalunya. De la seva arribada fins a la fundació del convent del Bonsuccés", *Analecta sacra tarraconensia: Revista de ciències històricoeclesiàstiques*, núm. 89, p. 55-111.

AMAT I DE CORTADA, R. (1994), *Viles i ciutats de Catalunya*, Ed. Barcino. Barcelona.

BALAGUER, Víctor (1841), *Los Frailes y sus conventos*, Tomo segundo. Llorens Hermanos, Ed., Barcelona.

BARRAQUER y ROVIRALTA, Cayetano (1906), *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*, Barcelona, Impremta de Francisco J. Altés i Alarart,

BARRAQUER y ROVIRALTA, Cayetano (1915), *Los religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XX*, Barcelona, Impremta de Francisco J. Altés i Alarart.

CARRERAS CANDI F.; GUNYALONS BOU, B. (1912), *Rúbricas de Bruniquer. Ceremonial dels Magnífichs Consellers y Regiment de la Ciutat de Barcelona. Volum Primer*, Arxiu Municipal de Barcelona.

CARRERAS CANDI F.; GUNYALONS BOU, B. (1914), *Rúbricas de Bruniquer. Ceremonial dels Magnífichs Consellers y Regiment de la Ciutat de Barcelona. Volum Tercer*, Arxiu Municipal de Barcelona.

FERRER, Raimon (1815), *Barcelona cautiva, o sea Diario exacto de lo ocurrido en la misma Ciudad mientras la oprimieron los franceses, esto es, desde el 13 de febrero de 1808 hasta el 28 de mayo de 1814*, Antonio Brusi, Barcelona.

FERNANDEZ CUESTA, N. (1892), *Anuario histórico-crítico de 1891*, Madrid.

FLORENSA, A. (1953), *Conservación y restauración de monumentos históricos (1947-1953)*, Ajuntament de Barcelona.

GINER IRANZO, Daniel (2012), *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva a la plaça del Bonsuccés, 6. Barcelona (Barcelonès)*. Codex, SCCL., Arxiu Departament de Cultura, inèdit.

MADOZ, Pascual (1846), *Barcelona*, facsímil Abaco Ediciones 1983.

MOIX EZQUERRA, E. (2005), *Memòria de la intervenció arqueològica afectuada a la Plaça Bonsuccés, 3,5,6.*. Atics, SL., Arxiu Departament de Cultura, inèdit.

PARÍCIO, I.; ROSELL, J. (1983), *Anàlisi tècnica i funcional del patrimoni immobiliari municipal: el Raval*, Institut de Tecnologia de la Construcció de Catalunya (ITEC).

SEGURA BUENO, S. (2016), "Carrer de les ramelleres, 2-10. Plaça de Vicenç Martorell", Anuari d'arqueologia i patrimoni de Barcelona 2014, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona, p. 181-182.

TRIADÓ, Joan (1984), *Història de l'art català. V. Segle XVI-XVIII*, Edicions 62.

ANNEX DOCUMENTAL

ANNEX DOCUMENTAL. SUMARI.

DOCUMENT 1.	1785. Sol·licitud i autorització per construir un balcó en el segon pis de la façana del Convent del Bonsuccés.....	3
DOCUMENT 2.	1787. Sol·licitud per reedificar una casa del servites al carrer de les Ramelleres, propietat del convent del Bonsuccés.	4
DOCUMENT 3.	1838. Sol·licita de l'Exèrcit de concessió d'una ploma d'aigua per millorar el subministrament del nou quarter de convalescents del Bonsuccés.....	5
DOCUMENT 4.	1842. Possible cessió del convent del Bonsuccés al Batalló Provincial de Barcelona.	6
DOCUMENT 5.	1848. Plànol del quarter militar del Bonsuccés.....	7
DOCUMENT 6.	1893. Plànol del quarter militar del Bonsuccés.....	8
DOCUMENT 7.	1906. Expedient d'obres a la façana de l'església del Bonsuccés.....	9
DOCUMENT 8.	1951-52. Projecte de pavimentació de la vorera en el curs de les obres de reconstrucció de l'edifici.	10
DOCUMENT 9.	1952-1953. Reforma a l'edifici de la Tinència d'Alcaldia de Bonsuccés.	11
DOCUMENT 10.	1984. Avantprojecte de reforma de l'edifici institucional del Bonsuccés.	12

DOCUMENT 1. 1785. Sol·licitud i autorització per construir un balcó en el segon pis de la façana del Convent del Bonsuccés.

17 de març de 1785. Barcelona.

Pàgines de la sol·licitud del pare prior del convent del Bonsuccés, fra Gabriel Piñol, i aprovació per construir un balcó a l'habitació del segon pis que dona a la plaça.

Font: AHCB, 09/1C.XIV, expedient 1785044.

1
C37/1785-44
Muy Ato. Sr.
El Padre Prior y Convento de N.
Servicio de la Presenta. Con el
Devido respeto expone a V. S. que vase
avando a un aposento de dicho Con-
vento para un Balcon en el que con-
fronta en la Plaza.
Sup. a V. S. la correspondiente
Licencia que así lo expone a V. S.
Vir del zelo proceder de V. S. por
17 de marzo 1785.
Fr. Gabriel Piñol Prior de Servicio

2
Muy Ato. Sr.
Sobre el Memorial del
Padre Prior y Convento
de N. Servitas, en el
que solicita poner
un Balcon en el se-
gundo piso, del frente,
que el mismo Conven-
to tiene en la parte
de la Plaza del Buen
Suceso, Expongo a
V. S. que no hallo in-
conveniente, ni repa-
ro en que se Conce-
da al Suplicante li-
cencia para poner

Dicho Balcon, con tal
que no salga del plo-
mo y recto de la pared
mas de dos palmos y
tres cuartos Comprehen-
dido el espesor regular
del hierro; pues en
esta conformidad es-
tara arreglado al
plan que tiene man-
dado observar su Ex.
y R. Audiencia.
Les quanto debo
informar a V. S. que
resolvera lo de su mai-
or agrado. Barma y

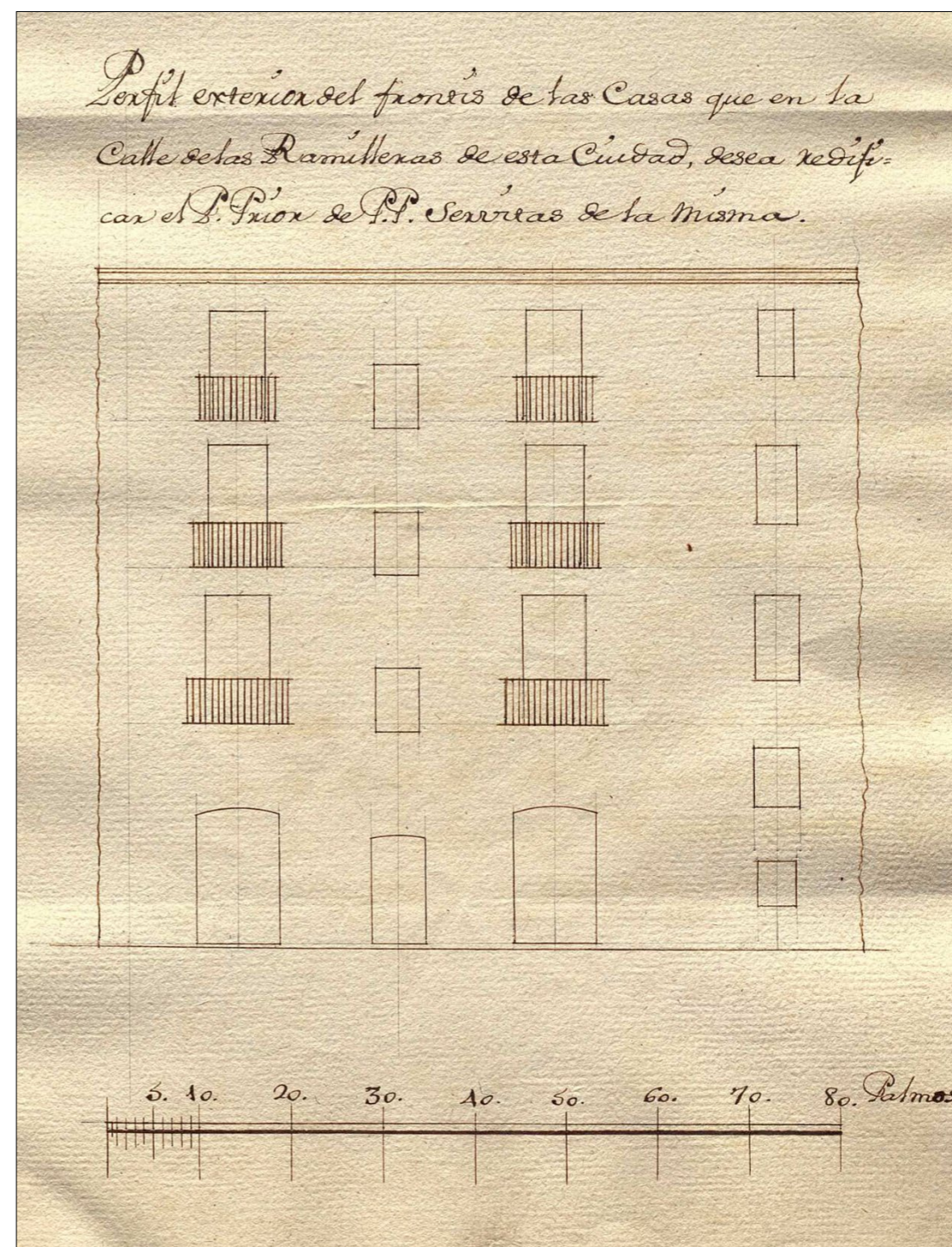
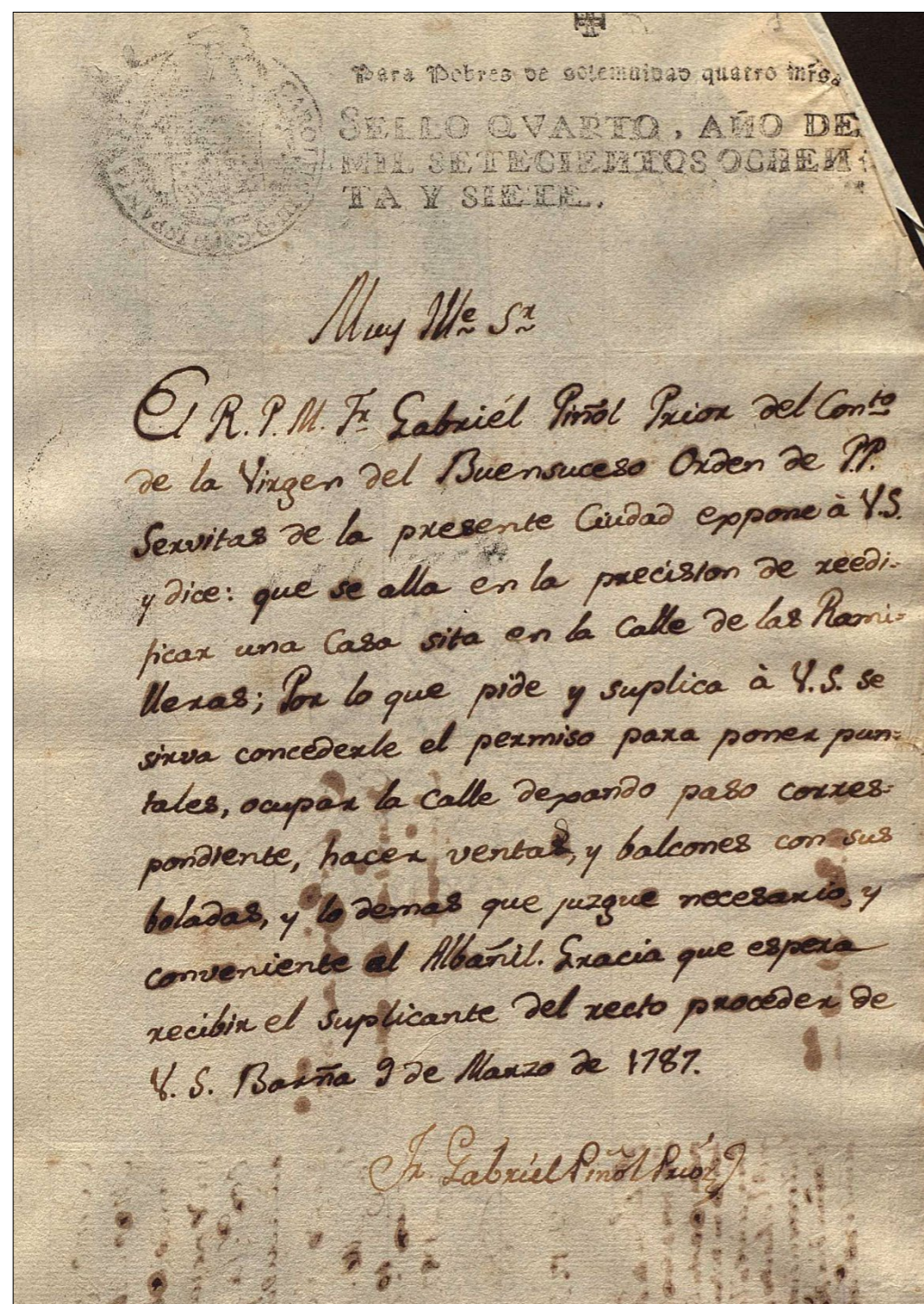
3
Marzo 18 de 1785:
Pablo Mas Albaniz
P

DOCUMENT 2. 1787. Sol·licitud per reedificar una casa del servites al carrer de les Ramelleres, propietat del convent del Bonsuccés.

9-14 de març de 1787. Barcelona.

Sol·licitud del pare prior del convent del Bonsuccés, fra Gabriel Piñol, demanant autorització per reedificar una casa del carrer de les Ramelleres, propietat del convent, i alçat de l'edifici projectat. L'arquitecte municipal Pau Mas aprova el projecte amb condicions sobre el vol dels balcons.

Font: AHCB, 09/1C.XIV, expedient 1787042.

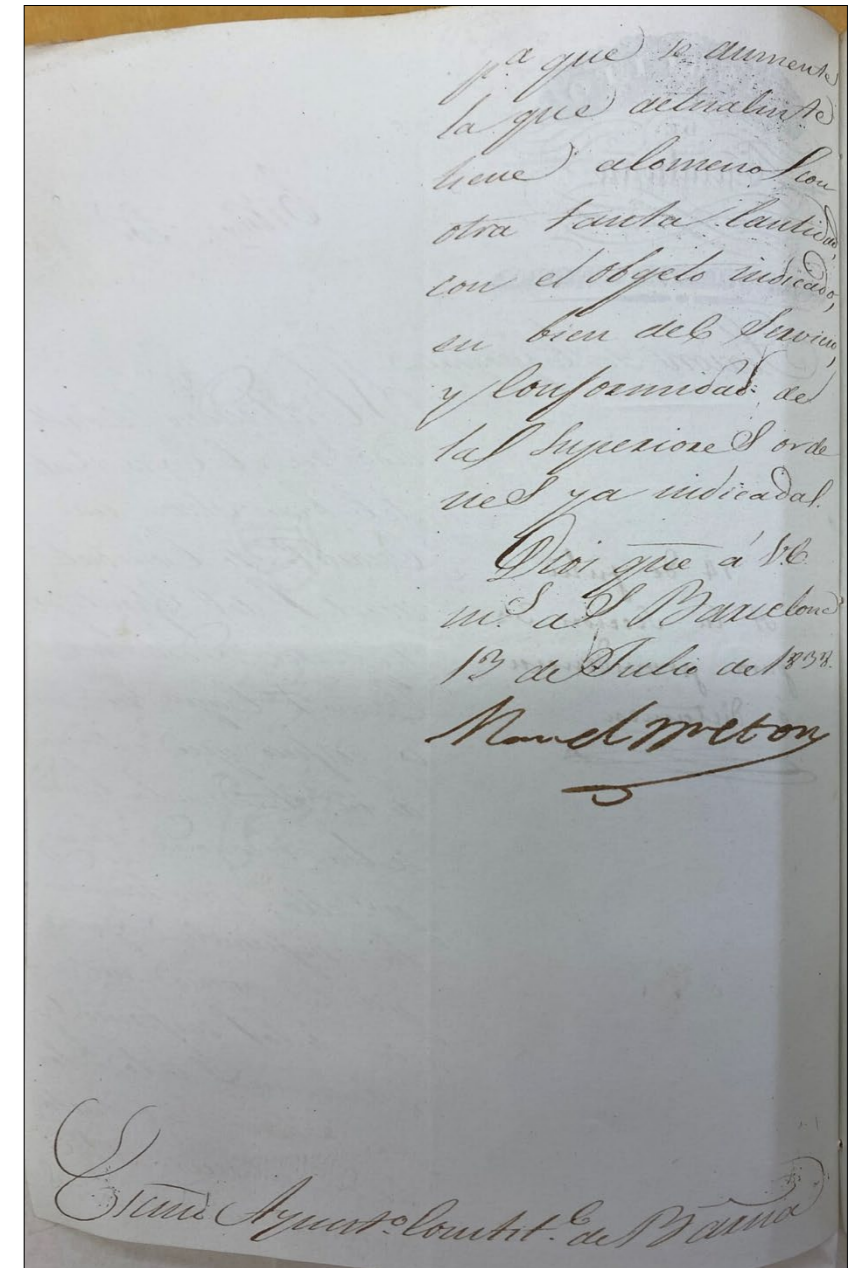
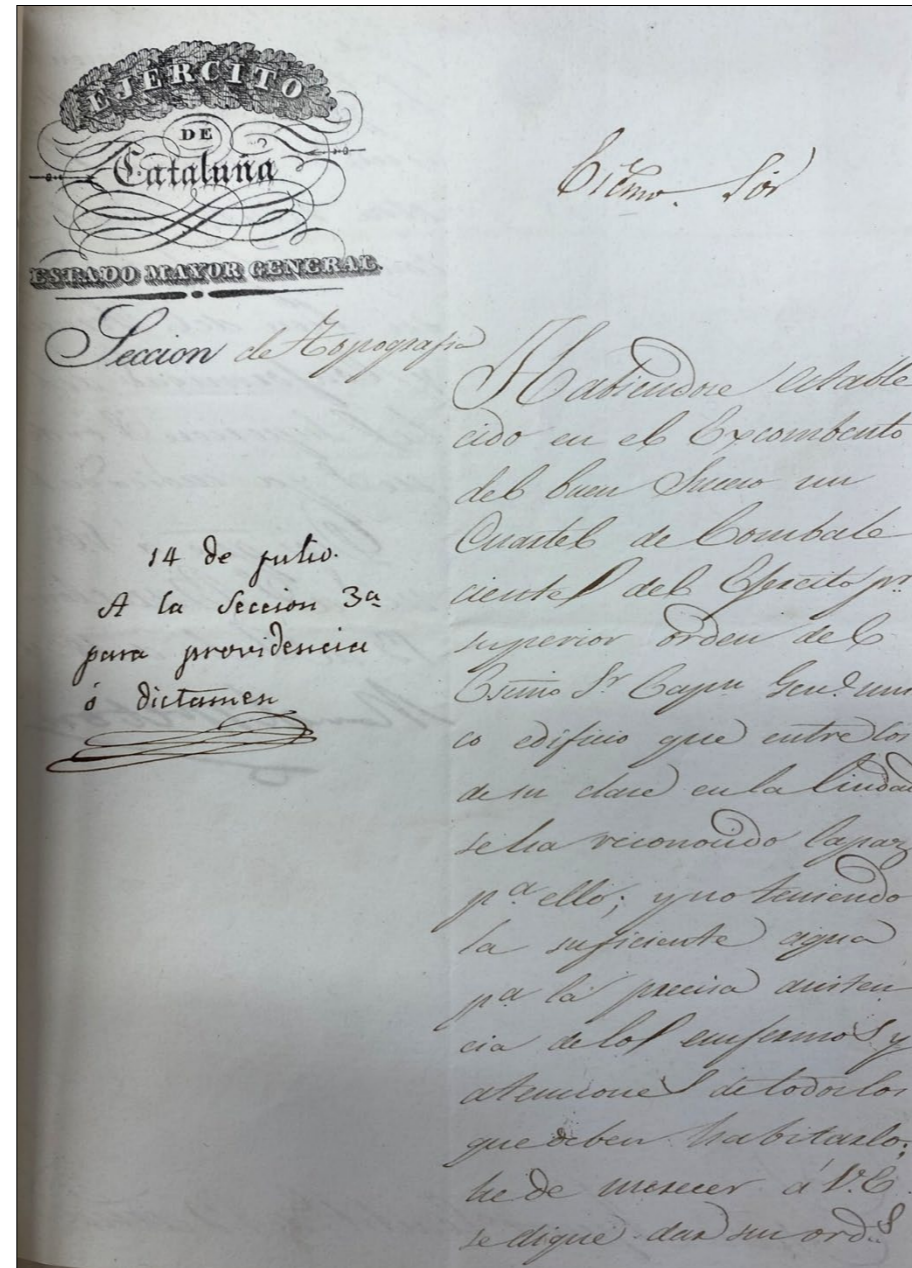
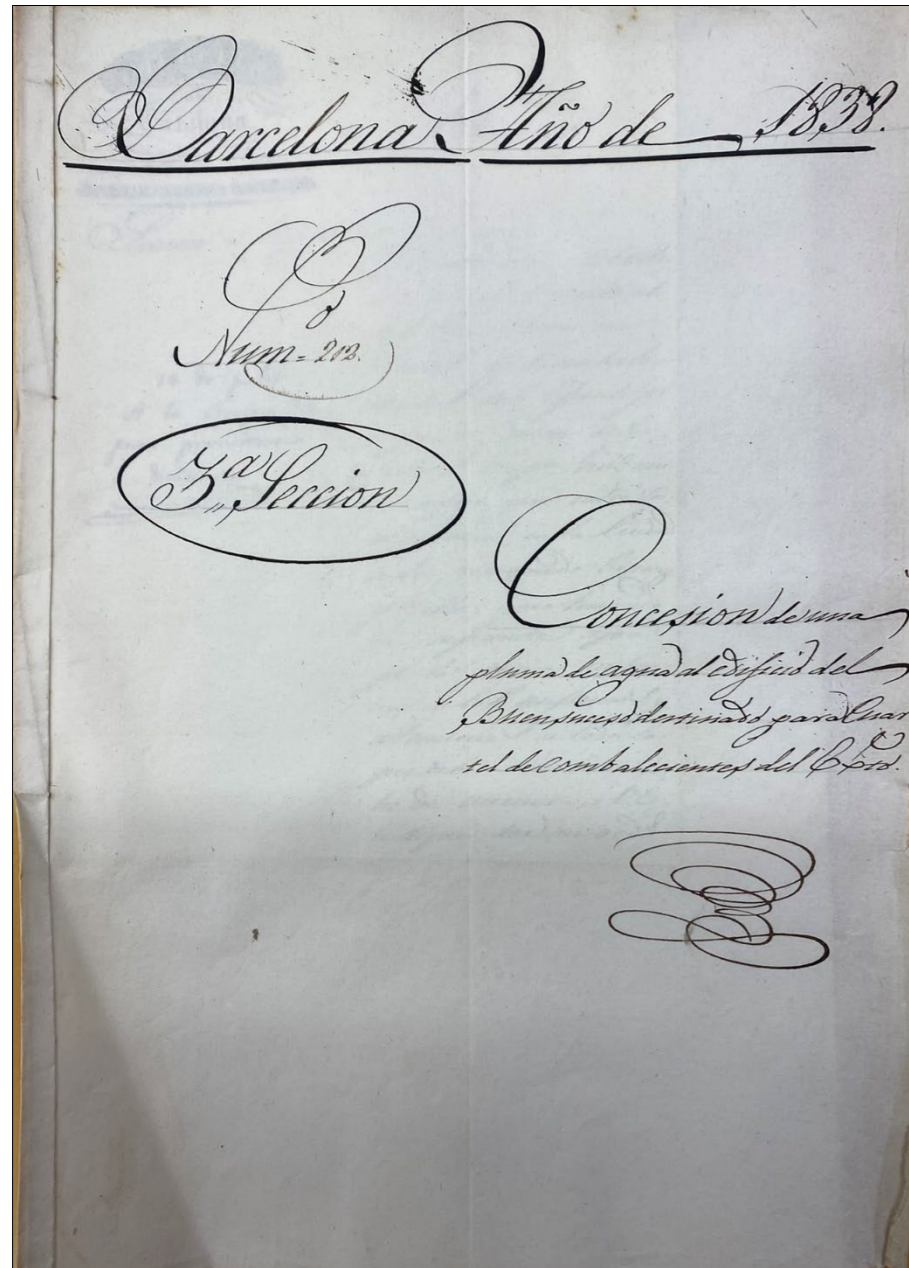

DOCUMENT 3. 1838. Sol·licita de l'Exèrcit de concessió d'una ploma d'aigua per millorar el subministrament del nou quarter de convalescents del Bonsuccés

13 de juliol de 1838, Barcelona.

L'Estat Major de l'Exèrcit de Catalunya sol·licita la concessió d'una ploma d'aigua per millorar el subministrament del nou quarter de convalescents instal·lat a l'antic convent del Bonsuccés.

Font: AMCB, Q136 - 31-212 - 1837

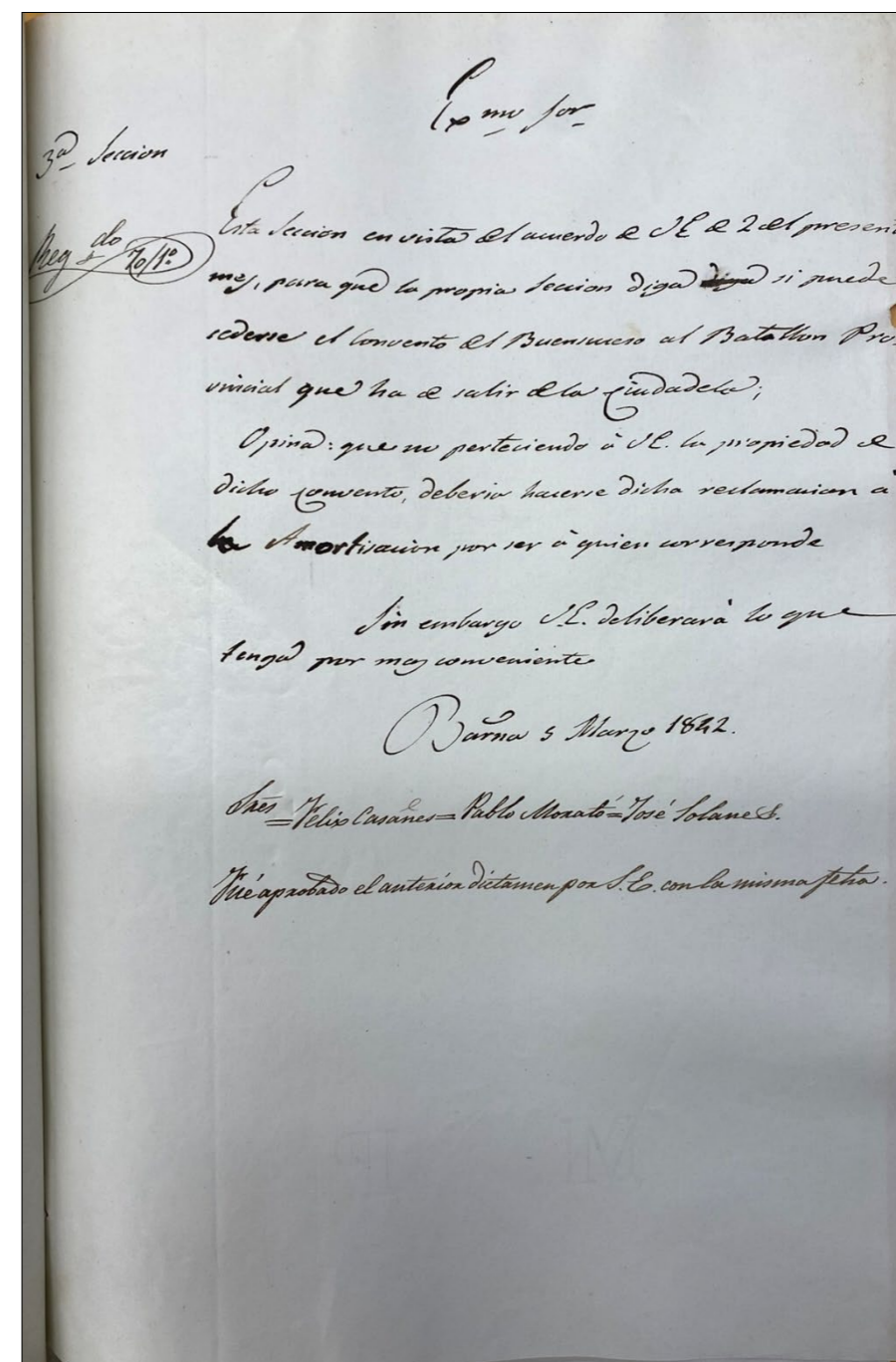
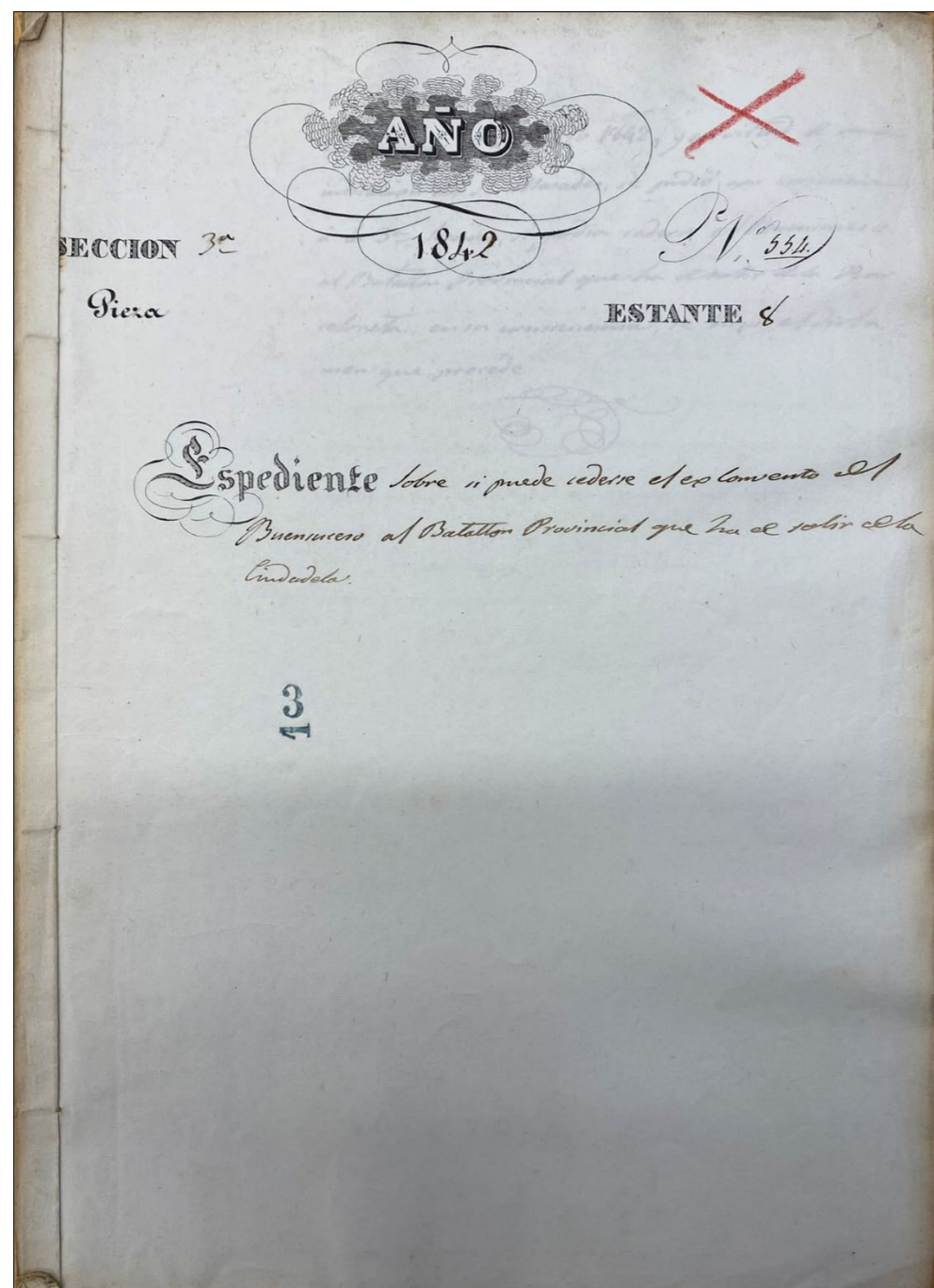

DOCUMENT 4. 1842. Possible cessió del convent del Bonsuccés al Batalló Provincial de Barcelona.

5 de març de 1842. Barcelona.

Expedient referent a la deliberació de l'exèrcit sobre la possible cessió del convent del Bonsuccés al Batalló Provincial, que havia de ser retirat de la Ciutadella, tot remetent la qüestió al Ministeri d'Hisenda, responsable dels assumptes relatius a l'amortització dels béns eclesiàstics.

Font: AMCB, Q136 - 31-554 - 1842

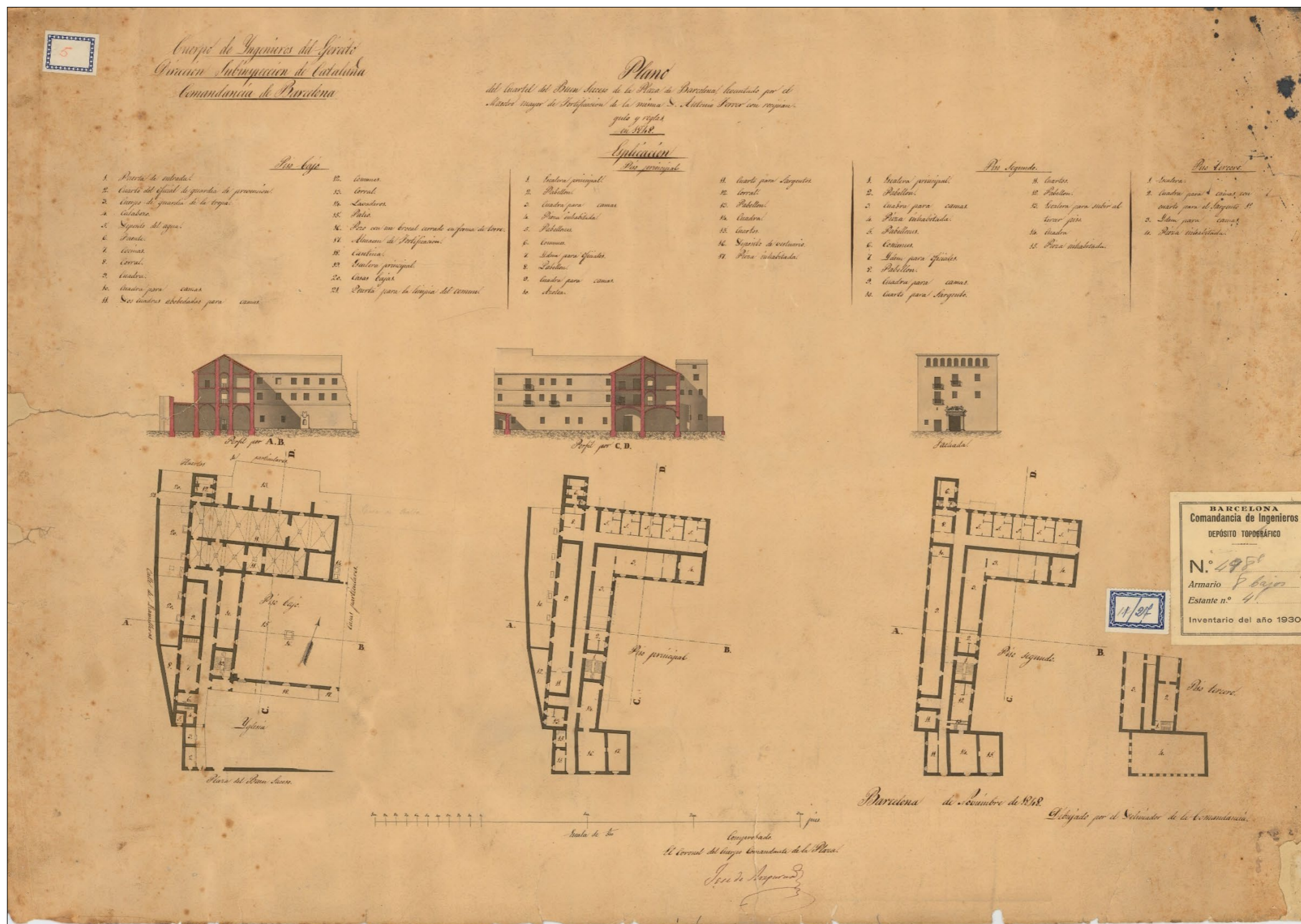

DOCUMENT 5. 1848. Plànol del quarter militar del Bonsuccés.

1848, Barcelona.

Plano del Cuartel del Buen Suceso de la Plaza de Barcelona levantado por el Maestro Mayor de Fortificación de la misma D. Antonio Ferrer con recipiangulo y regla en 1848. Cuerpo de Ingenieros del Ejército, Dirección Subinspección de Cataluña Comandancia de Barcelona; comprobado El Coronel del Cuerpo Comandante de la Plaza Jose de Aizipucua.

Font: AGMM, B-10/3, 2100537.

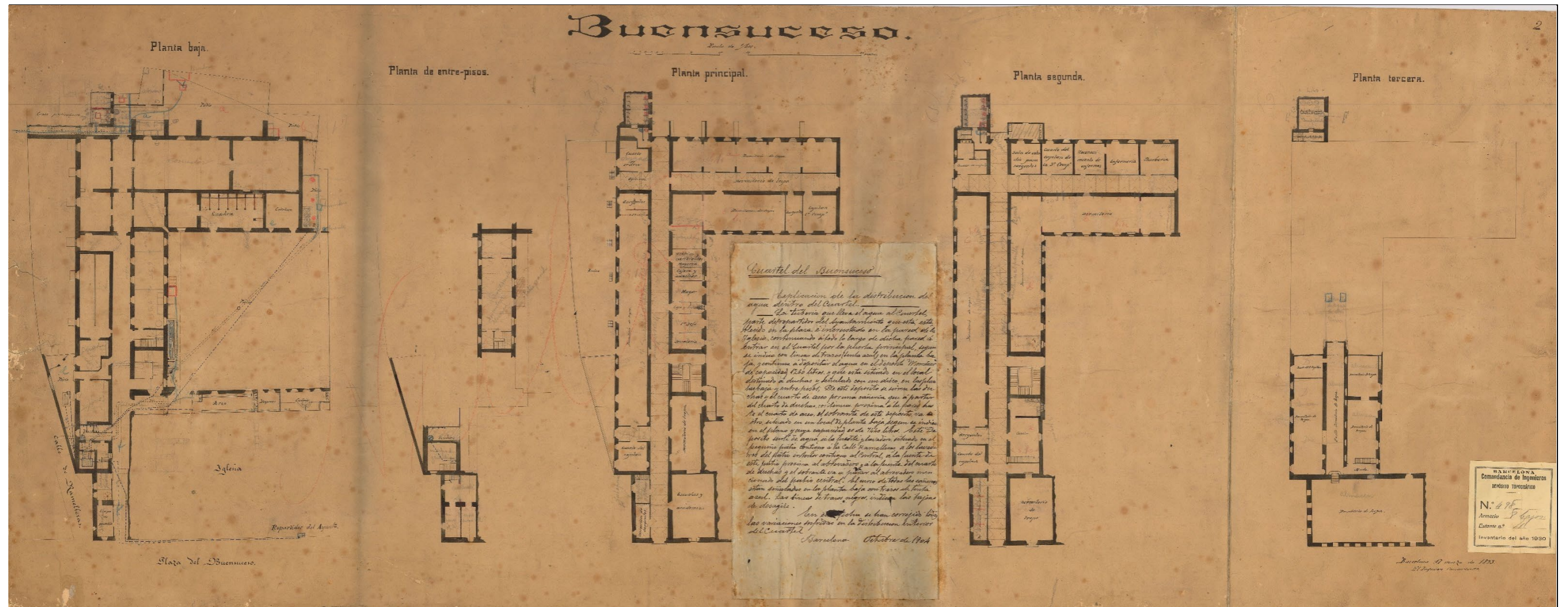

DOCUMENT 6. 1893. Plànol del quarter militar del Bonsuccés.

17 de març de 1893, Barcelona.

Plànol del quarter militar del Bonsuccés.

Font: AGMM, B-46/8, 2131878.

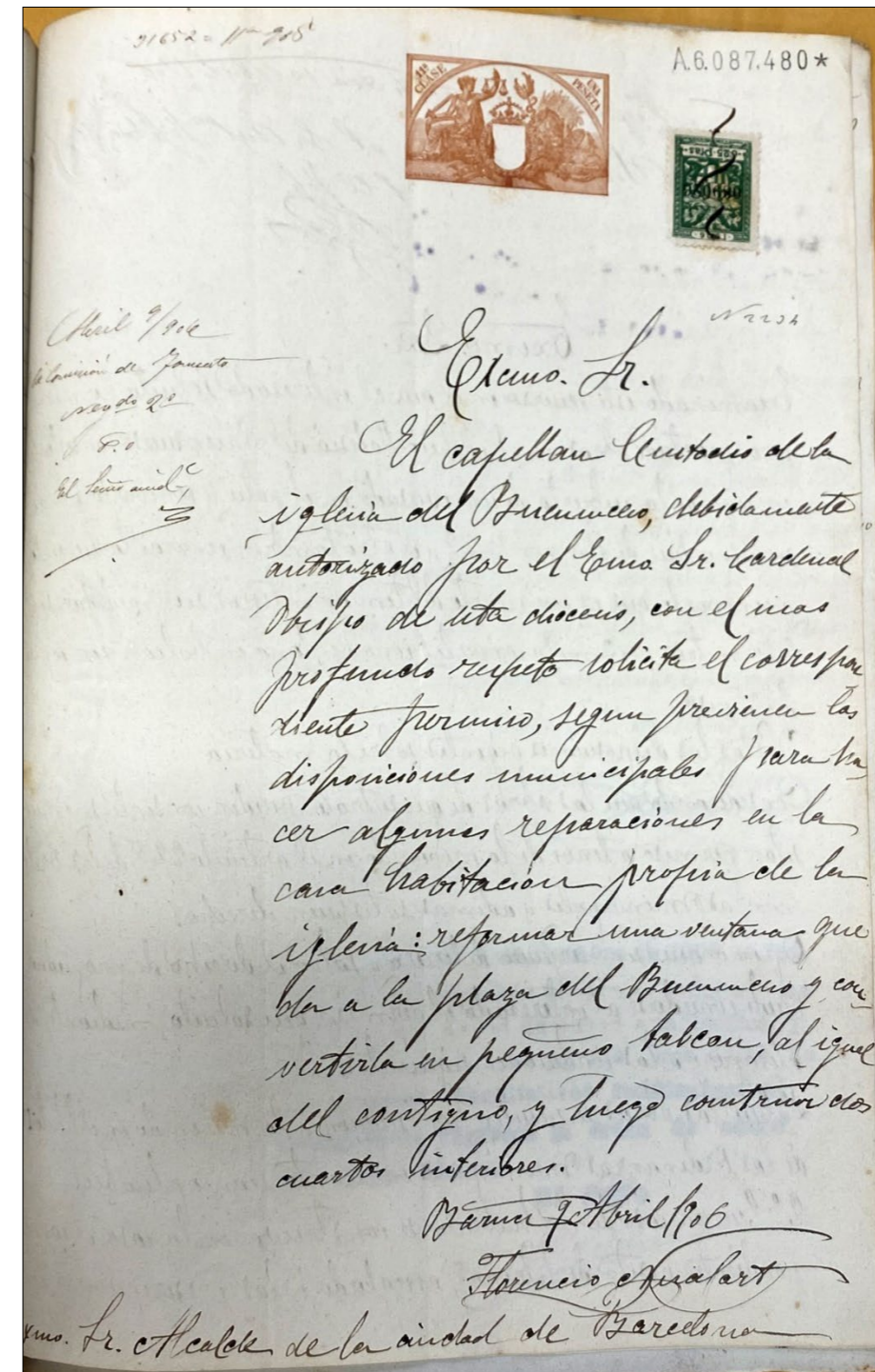
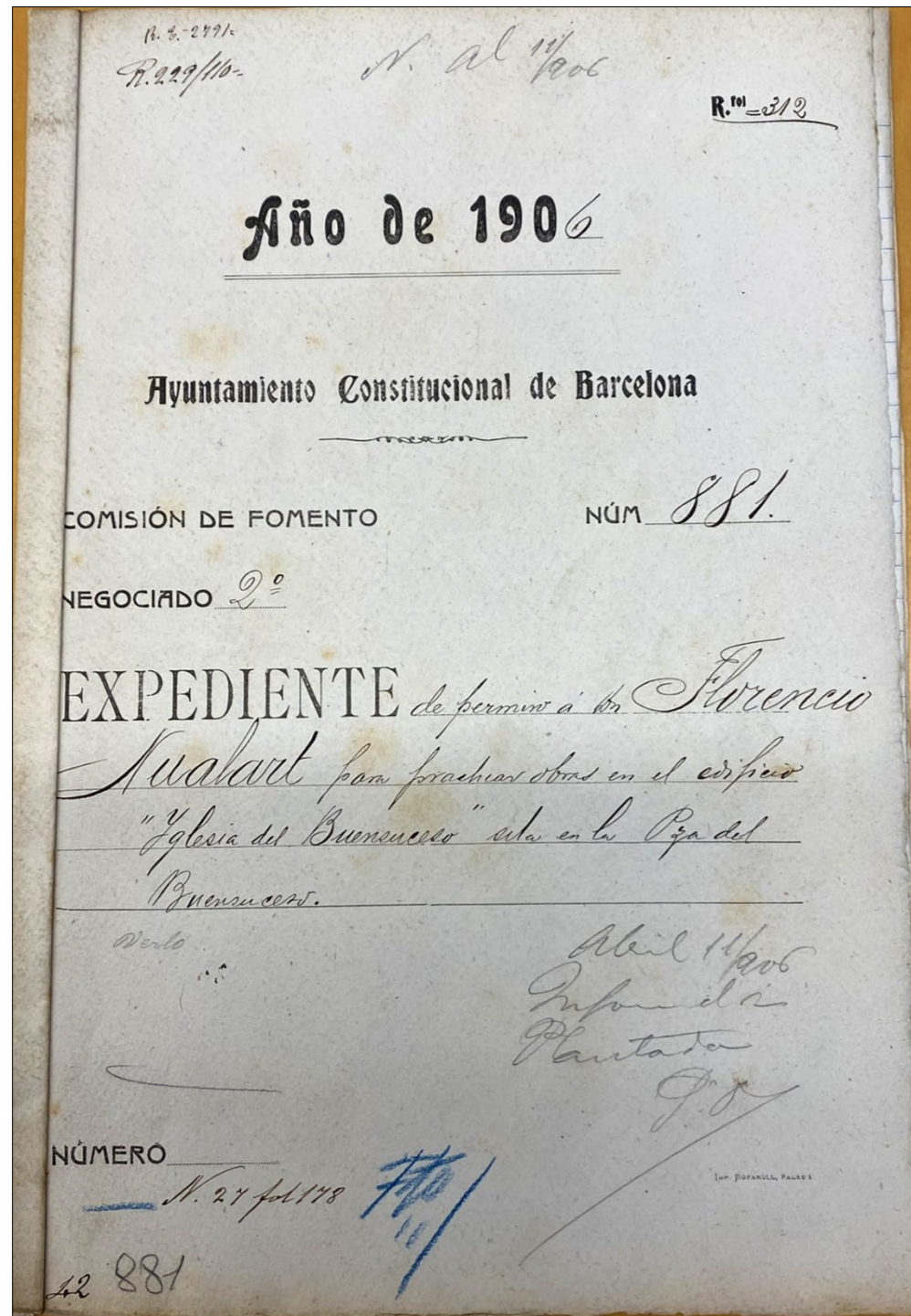

DOCUMENT 7. 1906. Expedient d'obres a la façana de l'església del Bonsuccés

1906, 9 d'abril - 27 d'agost.

Sol·licitud i autorització d'obres a la façana de l'edifici de l'Església del Bonsuccés, presentada pel capellà custodi Florenci Nualart. Les obres consistien a convertir una finestra que donava a la plaça del Bonsuccés en balcó i a adequar els espais interiors de la casa habitatge vinculada a l'església.

Font: AMCB, Q127 Fo-881 1906

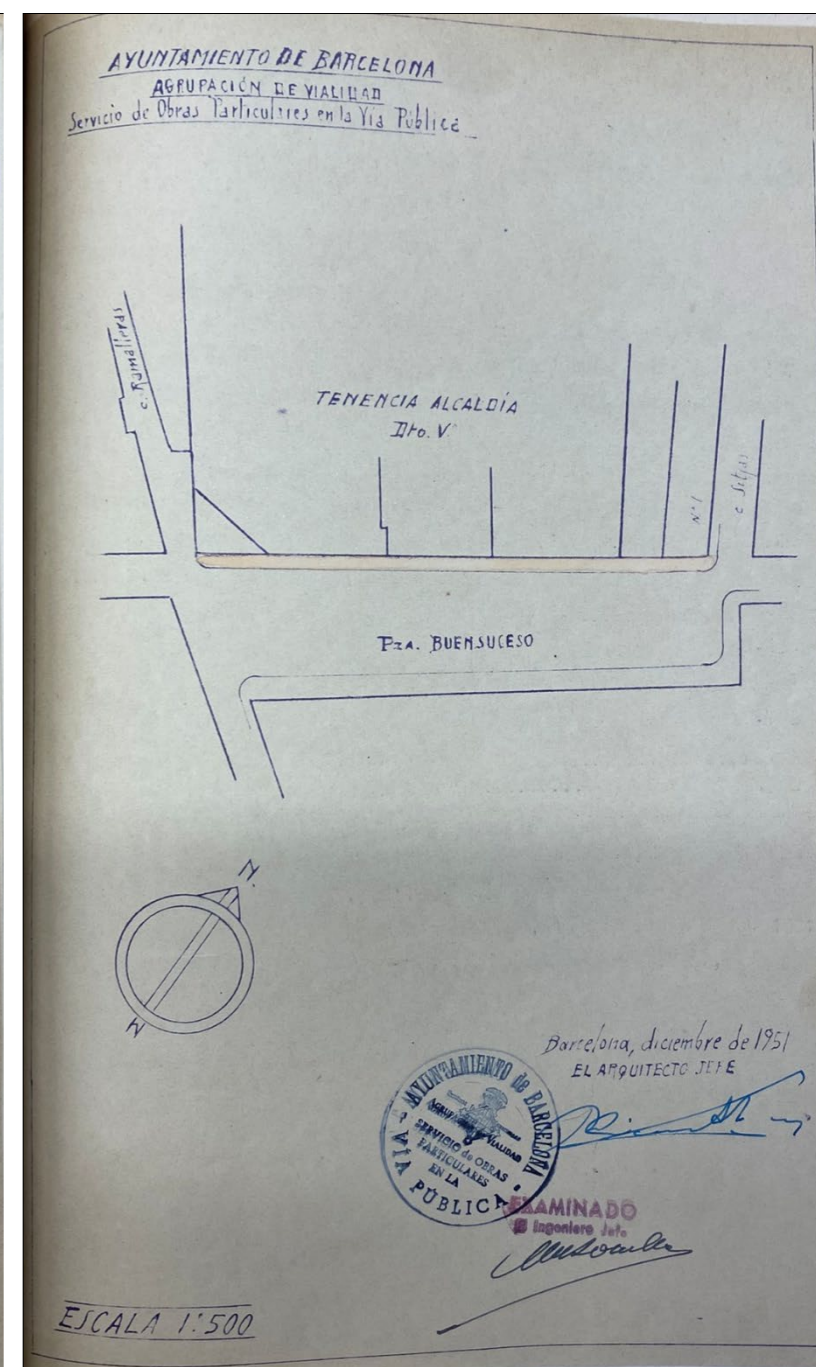
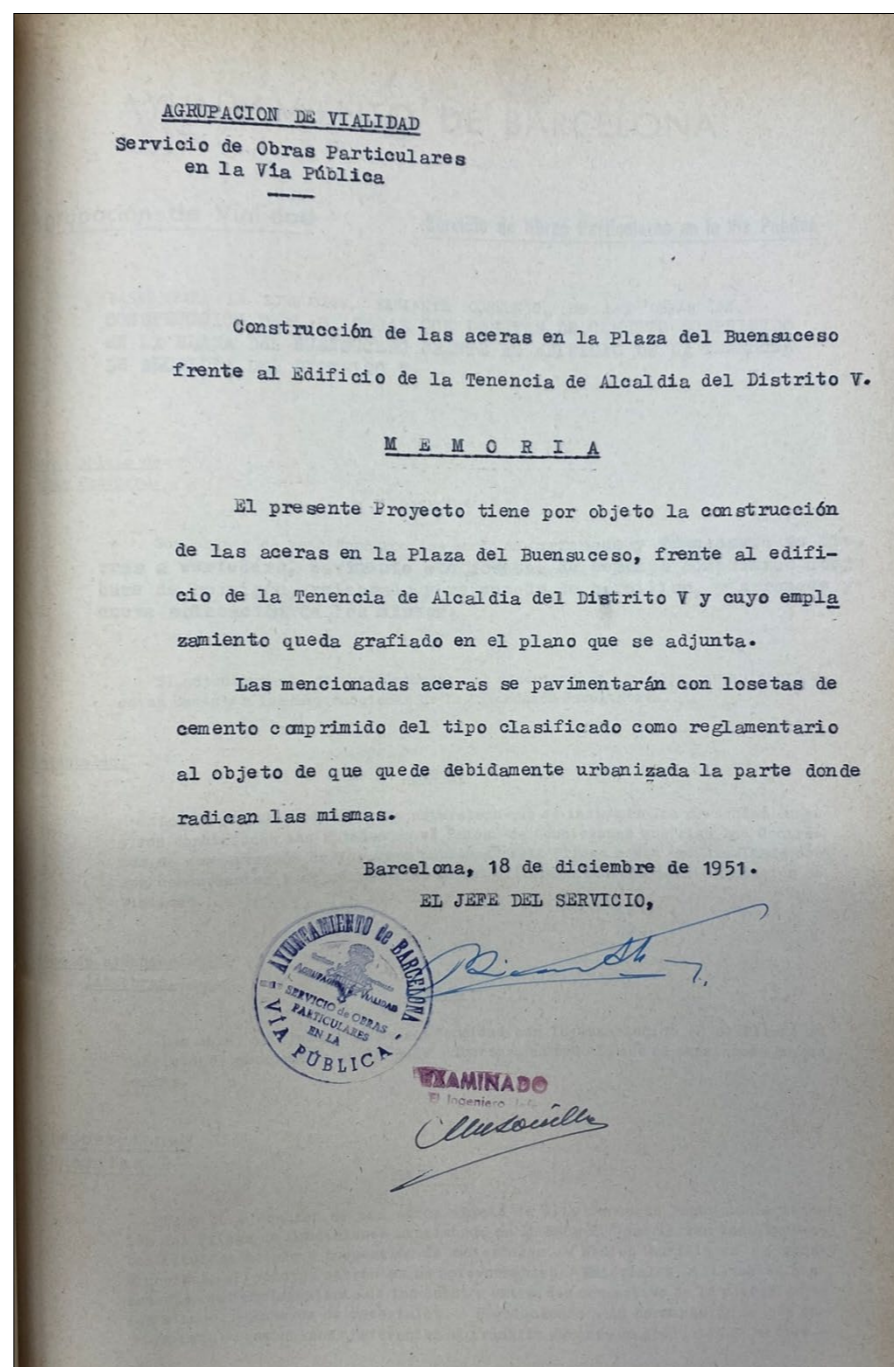
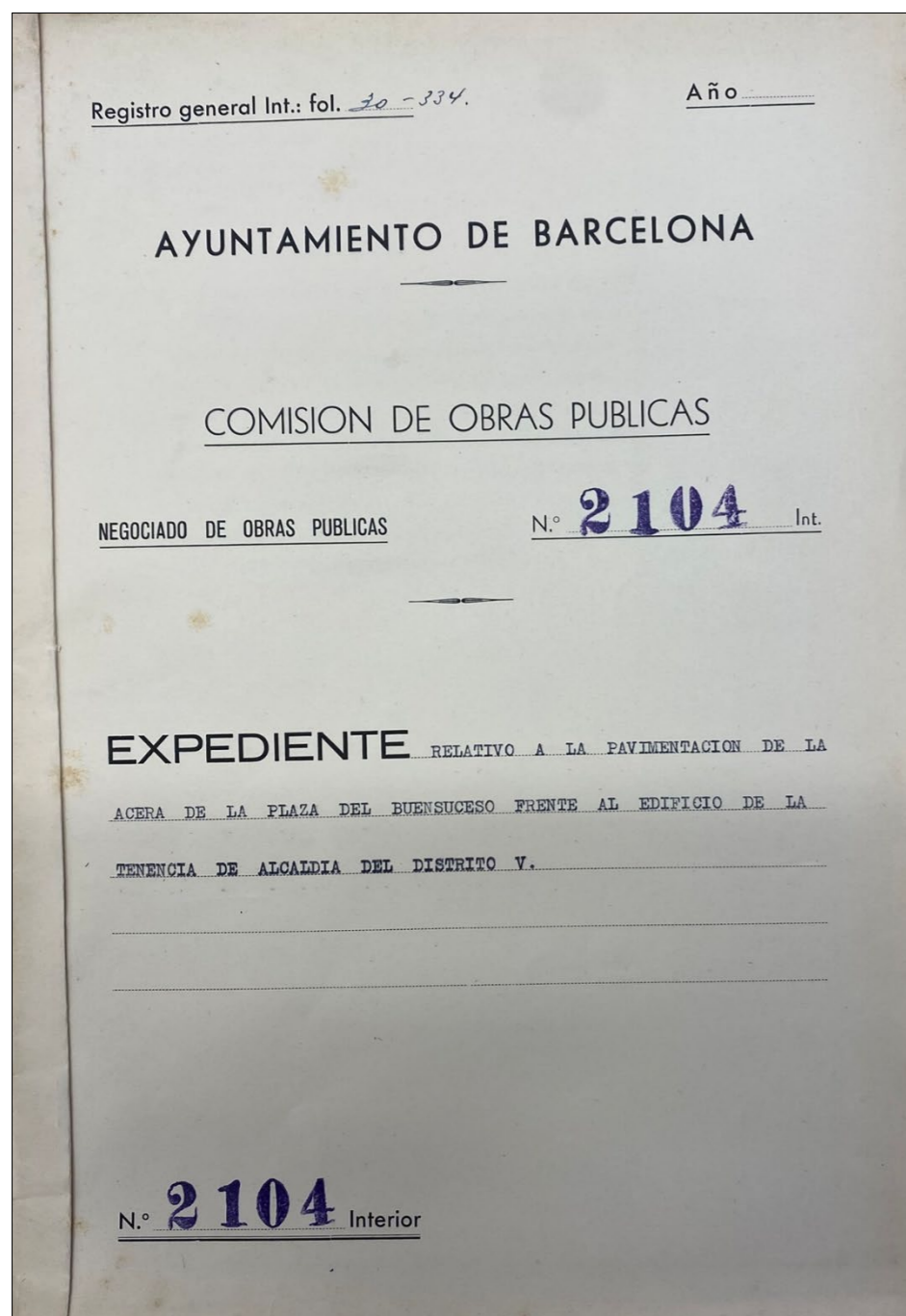

DOCUMENT 8. 1951-52. Projecte de pavimentació de la vorera en el curs de les obres de reconstrucció de l'edifici.

1951-1952, Barcelona.

Expedient municipal relatiu a la pavimentació de la vorera nord de la plaça del Bonsuccés, davant l'edifici de la "Tenencia de Alcaldía del Distrito V". Inclou memòria breu del projecte i plànol. Testimonia la

Font: AMCB, Q136 - I-2104 - 1951

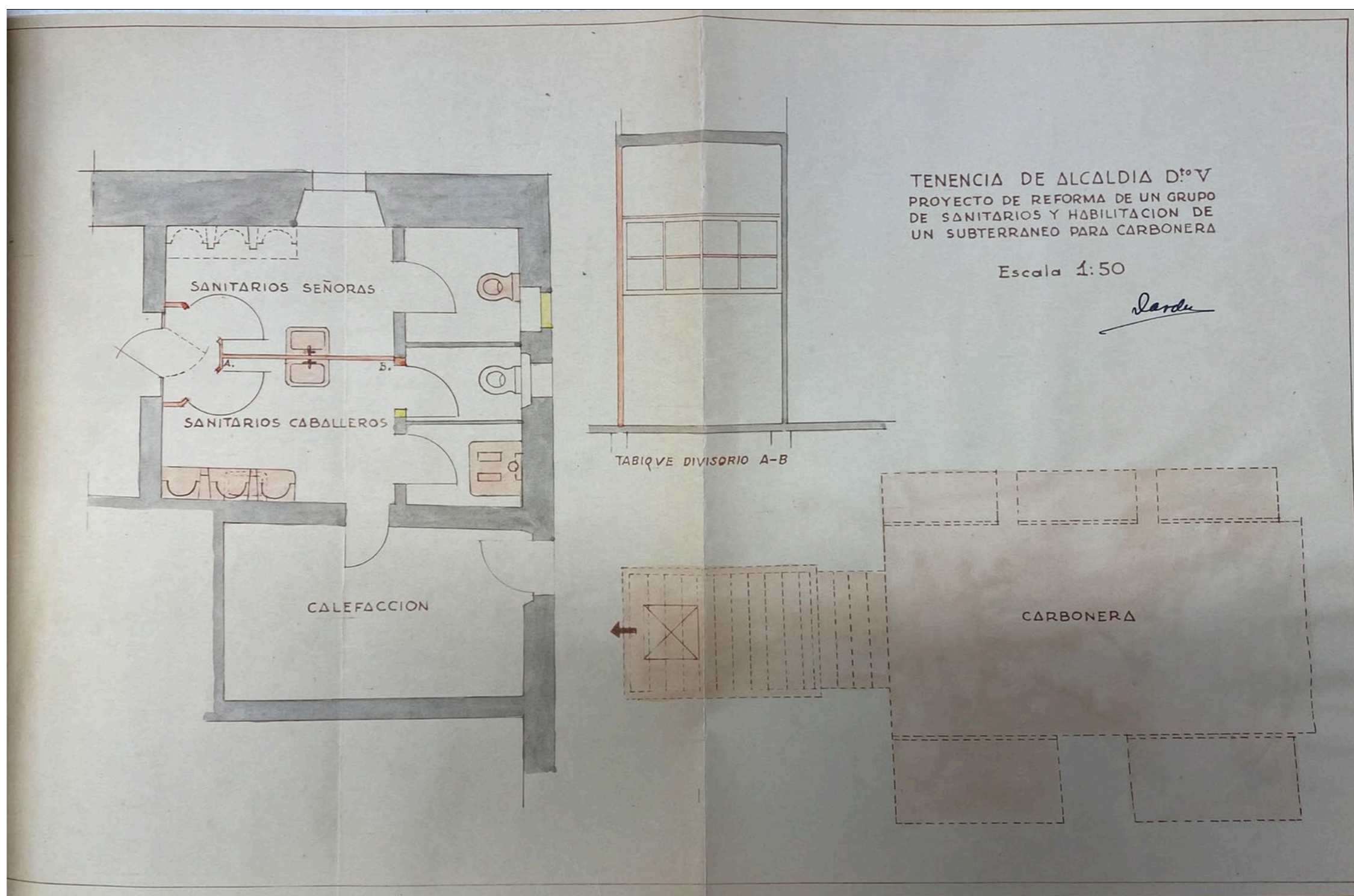

DOCUMENT 9. 1952-1953. Reforma a l'edifici de la Tinència d'Alcaldia de Bonsuccés.

1952-1953, Barcelona.

Plànol de l'expedient del projecte de reforma a l'edifici de la "Tenencia de Alcaldía del Distrito V", que preveia l'adequació d'un espai per a nous banys, la construcció d'un soterrani destinat a carbonera i l'obertura d'una porta al primer pis per accedir al terrat sobre el porxo exterior.

Font: AMCB, Q136 - I-2321 - 1952.

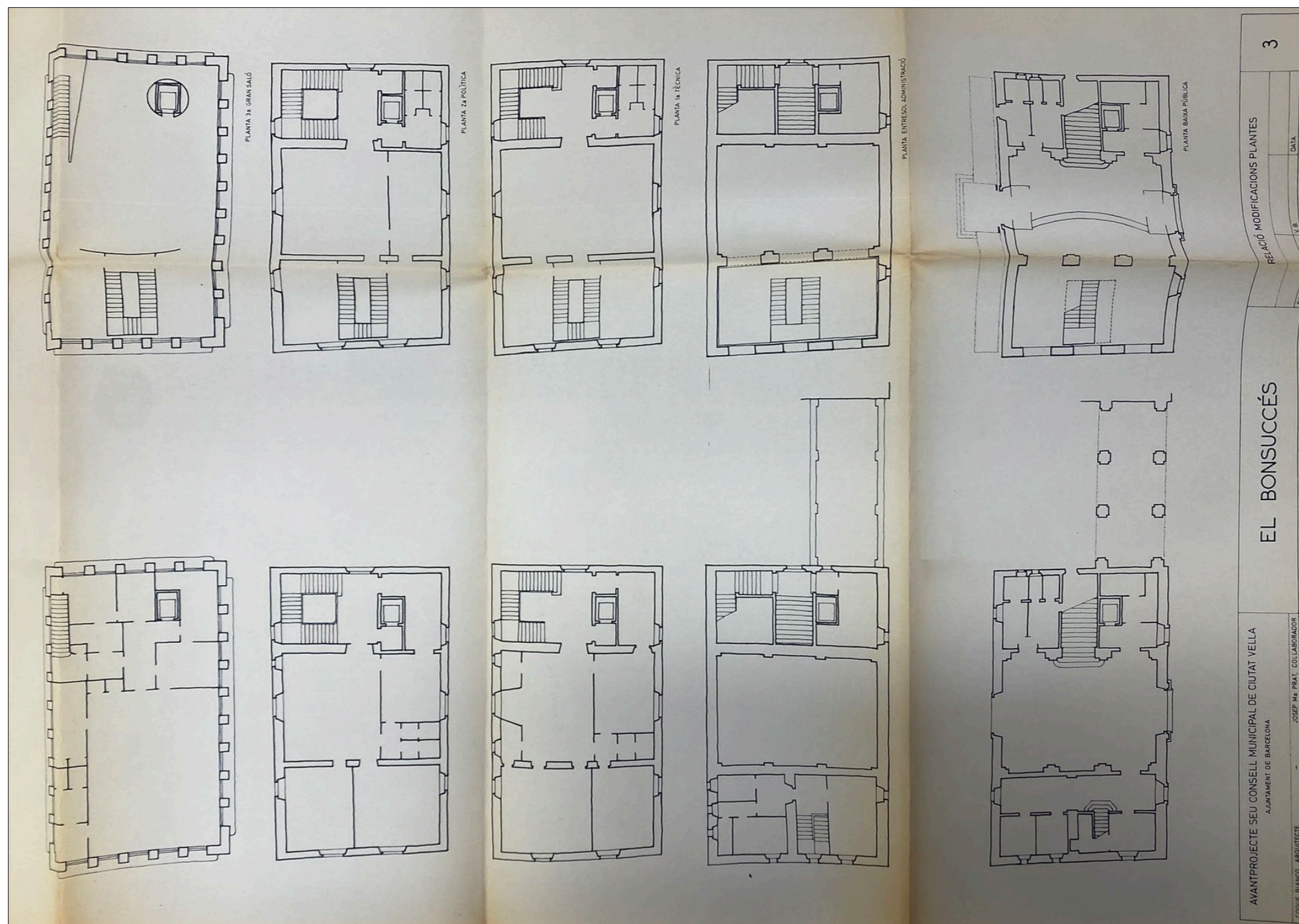

DOCUMENT 10. 1984. Avantprojecte de reforma de l'edifici institucional del Bonsuccés.

1984. Barcelona.

Plànol de l'avantprojecte de reforma de la seu institucional del Bonsuccés que reflecteix una comparativa de l'estat actual de les plantes de l'edifici i les propostes de reforma.

Font: AMCB Q134 840750

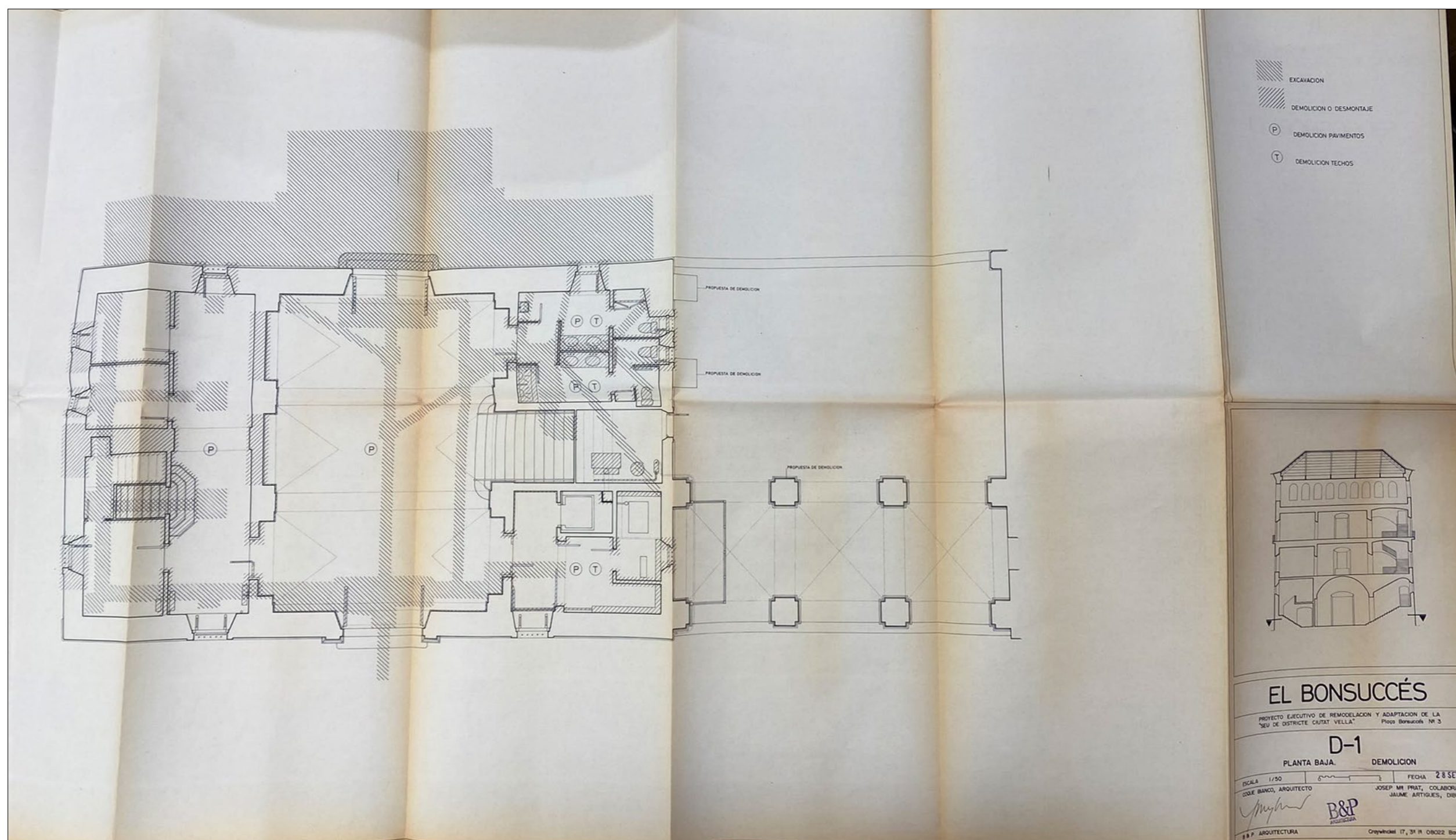

DOCUMENT 11. 1984. Projecte de remodelació i adaptació de la Seu del Districte de Ciutat Vella.

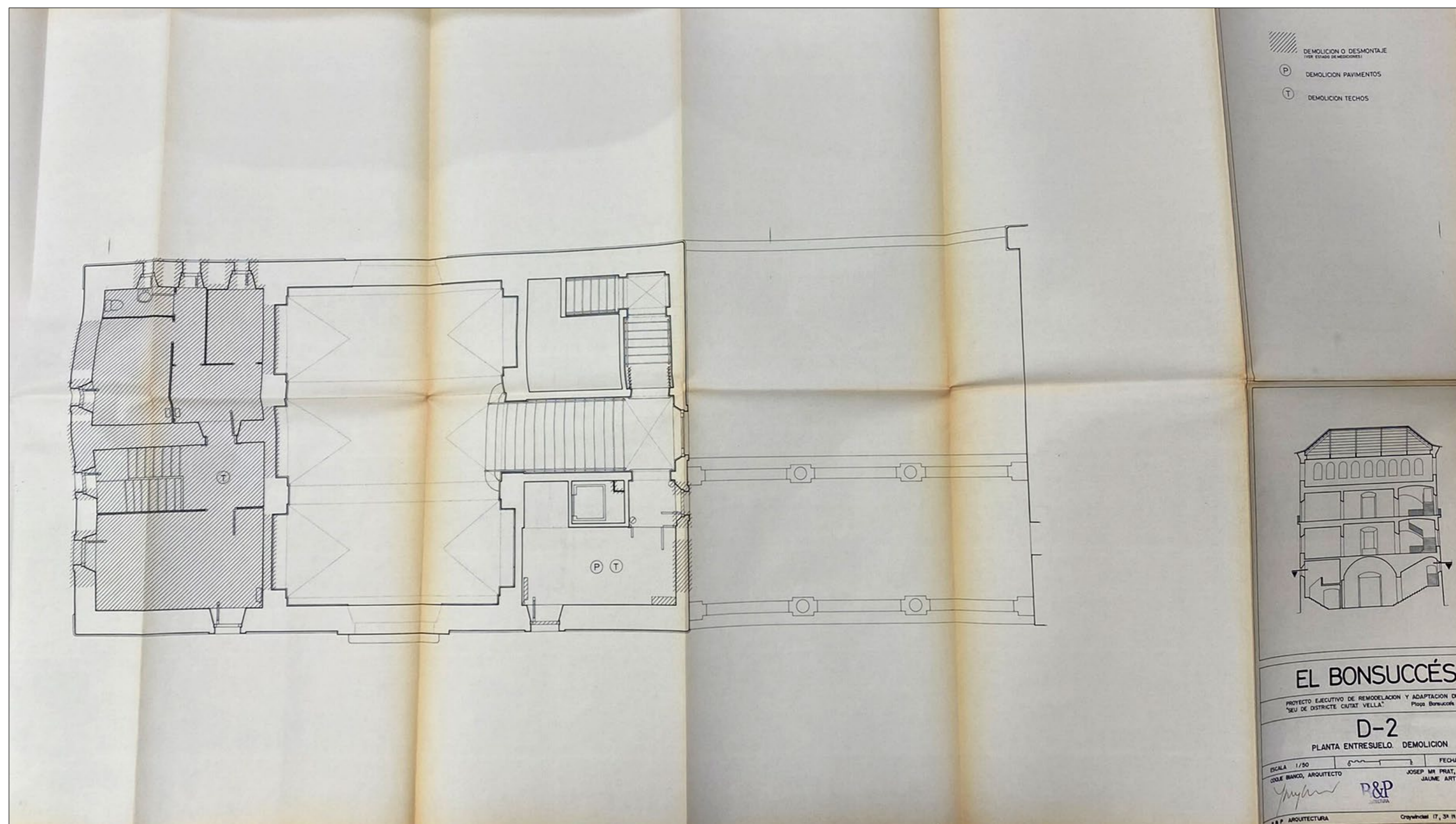
1984, setembre. Barcelona.

Plànols del projecte de remodelació de l'edifici del Bonsuccés, redactat per l'arquitecte Coque Bianco. Es presenten plànols d'enderrocs previstos i seccions corresponents a la proposta arquitectònica. Els documents representen les principals modificacions estructurals projectades i executades.

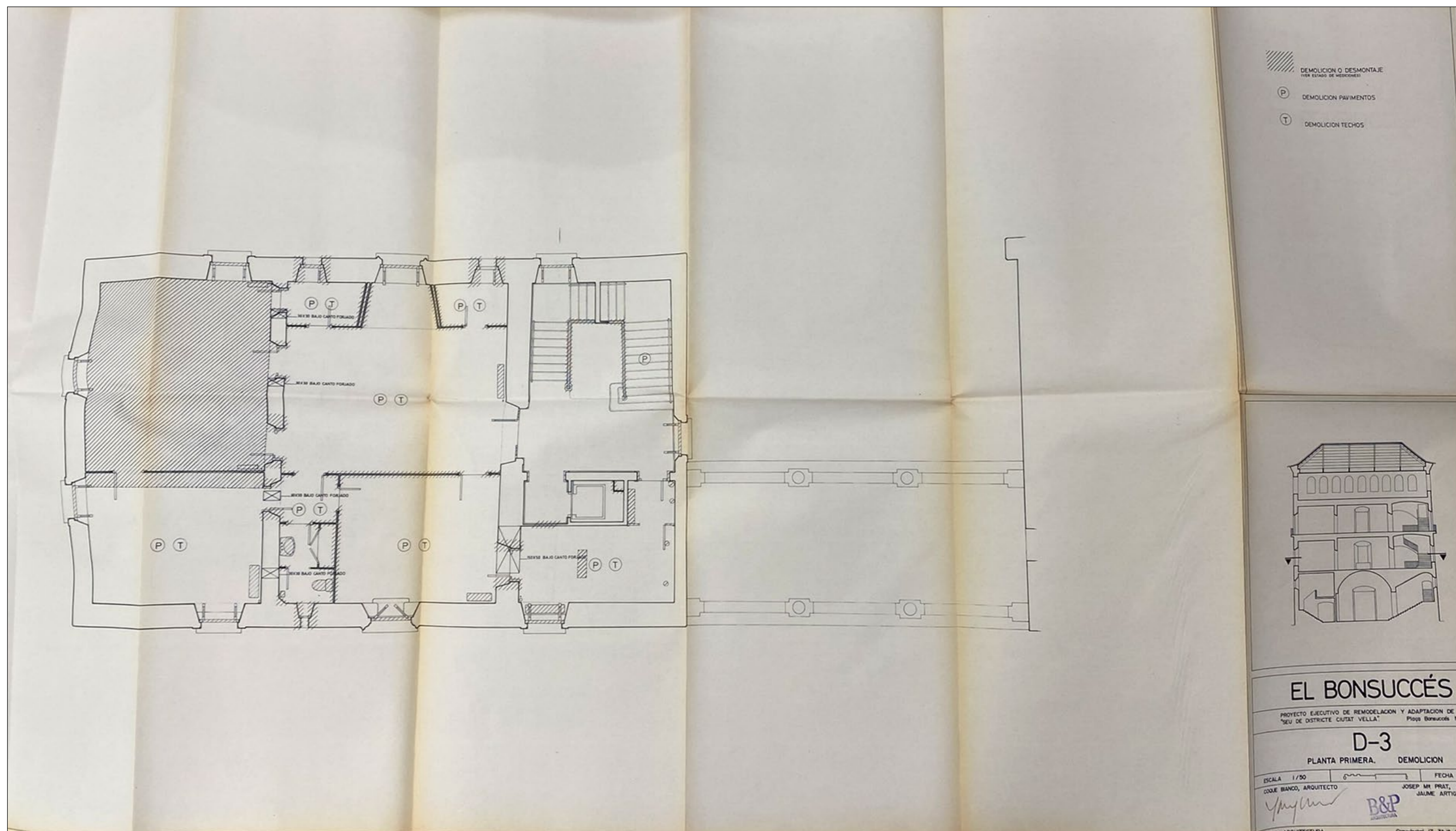
Font: AMCB Q134 840750

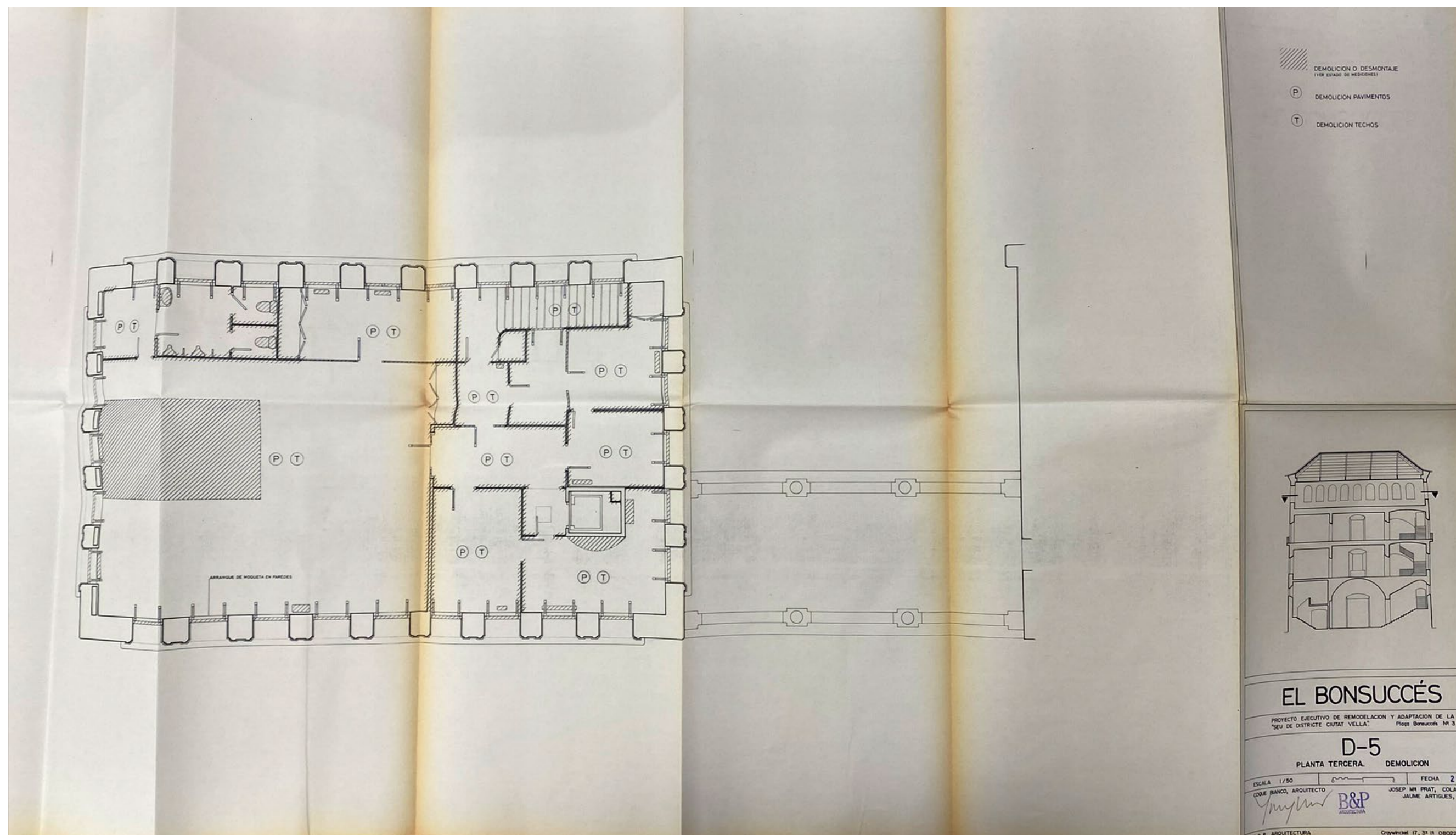
1984. Enderrocs planta baixa

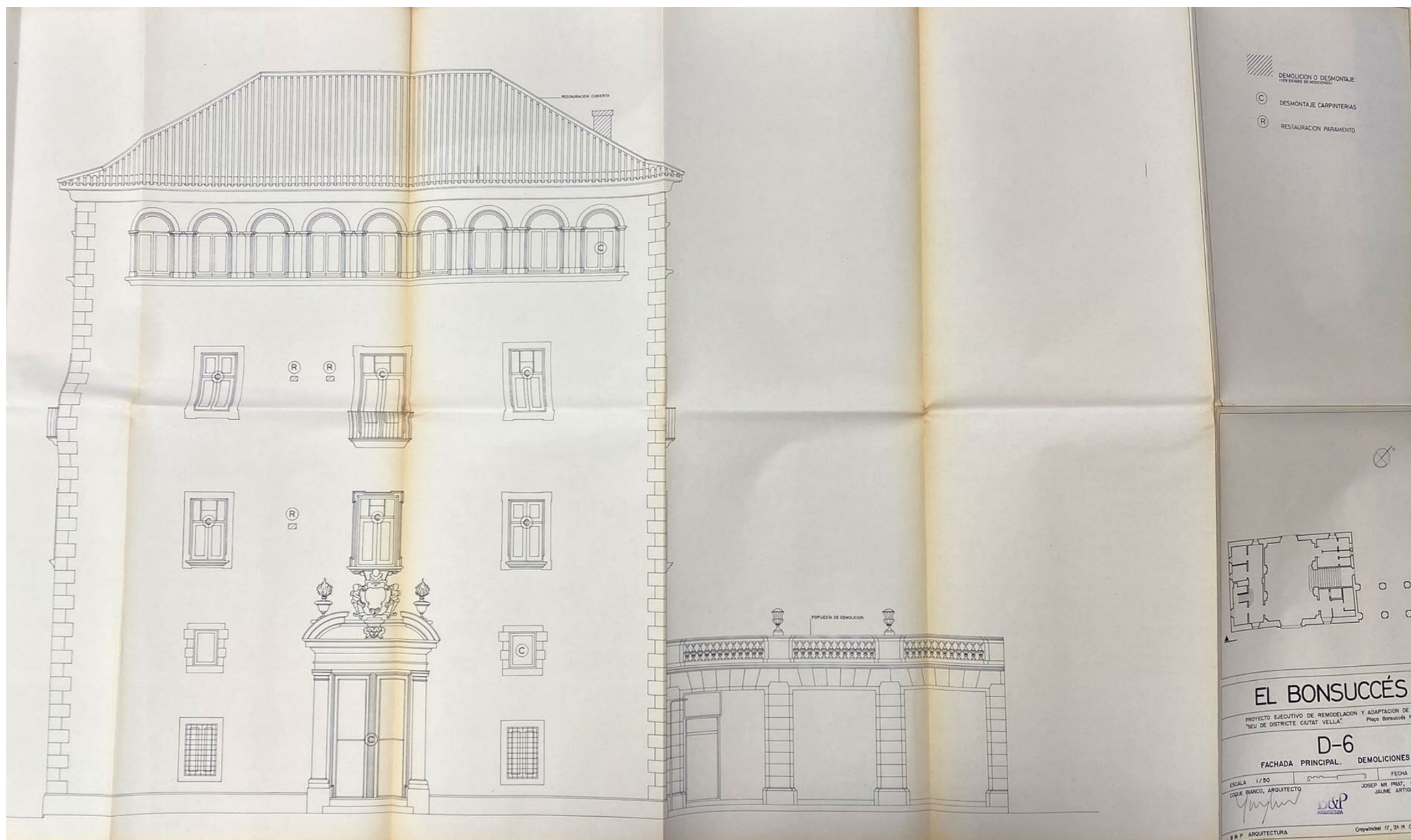
1984. Enderrocs planta entresol

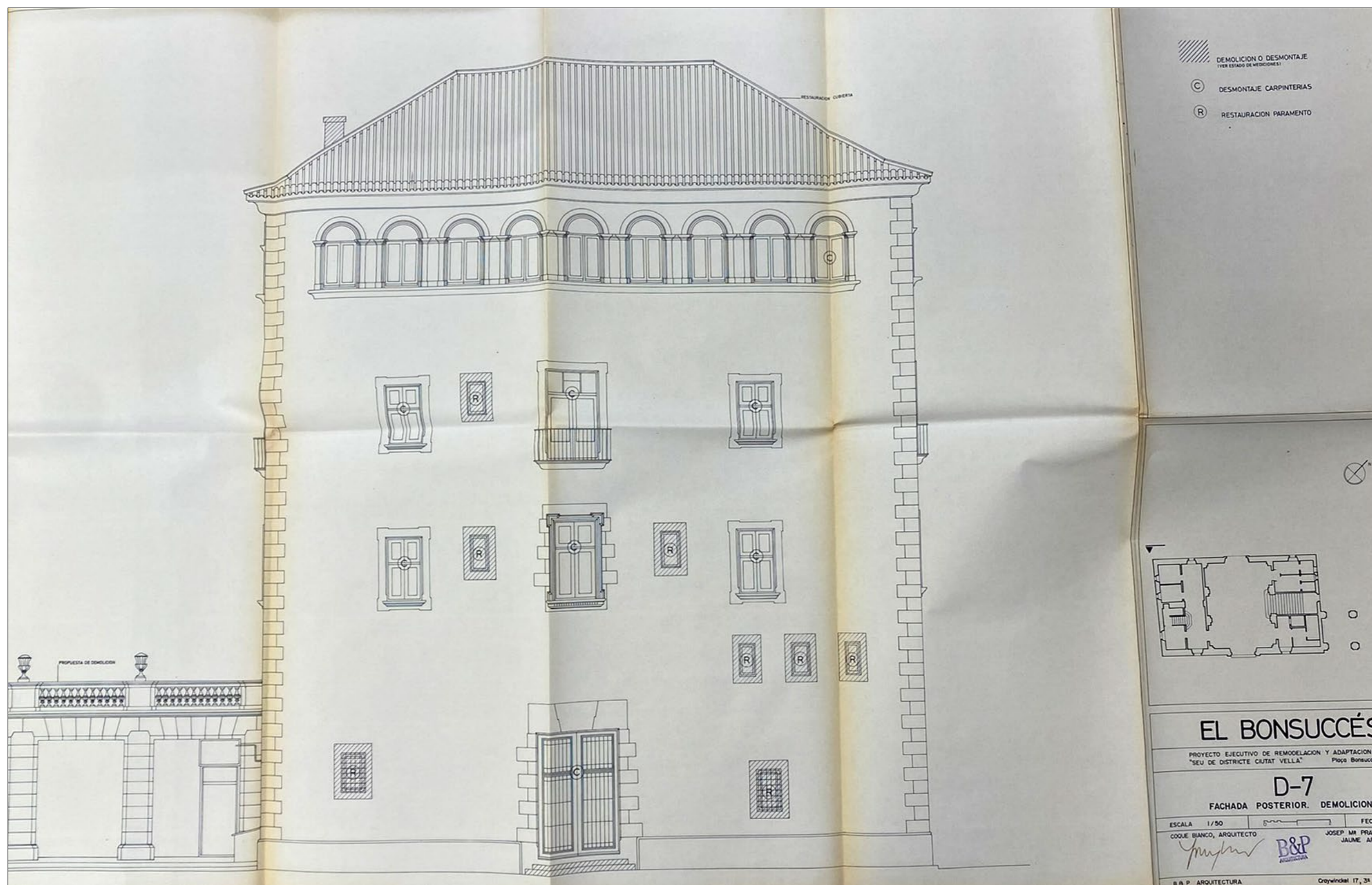
1984. Enderrocs planta primera

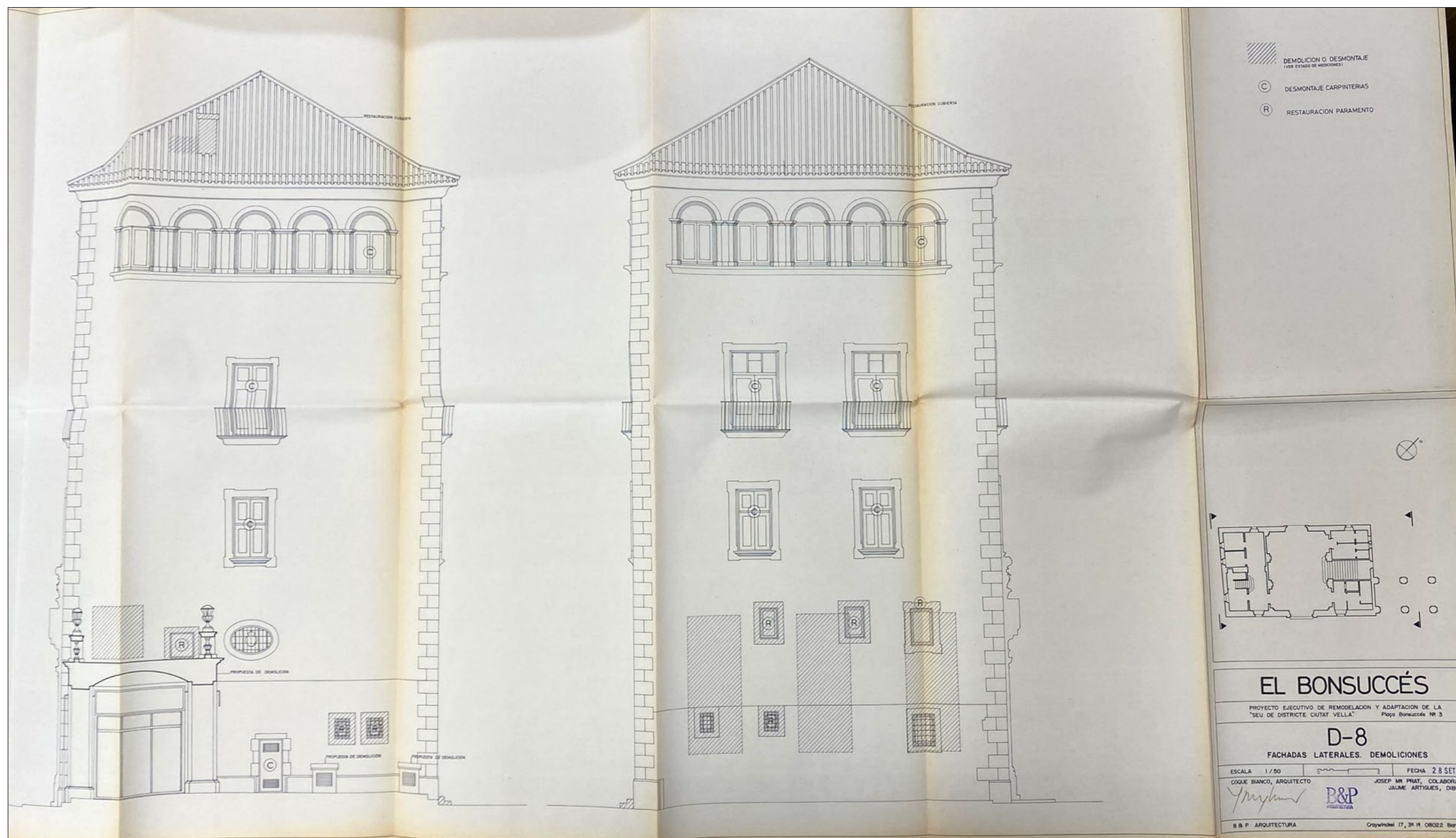
1984. Enderrocs planta tercera.

1984. Enderrocs façana principal (sud).

1984. Enderrocs façana posterior (nord).

1984. Enderrocs façanes laterals.

